

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií/Oddělení francouzské filologie

Diplomová práce

Bc. Eliška Třísková

**Kontrastivní korpusová analýza inchoativních a ingresivních
konstrukcí ve francouzštině v porovnání s češtinou**

**Contrastive corpus analysis of French inchoative and ingressive
constructions in comparison with their Czech equivalents**

Praha 2014

Vedoucí práce: PhDr. Olga Nádvořníková, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 19. května 2014

.....

Jméno a příjmení

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí své práce paní PhDr. Olze Nádvorníkové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a ochotu, neboť bez její pomoci by tato práce nikdy nevznikla.

Klíčová slova

korpusová analýza, čeština, francouzština, inchoativní konstrukce, InterCorp

Key words

corpus analysis, Czech, French, inchoative construction, InterCorp

Abstrakt

Cílem této práce je analýza inchoativních konstrukcí ve francouzštině a v češtině. Jelikož kontrastivní analýza inchoativních konstrukcí nebyla nikdy provedena, rozhodli jsme zkoumat fungování těchto konstrukcí na paralelním korpusu InterCorp.

Práce je rozdělena do tří částí. První kapitola je zaměřena na vymezení inchoativních konstrukcí v rámci kategorie aspektu. Druhá část práce je rozdělena do dvou kapitol. První kapitola je věnována syntéze poznatků o fungování inchoativních konstrukcí ve francouzštině, zejména fázovým perifrázím a kategoriálním slovesům. Ve druhé kapitole se zabýváme českými inchoativními konstrukcemi. Třetí část práce spočívá v analýze vybraných konstrukcí na korpusovém materiálu. Tato analýza je uskutečněna na základě kritérií vyplývajících z teoretické části. V závěru práce uvedeme syntézu výsledků a témata pro další možné rešerše.

Abstract

The aim of this thesis is to investigate the inchoative constructions in the French and Czech languages. These constructions have never been analysed on the parallel corpus. For this reason, the author has decided to examine this theme based on the data of the parallel corpus InterCorp.

The first part represents a general introduction to the theme, particularly to the aspect theory in both languages. The second part is divided into two chapters. The first one focuses on the constructions which express the inchoative aspect in French, particularly periphrastic and light verbs. The second one covers inchoative constructions in Czech. The third research part of this thesis focuses on the detailed analysis of the selected verbs. The analysis is based on the criteria resulting from the theoretical part. In conclusion, there is a summary of the research as well as the possibilities for more researches dealing with this theme.

OBSAH

Úvod.....	8
1. VYMEZENÍ INCHOATIVNÍCH KONSTRUKCÍ V RÁMCI KATEGORIE VIDU.....	10
1.1 POJETÍ VIDU VE FRANCOUZSKÝCH PUBLIKACÍCH	12
1.2 ZPŮSOB SLOVESNÉHO DĚJE (AKTIONSART).....	16
2. TEORETICKÁ ČÁST	20
2.1 PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ.....	20
2.1.1. FÁZOVÉ PERIFRÁZE VE FRANCOUZŠTINĚ	21
2.1.2 VERBO-NOMINÁLNÍ PREDIKÁT	31
2.1.2.3 OSTATNÍ PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ.....	40
2.2 PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE V ČEŠTINĚ.....	42
2.2.1 VYJÁDŘENÍ POČÁTKU DĚJE POMOCÍ PREFIXŮ	42
2.2.2 VYJÁDŘENÍ POČÁTKU DĚJE POMOCÍ FÁZOVÝCH SLOVES	44
2.2.3 OSTATNÍ PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEČNÍ FÁZI DĚJE	44
2.3 ZÁVĚR	46
3. EMPIRICKÁ ČÁST	48
3.1 ANALÝZA KORPUSOVÉHO MATERIÁLU	57
3.1.1 OPISNÉ PERIFRÁZE VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE	57

3.1.2 KATEGORIÁLNÍ SLOVESA VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ.....	78
3.1.3 ZPĚTNÁ ANALÝZA	92
4. ZÁVĚR	94
Résumé.....	98
Résumé en français	101
Bibliografie	104
Příloha č. 1 Přehled infinitivů pojících se s fázovými perifrázemi	107
Příloha č. 2: přehled substantiv pojících se s kategoriálními slovesy	113
Seznam grafů:	119
Seznam tabulek:	119

ÚVOD

Tématem této práce je studium fungování inchoativních konstrukcí ve francouzštině a v češtině na základě dat získaných z paralelních korpusu InterCorp. Jelikož metoda této práce spočívá v kontrastivním přístupu, cílem práce bude snaha vysvětlit fungování inchoativnosti ve francouzštině a zároveň sledovat české respondenty francouzských konstrukcí v daném korpusovém vzorku.

V první části práce nejprve definujeme termín inchoativní konstrukce. Vzhledem k tomu že se zařazení těchto konstrukcí v rámci kategorie aspektu ve francouzštině a v češtině výrazně liší, věnujeme první kapitole problematice vidu ve francouzštině a v češtině.

V následující teoretické části práce představíme konstrukce, které vyjadřují počátek děje ve francouzštině a v češtině. Teoretická část práce je rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole představíme prostředky vyjadřující počátek děje ve francouzštině. Zaměříme se na konstrukce, které jsou nejčastěji zmiňované v odborných publikacích, tedy na fázové perifráze a kategoriální slovesa. Ve druhé kapitole představíme nejčastěji zmiňované české inchoativní konstrukce, zejména prefixy a fázová slovesa. V českých odborných publikacích bývá za nejčastější zmiňovaný inchoativní prostředek prefix ROZ-, který vyjadřuje rychlý nástup děje či změnu stavu. Z tohoto konstatování vyplývá, že by se mělo jednat o nejfrekventovanější český inchoativní prostředek. Tento všeobecný předpoklad se stane hypotézou naší práce a pokusíme se jej následně ověřit v empirické části na základě korpusových dat.

V třetí části práce se budeme věnovat, na základě teoretických poznatků z druhé kapitoly, kontrastivní analýze fungování inchoativnosti ve francouzštině a v češtině na základě dat získaných z paralelního korpusu InterCorp. Data budou žánrově rozdělena na dvě části. První část textů pochází z tzv. jádra, kde jsou zastoupeny převážně romány druhé poloviny 20. stol., dále eseje a komiksy. Druhá část dat pochází z tzv. kolekcí, které jsou tvořeny publicistickými a právními texty.

Vybrané konstrukce budeme analyzovat na základě faktorů vyplývajících z teoretické části práce. Za prvé budeme zkoumat typologii českých respondentů k francouzským inchoativním konstrukcím, čímž ověříme platnost všeobecně

předpokládaného tvrzení o důležitosti prefixu ROZ- pro vyjadřování inchoativnosti v češtině.

Druhým faktorem bude omezení týkající se volby plnovýznamového slovesa (v případě fázových perifrází) či substantiva (v případě kategoriálních sloves). Za třetí budeme analyzovat míru inchoativnosti minulého času jednoduchého, neboť se předpokládá, že je tento čas schopen sám o sobě indikovat počátek děje ve francouzštině. V případě kategoriálních sloves budeme zároveň sledovat, zda komutace determinantu ovlivňuje inchoativnost dané výpovědi.

V závěru empirické části práce ověříme závěry vyplívající z kontrastivní analýzy pomocí metody tzv. zpětné analýzy. Nejčastěji se vyskytující české inchoativní konstrukce zadáme zpět do korpusového manažeru, čímž se pokusíme zjistit, jací francouzští respondenti nejčastěji odpovídají zvolené konstrukci. Předpokládáme, že bychom mohli prostřednictvím této metody objevit fázové perifráze, které nebyly zmiňované v odborných publikacích, jako i ověřit faktory, na jejichž základě provedeme kontrastivní analýzu (zejména míru inchoativnosti minulého času jednoduchého).

V závěru práce syntetizujeme poznatky o fungování inchoativnosti ve francouzštině a v češtině. Následně uvedeme mezery našeho výzkumu rovněž i jevy, které by bylo zapotřebí ověřit v další rešerši.

1. VYMEZENÍ INCHOATIVNÍCH KONSTRUKCÍ V RÁMCI KATEGORIE VIDU

Termín *inchoativní* označuje typ konstrukcí, které označují počáteční fázi děje. Na tomto základním pojetí se shodují všechny konzultované slovníky a jazykovědné příručky jak v české tak ve francouzské lingvistice. Někteří autoři, například Marc Wilmet, ještě dodávají, že inchoativní konstrukce mohou vyjadřovat první článek řetězu heterogenních událostí (př. *Pierre commence par marcher*). (Wilmet 2007: 340)

Typologie inchoativních konstrukcí se však u jednotlivých autorů odlišuje. V základní francouzské referenční příručce *Le Bon usage* najdeme například velice úzké vymezení této kategorie, jež ale zdaleka nepokrývá všechny možné způsoby vyjádření počáteční fáze děje:

„*Un verbe inchoatif indique le passage dans un état, par exemple rougir =devenir rouge, et autres verbes dérivés d'adjectifs de couleur: grandir, se liquéfier, etc.*.“ (Grevisse,Goosse 2008: 987)

Výše zmiňovaná definice se týká pouze malého počtu případů, neboť ve francouzštině, jak následně uvidíme v teoretické části, se mnohem častěji užívá opisné perifráze, kategoriálního slovesa či plnovýznamového slovesa se schopností samostatně nést označení počátku děje. Suffixace se jako prostředek označující dějové fáze ve francouzštině uplatňuje velice zřídka. Z tohoto důvodu je pro tuto práci definice nedostačující.

V souvislosti s fázovostí děje nalezneme v odborných publikacích spolu s termínem *inchoativní* ještě termín *ingresivní*. Autoři *Dictionnaire de linguistique* takto chápou slovesný tvar, který označuje děj limitovaný ve své počáteční fázi.¹ I zde se opět

---

¹ „*On appelle inchoatif une forme verbale propre à indiquer le début d'une action qui va progresser. L'inchoatif est traduit en français par un préfixe (en-) dans s'endormir (commencer à dormir) ou par un suffixe dans verdier (devenir vert) ou encore par un auxiliaire modal commencer à suivi de l'infinitif.*“ (Dictionnaire de Linguistique 1973: 252)

„*On appelle ingressif une forme verbale qui exprime une action limitée à son stade initial. Ainsi, en français, la locution verbale se mettre à suivie de l'infinitif permet l'expression de l'ingressif.*“ (Dictionnaire de Linguistique 1973: 261)

jedná o velice úzké vymezení možných konstrukcí, jenž jsou schopny vyjadřovat počátek děje.

Ve francouzských gramatických příručkách se ale s termínem *ingresivní* příliš nesetkáme a naopak v českých pracích převažuje užívání tohoto termínu oproti výrazu *inchoativní*. Například *Encyklopedický slovník češtiny* vůbec s termínem „inchoativní“ neoperuje a oba termíny jsou zde minimalizovány na označení *ingresivní* skupina, která je definována právě jako skupina sloves, která označuje počáteční fázi děje. Taková slovesa mohou charakterizovat jak krátký časový úsek, tak i počátek stavu nebo postoje. (Bachmannová a kol. 2002: 567-569)

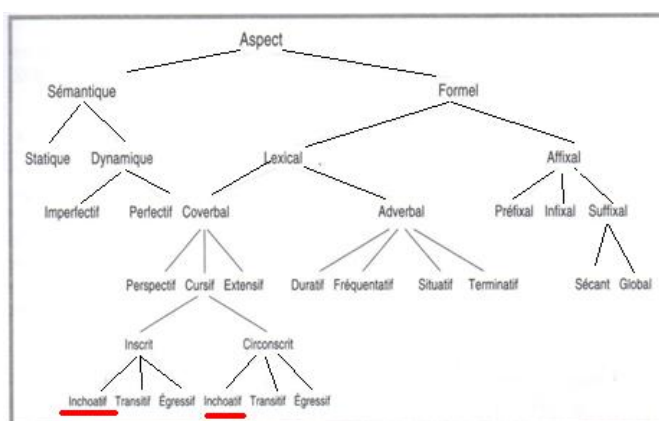
Problém našeho tématu však nespočívá v definování termínu „inchoativní konstrukce“, nýbrž v samotném vymezení těchto konstrukcí v rámci kategorie vidu. V současné české lingvistice se inchoativní konstrukce nepovažují za jev týkající se vidové problematiky, ačkoli spolu úzce souvisí. Francouzští lingvisté naopak tyto konstrukce zařazují do kategorie aspektu. Z tohoto důvodu se nám jeví důležité věnovat první kapitole přesnému způsobu kategorizace těchto konstrukcí, jelikož se jedná o dvě zcela odlišná pojetí. Pokusíme se stručně nastínit zařazení inchoativní fáze děje jak z pohledu českých autorů, tak francouzských a definovat tak pojetí dané problematiky užívané v této práci. Jelikož se jedná o nesmírně komplikovanou záležitost, které byla navíc věnována jak v české tak v zahraniční literatuře značná pozornost, nebudeme rozebírat vidovou otázku do detailu, nýbrž pouze uvedeme hledisko, které bude přejato i v této práci.

1.1 POJETÍ VIDU VE FRANCOUZSKÝCH PUBLIKACÍCH

Terminologie používaná při definici vidu se u jednotlivých autorů liší. Obecně je však vid studován v souvislosti s vnitřní strukturou děje. Slovesný děj se nezávisle na slovesném čase vyznačuje délkou trvání a jako takový může být studován globálně nebo na základě jednotlivých fází, na něž je možné děj rozdělit. Ve francouzštině je nemožné oddělit slovesný čas od aspektu, neboť morfémy označující určitý slovesný čas charakterizují rovněž tzv. gramatický vid (*aspect grammatical*). (Calas, Rossi 2001:15)

Z tohoto důvodu se v gramatických publikacích aspekt definuje svým vymezením oproti kategorii slovesného času. Jako příklad nám poslouží pojetí užívané v *Grammaire méthodique du français*, v níž autoři definují slovesný děj ze dvou úhlů pohledu. Jednak z pohledu chronologického, kdy je děj zařazen buď do minulosti, přítomnosti nebo budoucnosti, nebo z pohledu vidového, kdy je děj chápán jako proces sám o sobě, a tudíž vyjadřuje čas a dobu trvání. (Riegel-Pellat-Rioul 2011: 517-519)

Podobné hledisko zaujímá i Marc Wilmet. Dle jeho názoru je otázka aspektu vázána na tzv. *temps impliqué*² a kategorie času na tzv. *temps expliqué*. Jedno z nejobsáhlejších dělení kategorie aspektu je pojato v práci právě zmiňovaného Marca Wilmeta, který v gramatice francouzštiny nabízí možné dělení francouzského vidového systému a následně uvádí kritéria možností kombinování těchto kategorií mezi sebou.

Tabulka 1: Rozdělení aspektu

² Marc Wilmet přejímá terminologii z práce Gustava Guillaumea. V případě tzv. *temps impliqué* se jedná o čas, který sloveso nese ve svém významu, který je mu vlastní. Tzv. *temps expliqué* je dělitelný na úseky označující minulost, přítomnost a budoucnost a jejich další interpretace. Rozdělení na tzv. *temps impliqué* a *expliqué* tedy odpovídá odlišení kategorie času a aspektu. (Wilmet 2007: 331)

První kritérium spočívá v tom, jestli je sloveso svým vlastním významem schopno vyjádřit aspekt. Jedná se zde o tzv. sémantický vid (*aspect sémantique*), který se v německé lingvistice označuje termínem *Aktionsart*, ve francouzských příručkách také jako tzv. *mode d'action*. Jedná se o velice důležité kritérium, neboť francouzština disponuje celou řadou sloves, která právě svým vlastním významem označují počáteční fázi děje, a tudíž nevyžadují zavedení pomocného slovesa k určení průběhu fáze.

Jelikož v empirické části práce tato slovesa nebudou předmětem výzkumu, je pro nás důležitější druhé Wilmetovo kritérium a sice, otázka jestli je zapotřebí jiného indikátoru k vyjádření vidu. Tuto kategorii nazývá formální vid (*aspect formel*). Dále jej dělí na lexikální a afixální a právě do podskupiny lexikálního vidu zařazuje i inchoativní konstrukce. Nicméně jak uvidíme ve druhé kapitole, francouzština disponuje několika prefixy, které označují počáteční fázi děje. Z tohoto důvodu tedy ještě zmíníme jiné úhly pohledu na dělení francouzského vidového systému.

V *Grammaire méthodique du français* najdeme podobně jako u Wilmeta základní binární dělení na lexikální aspekt (*aspect lexical*) ašak to, co Wilmet nazýval jako formální aspekt, je zde označováno jako gramatický aspekt (*aspect grammatical*), jenž je vyjadřován slovesnými časy. Odlišně se však projevuje dělení do podskupin, neboť autoři se zde přiklání k vymezení podkategorií na základě vidových protějšků a inchoativní konstrukce jsou tak stavěny do opozice k terminativním konstrukcím. (Riegel-Pellat-Rioul 2011: 519-524)

Stejně hledisko nabízí i Nicole Le Querler, která podobně jako ostatní zmiňovaní autoři přejímá názor, že ve francouzštině je aspekt neodlučitelný od kategorie času a rovněž jako ve většině jazycích, je i zde indikován různými lingvistickými prostředky. Vid tak odráží různé způsoby, jimiž mluvčí představuje průběh jakéhokoli děje. Vymezení opozic je z jejího úhlu pohledu trochu odlišné, neboť rozlišuje dvě úrovně dělení.

Na stejnou úroveň staví do opozice vid dokonavý a nedokonavý (*accompli/non accompli*). Na identickou úroveň dává do opozice vlastnost slovesa vyjádřit jednorázový děj nebo proces (*ponctuel/duratif*). Druhou podskupinu pak dělí na opozici inchoativních a terminativních konstrukcí (*inchoatif/terminatif*), z čehož podskupina inchoativních konstrukcí je zařazena do kategorie jednorázových dějů. Později však

ukážeme, že zařazení není možno důsledně použít, jelikož právě fázovost vyžaduje spíše durativní slovesa. (Le Querler 1992: 31-34)

Další důležitou informaci nalezneme v *Le bon usage*, kde se uvádí, že aspekt v sobě zahrnuje průběh, progresi i následné završení děje. To vše se může udát za pomoci opozice slovesných časů nebo tzv. polopomocnými slovesy (*semi-auxiliaires*), která představující jednu z nejdůležitějších pomůcek umožňujících vyjádření fázovosti děje. Dále autoři zmiňují roli sufixů, prefixů nebo, jak jsme uvedli výše, samotného lexikálního významu slovesa. Role polopomocného slovesa představuje pro tuto práci klíčovou úlohu, neboť konstrukce s těmito slovesy budou předmětem empirické části práce. (Grevisse, Goosse 2008: 981)

Pro úplnost je nutno zmínit pohled českého autora na problematiku vidu ve francouzštině a to Jana Šabršuly. Autor odlišuje kategorii slovesného vidu od tzv. povahy slovesného děje, do níž náleží i inchoativní a ingresivní konstrukce. Slovesný vid definuje ze sémantického hlediska. Podstatou je zde chápání děje buďto jako uzavřeného celku (celkové, globální, „perfektivní“, „dokonavé“ pojetí děje mluvčím) nebo jako procesu neuzavřeného nebo stavu (pojetí necelkové, „imperfektivní“, „infektum“, nedokonavost). (Šabršula 1986: 221)

Oproti slovesnému vidu pak vymezuje tzv. povahu slovesného děje, na jejímž základě definuje modifikace děje týkající se frekvence a násobenosti, v protikladu k semelfaktivnosti, podílnosti (distributivnosti, tj. rozložení na několik podmětů nebo předmětů, nebo i rozčlenění děje), fázovosti (tj. designování jeho počátku nebo konce nebo kontinuativnosti), míry děje (velké, malé), trvání děje, rezultativnosti, apod. (Šabršula 1986: 233-234)

Při užití tohoto dělení pak autor zařazuje inchoativní a ingresivní konstrukce do podskupiny „fázovost děje,“ spolu s terminativností, kurzívností a kontinuativností, taktéž se změnou stavu. Jednotlivé fáze se vyjadřují jak lexikálními prostředky, tak i morfologicko-syntaktickými. (Šabršula 1986:242)

SHRNUTÍ

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že autoři zabývající se problematikou vidu ve francouzštině zařazují inchoativní a ingresivní konstrukce do kategorie vidu. Jedná se o zcela odlišné pojetí oproti vymezení námi studovaných konstrukcí v češtině, neboť

jak uvidíme v další části, čeština nezařazuje dějové fáze do vidového systému. Musíme rovněž zdůraznit, že vidová otázka je nesmírně komplikovanou záležitostí, neboť se zde jedná o propojení morfologických, syntaktických a sémantických prostředků. Účelem výše uvedeného přehledu je schematizovat zařazení analyzovaných konstrukcí v tak komplikovaném systému. Způsobům, jakými je možné inchoativní a ingresivní konstrukce vyjádřit, bude proto věnovaná samostatná kapitola.

Pro naši práci jsou tedy klíčové následující informace. Inchoativní konstrukce se zařazují ve francouzštině do kategorie vidu a jsou stavěny do opozice k terminativním konstrukcím, které vyjadřují konečnou fázi děje. Jazyk disponuje celou řadou prostředků, jimiž je schopen tento jev vyjádřit. Tomuto tématu se však budeme detailněji věnovat v teoretické části.

1.2 ZPŮSOB SLOVESNÉHO DĚJE (AKTIONSART)

V předcházející kapitole jsme viděli, že se ve francouzštině inchoativní a ingresivní konstrukce zařazují do kategorie aspektu. Jak uvidíme v následující části, situace v češtině se výrazně liší. Ačkoli i zde najdeme propojení s kategorií vidu, vyjadřování jednotlivých fází děje se zahrnuje do kategorie tzv. *Aktionsartu*, nebo-li *Způsobu slovesného děje*.

Třebaže v minulosti bývaly termíny *vid* a *Aktionsart* zaměňovány a ještě v 19. století užívány ve stejném významu, jedná se o dvě odlišné kategorie a zároveň také o jiný způsob vymezení inchoativních konstrukcí. Nicméně nelze říci, že by v češtině nebyla kategorie vidu se způsobem slovesného děje vůbec propojena, protože k tvoření obou kategorií se používají obdobnéformální prostředky, tj. prefixy a sufixy. Navíc se však ke tvoření způsobů slovesného děje užívá i morfémů *se* nebo *si*. V současné jazykovědě existuje celá řada koncepcí týkajících se způsobu slovesného děje, přesto dominují ty, které nabízí *Encyklopedický slovník češtiny*. (Bachmannová a kol. 2002: 567-569)

Podle prvního přístupu se způsob slovesného děje považuje za derivační kategorii. Jedná se o slovesa derivovaná od jiného slovesa modifikující při této transformaci svůj lexikální význam. Slovesa typu *dopsat*, *popsat*, *přepsat*, *zapsat* atd. jsou tedy formy způsobu slovesného děje ke slovesu *psát*, které samo není řazeno k formám způsobu slovesného děje, neboť není deverbálně derivované. Rovněž se jako varianta způsobu slovesného děje nepovažuje jeho dokonavý partner *napsat*, protože byť je deverbálně derivovaný, nevyjadřuje lexikální, nýbrž gramatickou modifikaci sémantiky ke slovesu *psát*. (Bachmannová a kol. 2002: 567-569)

Formy způsobu slovesného děje mohou vznikat také za pomoci sufixace. Například imperfektum *pospávat* tak nepředstavuje vidového partnera k perfektivu *pospat*, jelikož obsahuje další lexikální komponent vícekrát nebo opakovaně, jako takový musí být chápán jako forma způsobu slovesného děje. (Bachmannová a kol. 2002: 567-569)

Zařazení do různé dějové fáze tedy odvisí od druhu lexikální modifikace, tj. od sémantického rysu, jímž se formy způsobu slovesného děje odlišují od výchozího

slovesa. Na tomto základě je následně možné rozlišovat různé skupiny Aktionsartu. Například sloveso *dopsat* tvoří podle sémantického znaku spolu se slovesy jako *dočíst*, *dodělat*, atd. dovedení výchozího děje do konce. Na základě toho je možné konstatovat, že lexikální komponent signalizující tuto dějovou fázi je prefix *DO-*. Problematicnost této koncepce se projeví u sloves, která ztratila sémantickou spojitost s původním slovesem. Jedná se kupříkladu sloveso *najít*, které nemá sémanticky nic společného se slovesem *jít*, od něhož bylo odvozeno. Otázkou tedy zůstává, zda je možné tento typ sloves pokládat za způsob slovesného děje. (Bachmannová a kol. 2002: 567-569)

Druhý přístup vychází z předpokladu, že se způsob slovesného děje nechápe jako derivační kategorie. Podle této koncepce se způsob slovesného děje považuje za kategorii, sledující sémantickou klasifikaci všech sloves. Pak je zřejmé, že sem spadají i slovesa odmítnutá v koncepci číslo 1, tudíž slovesa, která sice mají společný sémantický příznak, avšak nedisponují konkrétním společným formantem. Příznivci této koncepce raději volí užívání německého termínu *Aktionalita* před pojmem způsob slovesného děje. (Bachmannová a kol. 2002: 567-569)

V následující části se proto nejprve pokusíme stručně definovat kategorii vidu na základě českých jazykových příruček a následně vymezit inchoativní a ingresivní konstrukce v rámci kategorie *Aktionsart*.

Podle *Mluvnice češtině* se vid (aspekt) chápe jako morfologicko-lexikální nekonjugační prostředek slovesa, tvořící součást jeho odrazové funkce. Charakterizuje se jako kategorie lexikálně-gramatická nebo gramaticko-lexikální, neboť svojí povahou kolísá mezi mluvnicí a slovníkem. (Komárek a kol. 1986:179)

Trochu jiný pohled nabízí *Encyklopedický slovník češtiny*:

V obecné jazykovědě označuje mezinárodní termín aspekt více či méně silně gramatikalizovanou kategorii slovesa, která vyjadřuje netemporální časovou dimenzi děje/stavu vyjádřeného slovesným lexémem. (Bachmannová a kol. 2002: 527-528)

Na základě vidu se v češtině rozlišují dvě kategorie sloves, a to *slovesa dokonavá* a *nedokonavá*. Obecně platí, že dokonavé sloveso vyjadřuje dokonaný děj,

avšak může označovat také jeho začátek³ (například *rozběhl se*) nebo jeho časovou vymezenost (například *poseděl*). Vždy je však proces chápán jako uzavřený celek, tedy ohraničený. Slovesa nedokonavá naopak nevyjadřují děj jako dokonaný (dokonavost je příznakem děje a slovesa nedokonavá jsou tedy bezpříznaková). (Havránek, Jedlička 1981: 224-225)

Jelikož námi studované konstrukce nenáleží z pohledu českých gramatik do kategorie vidu, nebudeme se touto problematikou již dále zabývat a v další části se pouze soustředíme na kategorii Aktionsartu, která úzce souvisí s předmětem této práce.

Tzv. způsoby slovesného děje vyjadřují různé druhy dějového průběhu označeného základním slovesem s určitým vidovým určením. Způsob slovesného děje je tedy lexikální, nikoli lexikálně gramatická kategorie, z čehož vyplývá jeho uplatnění pouze jen u některých sloves. (Komárek a kol. 1986:185)

Existuje celá řada koncepcí způsobu slovesného děje stejně jako různé způsoby dělení této skupiny. *Encyklopedický slovník češtiny* nabízí obsáhlý výčet všech možných podskupin. Celkem lze vymezit 26 kategorií způsobu slovesného děje: **ingresiva**, **evolutiva**,⁴ delimitativa, rezultativa, terminativa/konfektiva, perdurativa, finitiva/kompletiva, egresiva, exhaustiva, „totální skupina,” saturativa, extenziva, kumulativa, intenziva, excesiva, distributiva, atenuativa, semelfaktiva/okamžitá slovesa, momentální slovesa, iterativa/frekventativa, deminutiva, komitativa, frekventativa, stativa, dekurziva a mutativa. (Bachmannová a kol. 2002: 567-568)

Ingresiva jsou zde definována jako slovesa označující počátek děje (například *zakašlat, zakřičet, zamyslet se, ...*). Mohou označovat jednak krátký časový úsek, nebo vyjadřovat počátek stavu či postoje (například *sednout*). Autoři také zavádějí novou skupinu sloves, která rovněž označují počáteční fázi děje, tzv. evolutiva. Do této

---

³ Vzhledem k tomu že čeština obsahuje široký repertoár prefixů, jejichž spojení s dokonavými slovesy umožňuje vyjadřovat fázovost děje, je dělení vidu klíčové pro empirickou část této práce. I když se v češtině nezařazuje způsob slovesného děje do problematiky vidu, vidíme z výše zmiňovaného příkladu neodlučitelnost obou kategorií, neboť vidové prostředky rovněž umožňují označovat inchoativní konstrukce.

⁴ Zvýraznila Eliška Trísková

kategorie náleží slovesa typu *rozšumět se*, *rozplakat se*⁵, apod. Jedná se o slovesa vyjadřující pozvolný počátek děje. (ibid)

V *České mluvnici* najdeme ještě blíže specifikované rozdělení sloves vyjadřujících počáteční fázi, a to na *ingresiva* a *inchoativa*. Jako ingresiva se zde chápou slovesa označující počátek děje. Nazývají se také „počínací či ingresivní” (například *rozběhl se*, *rozplakal se*). Inchoativa pak zdůrazňují děj, který nastává či nastane (například *bledne*, *stárne*). (Havránek, Jedlička 1981: 223-224)

Shrnutí

V češtině se fázovost děje nezařazuje explicitně do kategorie vidu, ačkoli je s ní také částečně propojena. Čeští autoři však v současné době preferují odlišení kategorie vidu od tzv. Aktionsartu (Způsobu slovesného děje), ačkoli k tvoření obou kategorií využívá jazyk obdobných prostředků a v minulosti byly obě kategorie silně propojené, ba dokonce zaměňované. Jednotlivými typy konstrukcí a zároveň i problémy s nimi spojenými se budeme věnovat v následující kapitole.

---

⁵ Do této skupiny zařazujeme zejména prefigovaná slovesa pomocí předpony ROZ-.

2. TEORETICKÁ ČÁST

Předmětem teoretické části bude syntetizovat poznatky o možnosti způsobu vyjádření počátku děje ve francouzštině a v češtině. Pokusíme se shrnout dosavadní výsledky bádání předních českých i zahraničních autorů, definovat základní termíny a nastínit možné problémy a hypotézy, které se pokusíme analyzovat a ověřit v empirické části práce. Problematice fázovosti děje byla v zahraniční literatuře věnována velická pozornost a jednotlivé prostředky, kterými se vyjadřuje, byly detailně analyzovány. Vzhledem k omezenému rozsahu naší práce se nepokusíme podat kompletní přehled všech hypotéz a problémů s nimi spojených, taktéž se nesnažíme o plný výčet všech možných struktur nabízený oběma jazyky k vyjádření dané problematiky. Naším cílem je vymezení faktorů, které by mohly ovlivňovat míru inchoativnosti vybraných konstrukcí a jež budeme analyzovat v rámci empirické části práce.

2.1 PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ

Současná francouzština disponuje širokou škálou prostředků, jimiž je schopna vyjádřit počátek děje či jeho přechod do děje následujícího. V románských jazycích jsou tzv. opisné perifráze základním jevem označujícím fázi děje, avšak francouzština se od ostatních románských jazyků odlišuje poněkud omezeným repertoárem konstrukcí, zejména pro pojmenování počáteční fáze. V jazyce se rozvinuly nicméně další prostředky, které vyvážily nižší množství perifrází. Jedná se zejména o tzv. *verbes supports* (kategoriální, podpůrná slovesa), dále o sufixy a plnovýznamové predikáty, které sami o sobě indikují počáteční fázi děje.

V následující části se proto pokusíme shrnout dosavadní poznatky o jednotlivých prostředcích, na něž budeme odkazovat v empirické části práce. Naším cílem bude primárně definovat jednotlivé typy prostředků, neboť jejich pojetí se mezi autory značně odlišuje. Rovněž se pokusíme shrnout základní charakteristiky vybraných konstrukcí, které se stanou klíčovými faktory v empirické části práce.

V první podkapitole se pokusíme nejprve definovat termín *périphrase verbale* (fázová perifráze) na základě hledisek uvedených u francouzských autorů a následně představíme konstrukce, které budeme analyzovat. Ve druhé části kapitoly se zaměříme na tzv. *verbes supports*, u nichž se nejprve pokusíme o obecnou charakteristiku termínu a následně představíme základní vlastnosti těchto konstrukcí.

Vzhledem k tomu, že se tento typ konstrukcí vyskytuje i v jiných jazycích a zároveň se ve francouzských publikacích liší jeho definování, přejímáme v této práci zejména pojetí Gastona Grosse, který se danou problematikou dlouhodobě zabýval. V závěrečné části pak nastíníme zbylé možnosti vyjádření inchoativnosti ve francouzštině. Jelikož se však jedná o méně frekventované způsoby, nestanou se tyto prostředky předmětem zkoumání v empirické části práce.

2.1.1. FÁZOVÉ PERIFRÁZE VE FRANCOUZŠTINĚ

Pod termínem fázová (slovesná) perifráze (*périphrase verbale*) rozumíme takovou konstrukci, která je složena ze slovesa a infinitivu (případně substantiva či participia) připojeného buďto přímo nebo za pomoci předložky. Časované sloveso zde plní funkci pomocného slovesa⁶ (*auxiliaire, semi-auxiliaire*), jež ztratilo více či méně svůj původní význam⁷ a slouží pouze jako aktualizátor plnovýznamového slovesa. Důležitou vlastností je také schopnost označit určitou dějovou fázi, tedy i počátek procesu. (Gougenheim-1929: 1)

Jak již bylo řečeno, slovesné perifráze jsou přítomné ve všech románských jazycích. Současná francouzština disponuje rovněž četnými konstrukcemi, nicméně oproti ostatním jazykům je tento repertoár omezen, zejména co se týče spojení pomocného slovesa s infinitivem. Oproti ostatním románským jazykům ztratila například schopnost vyjádřit opisnou perifrází tzv. *aspect habituel*,⁸ který se běžně vyskytoval ještě ve staré a střední francouzštině. Ostatní románské jazyky si však tuto perifrázi uchovaly do dnešní doby. (Laca 2004:90)

Vědecká mluvnice francouzštiny zmiňuje následující procesy, které je francouzština schopna rozlišit: *ingresi, terminativnost, kurzivnost a kontinuativnost* a dále *změnu stavu*. (Šabršula 1986: 242-243)

V základních typech perifrází se však románské jazyky shodují. Hlavními konstrukcemi pro vyjádření počátku děje jsou ve francouzštině perifráze *commencer à*

---

⁶ Vzhledem k tomu, že definice chápání pomocného slovesa hraje klíčovou úlohu při analýze, nastíníme v další podkapitole různé přístupy k chápání role pomocného slovesa.

⁷ Nepředpokládáme však, že u všech slovesných perifrází došlo ke stejnému stupni „vyprázdnění“ významu, proto bude jedním z cílů naší práce analyzovat stupeň desémantizace na základě překladu do češtiny.

⁸ V odborné literatuře se nám nepodařilo najít odpovídající český ekvivalent či překlad této kategorie.

+ *infinitiv* a *se mettre à + infinitiv*. V italštině nalezneme totožnou konstrukci a sice *cominciare a + infinitiv* a *mettersi a + infinitiv*. Ekvivalent ke konstrukci *se commencer* vyskytuje i v katalánštině a portugalštině, naopak konstrukce *se mettre à* má svůj ekvivalent pouze v italštině. Ostatní románské jazyky mají konstrukce typu *posar-se a + infinitiv* (katalánština), *ponerse a + infinitiv* (španělština) nebo *pôr-se a + infinitiv* (portugalština). (Laca 2004: 90)

2.1.1.1. POMOCNÉ SLOVESO V OPISNÝCH VAZBÁCH

První problém, se kterým jsme se setkali při studiu teoretických prací k dané problematice, byla otázka pojetí pomocného slovesa aktualizujícího perifráze, neboť ne každý autor souhlasí s tím, že se v případě opisných perifrází jedná o plnohodnotné pomocné sloveso. Například v *Grammaire méthodique du français* autoři považují roli *commencer* a *se mettre* za polopomocné sloveso (*semi-auxiliaire*). Maurice Gross je však považuje za plnohodnotné pomocné sloveso (*auxiliaire*) a tuto vlastnost demonstruje na příkladu, kdy do hry nechává vstoupit adverbium času:

(1) * *Luc a repeint l'appartement à 16 h 30.*

Podíváme-li se na příklad č. 1 zjistíme, že tato věta je pro rodilého mluvčího nepřijatelná a neinterpretovatelná, neboť přesné časové určení je v rozporu se sémantickým významem slovesa *repeindre*, neboť toto vyjadřuje proces, tudíž implikuje, že se jedná o delší dějový úsek. Pokud ovšem danou větu doplníme o aspektové pomocné sloveso, ať už *commencer* či *finir*, jeví se rodilému mluvčímu konstrukce přijatelná (viz př. 2):

(2) *Luc a (commencé à +fini de) repeindre l'appartement à 16 h 30.*

Vysvětlení rozdílu spočívá dle autora v tom, že pokud je konstrukce obohacena o aspektové sloveso, pojí se příslovečné určení času k pomocnému slovesu, nikoli k významovému, čímž vyznačuje v našem případě, že děj byl buďto započat nebo dokončen v daném okamžiku. Perifráze zde tedy plní funkci pomocného slovesa, neboť pojmenovává konkrétní fázi děje (inchoativní či terminativní). (Gross 1999:13)

Jako další příklad můžeme uvést větu:

(3) *Luc a lu ton texte le 6 mai dernier.*

Zde se příslovečné určení vztahuje k významovému slovesu, čímž vyjadřuje dokončení činnosti k danému datu. Pokud ovšem doplníme konstrukci o pomocné sloveso *commencer*, změníme smysl věty tím, že zdůrazníme počáteční fázi daného děje a fakt, že činnost nebyla k danému datu dokončena:

(4) *Luc a commencé à lire ton texte le 6 mai dernier.*

Sloveso *lire* zde není možné oddělit od pomocného slovesa, neboť by věta naprosto změnila smysl. Příslopečné určení se zde tedy vztahuje k celé konstrukci *commencer à lire*, tudíž sloveso *commencer* zde zastává plnohodnotnou funkci pomocného slovesa integrovaného do plnovýznamového slovesa podobně jako pomocná slovesa sloužící k vyjádření kategorie času ve francouzštině. (Gross 1999:13)

Ve francouzštině se užívání pomocného slovesa rozvinulo ještě více než v ostatních románských jazycích, neboť právě ona umožňují vyjádřit různé dějové fáze:

„ les auxiliaires se sont développés en français, plus encore que dans les autres langues romanes, pour suppléer aux flexions déficientes, pour exprimer des modalités ainsi que pour marquer les divers aspects de la durée du temps dans le processus de l'action. “ (Picabia 1999:56)

Podle názoru L. Picabia se tedy může každé sloveso, které ve spojení s infinitivem pozbyde svůj lexikální význam, stát pomocným slovesem. Jeho role se tak omezí pouze na přiřazení časové či aspektové informace k danému plnovýznamovému infinitivu. (Picabia 1999:56)

Ve francouzštině se pomocné sloveso pojí s infinitivem za pomoci předložky⁹ (viz př. 5) či bez ní:

(5) *Max (peut + vient de + se met à) parler.*

---

⁹ Pokud se jedná o fázové perifráze, nenalezli jsme v odborné literatuře žádné bezpředložkové spojení. I z příkladu č. 5 vyplývá, že tento typ se vyskytuje u jiného typu pomocného slovesa, například u modálních sloves. Možnost bezpředložkového spojení se tedy týká jiné problematiky než inchoativních konstrukcí, nicméně jsme považovali za důležité zmínit i tyto možné výskyty, neboť jsou součástí repertoáru francouzštiny. Pro naši práci však zásadní úlohu plní právě předložková spojení, neboť variace předložky se stane jednou z otázek, jež vyvstane v průběhu analýzy dat.

Role infinitivu zde však není nominální, nýbrž verbální. Jedná se o vlastnost, kterou například Béatrice Lamiroy vysvětluje tím, že infinitiv následující po polopomocném slovese není možné nahradit vedlejší větou předmětnou, tzv. *complétive*,¹⁰ tedy konstrukcí ve francouzštině povahy nominální, tudíž ani infinitiv nemůže být nahrazen nominálním syntagmatem (viz př. 6):

(6) *Max vient de (élogier ce travail + *les éloges de ce travail).*

Brenda Laca, autorka zabývající se dlouho danou problematikou, zakládá své tvrzení týkající se funcce sloves typu *commencer* v opisných vazbách na základě toho, že právě následující nefinitní konstrukce určuje výběr argumentů, které jsou schopny se k dané perifrázi připojit:

„Nous comprendrons par « périphrase verbale » une construction constituée de deux formes verbales dont l’une, plus enchâssée, apparaît toujours à une forme non personnelle (infinitif, gérondif, participe). C’est cette forme qui détermine la structure argumentale et les restrictions de sélection de la construction dans son ensemble, raison pour laquelle elle est à considérer comme le prédicat principal de la construction.“ (Laca 2004:3)

Z definice vyplývá, že finitní sloveso plní pouze funkci aktualizátoru celé konstrukce a stěžejní roli zastává nefinitní konstrukce, jejíž úkol spočívá ve výběru pravovalenčných

a levovalenčných doplnění. V empirické části práce přejímáme názor, že konjugované sloveso zastává plnohodnotnou funkci¹¹ pomocného slovesa (*auxiliaire*), i když ne všichni konzultovaní autoři se k tomuto chápání přiklánějí.

2.1.1.2. FÁZOVÉ PERIFRÁZE VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ

Jak jsme již zmínili v předcházející části práce, oproti ostatním románským jazykům francouzština disponuje menším počtem slovesných perifrází (pomocné

---

¹⁰ „Puisque la complétive et le SN sont absents, l’infinitif serait de nature verbale plus que nominale : plutôt que d’être un complément sélectionné par le premier verbe, il formerait avec lui un complexe verbal.“ (Lamiroy 1994:65)

¹¹ Hledisko přejímáme pouze pro terminologické účely, tj. pro jasné vymezení typu slovesa, které budeme v této práci označovat jako pomocné. Neopouštíme však ostatní názory týkající se vlastností aktualizátorů fázových perifráze, neboť se k nim vrátíme v průběhu empirické části práce.

sloveso pojící se s infinitivem), kterými by se mohl vyjadřovat počátek děje. Všechny námi konzultované gramatiky uvádějí jako základní perifráze konstrukce *commencer à + infinitiv* a *se mettre à + infinitiv*. Jelikož se jedná o nejfrekventovaněji zmiňované konstrukce, bude jim v této práci věnována největší pozornost. Zároveň však neopomeneme méně citované perifráze tvořící nedílnou součást slovní zásoby francouzštiny a jejich analýza může přinést zajímavé výsledky.

Při výběru jednotlivých konstrukcí pro analýzu se však objevil problém týkající se chápání toho, co je a není inchoativní konstrukce. Ne všichni autoři totiž pokládají stejné typy konstrukcí za inchoativní. Pro ilustraci můžeme uvést názor Thierry Ponchona. Autor považuje za inchoativní perifrázi i vyjádření blízké budoucnosti¹² pomocí *aller + infinitiv*. Klade ji tak do opozice k *venir de + infinitiv*, která vyjadřuje terminativní aspekt.

„Il a une valeur inchoative, quand l'action tend à se prolonger dans un futur. C'est la tournure exclusive «aller + inf.» qui est utilisée: Je vais écrire.“ (Ponchon 1988:23)

Tato konstrukce je dle našeho názoru zařazena jako inchoativní pravděpodobně z toho důvodu, že označuje započetí nového děje nebo nástup nového děje. My ji však do naší analýzy nebudeme zařazovat, neboť Ponchon je jediným autorem,¹³ který vyjádření blízké budoucnosti chápe jako inchoativní dějovou fázi.

V úvodu této kapitoly jsme zmínili, že perifráze *commencer à* a *se mettre à* náleží mezi nejfrekventovanější a zároveň prototypické francouzské inchoativní perifráze citované v jazykovědných příručkách. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli věnovat podrobněji hypotézám nastíněným B. Peetersem nebo A. Rochettové, kteří obě konstrukce detailně studovali. Právě některé z jimi nastíněných hypotéz se pokusíme později ověřit během analýzy dat v empirické části práce.

---

¹² V této práci se nepřikláníme k zařazení vyjádření blízké budoucnosti do kategorie opisných perifrází, neboť jak jsme již ukázali, ve francouzštině se odděluje kategorie času od kategorie aspektu. Dle našeho názoru náleží blízká budoucnost spíše do kategorie času, ačkoli zde sloveso *aller* plní funkci pomocného slovesa. Abychom zamezili komplikacím týkajícím se právě možnosti zpochybnění výběru konstrukcí pro analýzu, zvolíme pouze ty, které jsou explicitně označeny jako inchoativní a u nichž nelze tuto vlastnost zpochybnit.

¹³ Konstatováním „jediným autorem“ míníme jediným autorem, s jehož publikacemi jsme pracovali a v nichž se tato konstrukce objevila. Literatury zabývající se danou problematikou existuje mnoho a nebylo v našich možnostech se seznámit se všemi názory a hypotézami, proto nejsme schopni vyloučit, že se více lingvistů přiklání k Ponchonovu pojetí.

Autoři se věnovali zejména problematice typu výběru plnovýznamového slovesa, které se může s oběma konstrukcemi pojit. K tomuto tématu existují četné zahraniční publikace, jejichž autoři se přiklání k názoru, že existují určitá omezení při výběru vhodného plnovýznamového slovesa v případě opisné perifráze. Tvrdí se například, že není možné použít stavové sloveso¹⁴ po slovese typu *commencer* (viz př. 7). (Rochette 1993:67)

(7) * *Jean commence à avoir une maison.*

Rochettová zařazuje ve své publikaci aspektová slovesa (*verbes effectifs*) typu *commencer* do sloves vyjadřujících nějakou činnost (*action*). Základní kritérium pro nálezení do této skupiny spočívá ve schopnosti vyjadřovat proces. Tato kategorie se stavěla do opozice k Vendlerově kategorii stavových sloves (*verbes d'état*), a tudíž se považovalo za nemožné, aby se aspektové sloveso pojilo s infinitivem stavového slovesa (viz př. 7). (Rochette 1993:71)

Další důležitou vlastností tzv. *verbes effectifs* spočívá v neschopnosti být nahrazen anaforickým zájmenem (viz př. 8a) oproti slovesům například typu *souhaiter* či *croire*, kde je tato možnost plně uplatitelná (viz př.8b). Tento test¹⁵ je důležitý zejména pro vymezení aspektových sloves, která jsou užívána pro tvoření perifrází vyjadřujících počátek děje. (Rochette 1993:78)

(8) a) * *Jean l'a commencé, à lire le livre.*

b) *Jean le souhaitait vivement, (de) partir à l'étranger.*

V následující části se zaměříme na obě prototypické inchoativní perifráze. Pokusíme se syntetizovat nejdůležitější poznatky a konstatování, která prezentoval B. Peeters. Tyto nám poslouží jako možná kritéria pro ověření v empirické části práce.

---

¹⁴ Podle našeho názoru je však tak striktní omezení chybné. Myslíme si, že sémantické vlastnosti slovesa nejsou jediným faktorem, umožňujícím přijatelnost konstrukce. Předpokládáme, že důležitým faktorem bude také typ podmětu. Tento předpoklad se ověřil v článku B. Peeterse.

¹⁵ Jedná se o základní test, který je zapotřebí uplatnit při výběru konstrukcí k analýze. Pomocné sloveso tvoří s plnovýznamovým infinitivem ustálené spojení a nemůže být tudíž oddělitelné (což vyplývá ze základní vlastnosti pomocného slovesa, tj. pozbytí původního významu). V příkladu 8b je však sloveso *souhaiter* plnovýznamové sloveso a infinitivní konstrukce zde plní úlohu přímého předmětu (jehož vlastností je možnost nahrazení anaforickým zájmenem).

COMMENCER

Ve francouzštině se fázové sloveso *commencer* může pojit s infinitivem třemi způsoby. První a současně nejčastější možností je užití předložky *à*. Druhou nepříliš častou předložkou je *de* a třetí způsob je pomocí předložky *par*. Nezdá se však, že by existoval nějaký významový rozdíl mezi předložkou *à* a *de* (viz př. 9). Volba konektoru tedy pravděpodobně nenese žádný sémantický rozdíl a záleží na rodilém mluvčím, pro kterou variantu se rozhodne. Na základě příkladu č. 9 můžeme konstatovat, že oba konektory slouží pouze jako spojovníky, a pozbyly tudíž jakýkoli význam. Preferenční užívání předložky *à* však zůstává nevysvětleným jevem. (Peeters 1993: 31)

(9) *Une pluie fine commence à tomber, l'angélus sonne.*

Vers cinq heures commença de tomber une petite averse.

Do kontrastu ke dvěma výše zmíněným předložkám však předložka *par* signalizuje, že bude následovat sled nějakých událostí (viz př. 10) a zároveň, že se zmíněný děj udál před jiným. Jedná se tedy o první fázi děje, která se bude dále rozvíjet. Oproti tomu konektor *à* pouze signalizuje, že zmiňovaný děj se začíná uskutečňovat. (Peeters 1993: 32)

(10) *J'ai commencé par raconter mes émotions.*

Jak jsme již uvedli, jedním ze základních problémů vyvstávajících při studiu fázových perifrází je otázka omezení volby plnovýznamového infinitivu. B. Peeters ve svém článku ukazuje, že fázové sloveso *commencer* neimplikuje žádné omezení pro výběr predikátu. Peeters dokazuje, že je možné spojení fázového slovesa například i se slovesem punktuálním (viz př. 11). Zde však existuje omezení při výběru podmětu, který pak musí být nutně v množném čísle. Použití subjekt v singuláru se jeví rodilému mluvčímu nepřijatelné (viz př. 12), neboť je zapotřebí, aby sloveso vyjadřovalo prodloužení fáze do budoucnosti.

Jedinou výjimku představuje metaforické užití (viz př. 13) či použití hromadného podstatného jména na pozici subjektu. Z uvedených příkladů tedy vyplývá, že za předpokladu, že je splněno kritérium užití vhodného podmětu, není pomocné sloveso *commencer* omezeno pro výběr žádného punktuálního slovesa. (Peeters 1993: 25-26)

(11) *La matinée était avancée, les paysans commençaient à arriver.*

(12) **Jean commence à arriver.*

(13) *Le soir commence à entrer dans la pièce.*

Další slovesné omezení by se mohlo týkat sloves typu *naître*. Ani zde však není vyloučeno jeho možné použití (viz př. 14). Nicméně podmínkou zde zůstává, že děj není blíže určen příslovečným určením času (viz př. 15). Vedlejší věta příslovečná časová nijak neomezuje použití tohoto typu predikátu. Vysvětlení jevu však autor nenastiňuje. (Peeters 1993: 26)

14) *Le bébé commençait à naître lorsque tout à coup l'accouchement s'est compliqué.*

(15) * *Le bébé commença à naître à 10 h 30.*

Následně by mohla vyvstat otázka neexistence omezení v rámci sloves stavových. I zde však autor uvádí příklady, kdy je konstrukce *commencer à être* pro rodilého mluvčího zcela přijatelná (viz př. 16). Omezení ohledně stavových sloves tedy podle autora rovněž neexistuje. (Peeters 1993: 27)

(16) *La maison commence à être grande.*

Z výše uvedených příkladů tedy vyplývá, že neexistuje omezení týkající se výběru slovesa. Pokud některá konstrukce není možná, je to způsobeno výběrem podmětu, zvláště pak zvolením podmětu v singuláru. Zde určitá omezení platí. Jako příklad můžeme uvést sloveso *savoir* (viz př. 17), kde je možné za fázové sloveso dosadit plnovýznamový infinitiv *savoir* oproti příkladu 18, kdy je toto sloveso neakceptováno rodilým mluvčím. Vysvětlení jevu spočívá v tom, že v příkladu 17 je možné, že v budoucnosti může dojít ke změně děje, kdežto v příkladu 18 skutečnost, že předmět je v singuláru, tuto možnost nedává. (Peeters 1993: 28-29)

(17) *Elle avait de jolis yeux verts, allongés vers les tempes et dont elle commençait déjà à savoir jouer.*

(18) * *Pierre commence à savoir la réponse.*

Na závěr tedy můžeme uvést hypotézu, že konstrukce s pomocným slovesem *commencer* nejsou limitovány výběrem žádného typu predikátu. Pokud je nominální

syntagma v množném čísle či se jedná o hromadné podstatné jméno nebo metaforické užití singuláru, je spojení se stavovým slovesem zcela přijatelné. Další možností je rozvinutí vedlejší větou příslovečnou časovou, která taktéž nebrání tomuto spojení. Tyto restriktce se pokusíme ověřit na základě dat získaných z paralelního korpusu InterCorp. Dále můžeme předpokládat, že volba mezi konektory **à** a **de** není způsobena žádným sémantickým rozdílem, závisí tudíž pouze na výběru mluvčího, třebaže se konektoru **de** užívá velmi zřídka. Rozdílný význam pak přináší až volba konektoru **par**, která signalizuje uskutečnění děje před jiným.

SE METTRE À

Opisná perifráze *se mettre à + infinitiv* náleží spolu s perifrází *commencer à + infinitiv* k prototypickým francouzským konstrukcím vyjadřujícím počátek děje. Vystává tedy otázka, existuje-li nějaký rozdíl mezi oběma konstrukcemi, nebo zda záleží pouze na výběru mluvčího, pro jaký typ konstrukce se rozhodne. Názory na tuto problematiku se u jednotlivých autorů liší. R. Hechmati-Ashori například nespatřuje žádný významový mezi oběma konstrukcemi, neboť sémantické vyprázdnění konstrukce *se mettre à* umožňuje spojení s jakýmkoli typem predikátu.

B. Peeters připomíná Ashoriho tvrzení za účelem jej vyvrátit, neboť dle jeho názoru si obě konstrukce zdaleka nejsou rovnocenné a výběr vazby se omezuje na účel vyjádření. Jedno z kritérií, které autor studoval, bylo omezení ohledně výběru predikátu. V následující části se proto pokusíme shrnout konstatování týkající se právě tohoto faktoru. (Peeters 1993: 38)

První hypotéza nastíněná Peetrem uvažuje o způsobu provedení děje, jež je aktualizován perifrází *se mettre à*. Podle autora tato konstrukce indikuje náhlost slovesného děje, jež může být navíc posílena pomocí adverbia typu *brusquement*, *aussitôt*, etc. (viz př. 19).

Perifráze vyjadřuje počátek děje bez jakéhokoli předjímání pokračování aktivity, a je tudíž nezávislá na vlastním ději, neboť pouze označuje jeho počáteční fázi. Oproti tomu *commencer à* sice taktéž vyjadřuje první dějovou fázi, avšak za pomoci předjímání toho, co bude následovat.

(19) *Soudain la main d'un des passagers s'est mise à trembler, le verre qu'elle tenait s'est échappé et a roulé sur le plancher.* (Peeters 1993: 39)

Pro naši práci se zdá důležitější druhá Peetersova hypotéza zabývající se schopností spojení pomocného slovesa se stavovými slovesy. Zdá se, že *se mettre à* může být následováno infinitivem stavového slovesa pouze v případě, že infinitiv označuje nějaký proces (viz př. 20). Významnou roli zde hraje také přítomnost adverbia¹⁶ zdůrazňujícího rychlost děje. *Commencer à* však nenese žádné omezení týkající se možnosti spojení se stavovým slovesem (viz př. 21).¹⁷ (Peeters 1993: 40-41)

(20) *Alors pourquoi, brusquement se mettait-il à transpirer et à avoir soif et à avoir peur ?*

(21) * *Il se mit à être nécessaire de travailler dur.*

Il commença à être nécessaire de travailler dur.

Třetí hypotéza uvedená v Peetersově článku se týká sémantické nuance konstrukce *se mettre à*, jež podle autora není neutrální, nýbrž vyjadřuje zaujetí či názor mluvčího/autora, který ji užije (viz př. 22). Autor výroku zde díky použití perifráze *se mettre à* signalizoval své uspokojení týkající se zájmu sovětských médií o válku v Afghánistánu. Z tohoto důvodu bývá perifráze rovněž užívána se slovesy vyjadřujícími pocity (viz př. 23). (Peeters 1993: 41-42)

(22) *La presse officielle s'est mise à évoquer les horreurs de la guerre, et la télévision a également levé le voile sur le conflit.*

(23) *Quand j'ai entendu que je n'étais pas retenue, je me suis mise à pleurer comme une Madeleine.*

---

¹⁶ Roli adverbia bychom zde ale nechtěli přeceňovat. Domníváme se, že důležitější faktor pro akceptabilitu konstrukce spočívá v **chápání procesu mluvčím**. Sloveso *transpirer* vyjadřuje samo o sobě proces, tudíž zde je důvod přijatelnosti zřejmý. Skutečnost, že i spojení *avoir soif* a *avoir peur* může být spojena s pomocným slovesem, spočívá dle našeho mínění v tom, že mluvčí chtěl zdůraznit **nástup nového jevu**, u něhož předpokládal **trvání**. Z tohoto důvodu byly obě konstrukce posíleny opisnou perifrází, která, jelikož sama je desémantizována, pouze označuje inchoativnost. Tuto hypotézu však nemůžeme více ověřit, neboť u příkladu chyběl kontext. Zdá se nám ale, že pomocné sloveso se může pojít i se stavovými slovesy, pokud mluvčí chce vyjádřit, že daný stav bude mít trvání.

¹⁷ Dle našeho názoru je zde však zapotřebí vzít v úvahu ještě dva faktory. Za prvé si musíme položit otázku, do jaké míry jsou obě slovesa desémantizována. Předpokládáme, že pomocné sloveso *se mettre à* představuje plně desémantizovanou konstrukci, tudíž slouží pouze k aktualizování plnovýznamového slovesa rovněž i k označení inchoativnosti (tj. označení počátku děje). Sloveso *commencer* si však uchovalo vyjadřování začátku procesu, u něhož se předpokládá další trvání, tedy označuje pouze jeho první fázi. Druhý faktor vstupující do interpretace je výběr podmětu. Neosobní zájmeno ve spojení se stavovým slovesem označuje dle našeho názoru stav skutečnosti a neimplikuje tak fázovost děje, která je nezbytná pro možnost použití inchoativních pomocných sloves. A kde není proces, není možná ani fázovost. Z tohoto důvodu bychom ale neomezovali nepřijatelnost první varianty s pomocným slovesem *se mettre à* pouze na typologii zvoleného infinitivu.

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že obě nejfrekventovanější inchoativní francouzské perifráze nemohou být vždy zaměnitelné, neboť mezi nimi existují dva základní rozdíly. Za první konstrukce *se mettre à* vyžaduje nějaký proces konaný plnovýznamovým slovesem v infinitivu a za druhé vyjadřuje osobní postoj mluvčího k danému jevu.

K ostatním perifrázím jsme nenašli žádnou komplexní studii, která by stejným způsobem analyzovala možná omezení při výběru plnovýznamového predikátu. Předcházející syntéza sloužila k nastínění možných faktorů, které bychom mohli studovat na datech v empirické části práce (viz kapitola č. 3).

V následující části práce se budeme zabývat dalším typem vyjádření inchoativnosti ve francouzštině, a sice kategoriálním slovesem, které se opět často uplatňuje při vyjadřování fázovosti děje.

2.1.2 VERBO-NOMINÁLNÍ PREDIKÁT

Problematikou verbo-nominálních predikátů se ve francouzské lingvistice zabývali mnozí autoři, a tudíž existuje i obsáhlá odborná literatura k dané problematice. V této kapitole se proto pokusíme pouze shrnout základní vlastnosti těchto konstrukcí a nastínit termíny, které pak budeme používat v empirické části. Vzhledem k tomu že se vymezení verbo-nominálních predikátů liší u jednotlivých autorů, vybrali jsme koncepce pouze některých. Úvodem bychom rádi nastínili nejprve základní typy přísudků ve francouzštině, neboť kategoriální slovesa (*verbes supports*) jsou těsně závislá na definici predikátu. Následně se pokusíme vymezit termín *nominální predikát* a rovněž i jeho základní vlastnosti. Na závěr se pak budeme věnovat samotným kategoriálním slovesům, jakožto aktualizátorům nominálních predikátů.

Francouzština disponuje několika způsoby vyjádření přísudku.¹⁸ Z hlediska slovních druhů může být predikát vyjádřen jednak substantivem (nebo jmenným tvarem slovesným tj. infinitivem), dále pak adjektivem, adverbem, předložkovým výrazem, avšak nejčastěji slovesem v určitém tvaru. Význam přísudku spočívá v tom, že udává charakter celé větné struktury jednak tím, že se na něj váží určité typy aktantů, dále pak tím, že určuje modální a temporální zařazení děje.

---

¹⁸ Následující stručný přehled typologie francouzských přísudků (pouze jedno z možných hledisek na danou problematiku) slouží pouze jako úvod do problematiky kategoriálních sloves a nominálních predikátů. Nejedná se tedy o kompletní klasifikaci, nýbrž o jeden z možných úhlů pohledu.

Ve francouzštině najdeme přísudek slovesný, jehož nositelem může být pouhé avalentní sloveso (například: *Il pleut*); monovalentní sloveso ve finitním tvaru (například: *L'enfant dort*); infinitiv vyprávěcí či deliberativní (například: *Et voici commencer le rêve de Shakespeare*); dále slovesný opis skládající se z pomocného slovesa a neřinitního tvaru slovesného (tomuto opisu se syntakticky rovná spojení slovesa pomocného s participiem nebo infinitivem, například: *Nous nous sommes promenés*; slovesa způsobového nebo fázového s infinitivem, například: *Il va falloir informer Marceau des changements intervenus dans sa vie privée*; slovesa faktitivního s infinitivem, například: *Marie ne fait que dessiner*). Jinou variantou je pak vyjádření predikátu za pomoci verbo-nominálního seskupení (například: *Le chien prit la fuite*). Další možnost nabízí seskupení verbo-adverbiálního typu *être en route, en fuite,...*; ostatní případy pokrývá typ přísudku jmenného nebo jmenně slovesného (se sponou), typu *passer pour, s'affirmer comme, etc.* (Šabršula 1976: 41-42)

Samotný predikát tedy nemusí být aktualizátorem větné konstrukce, neboť záleží na slovním druhu predikátu. Je-li predikátem sloveso, je toto aktualizováno za pomoci flexe. Predikát ve tvaru adjektiva je aktualizován za pomoci slovesa *být* (*être*) a nominální predikát pak s pomocí tzv. podpůrného slovesa (*verbe support*). Právě nominální predikát bude tedy předmětem další kapitoly, v níž se pokusíme termín vymežit, abychom mohli definovat konstrukce, s nimiž budeme následně pracovat.

2.1.2.1 NOMINÁLNÍ PREDIKÁT

Většina autorů včetně námi citovaných (Gaston Gross, Robert Vivès, etc.) se shodují na tom, že vztahy mezi jednotlivými větnými členy není možné studovat na základě vydělení daného členu z věty. Gaston Gross zdůrazňuje, že jednotlivá slova jsou v jazyce obvykle polysémantická, tudíž není možné určit význam izolovaného lexému, nýbrž je zapotřebí studovat jednotlivé elementy v rámci věty jednoduché (*phrase simple*). Syntax se totiž dle Grosse významně podílí na sémantické definici slov. Jména jako taková nemají význam sami o sobě, nýbrž jej získávají právě kombinací s ostatními větnými členy.

Giry-Schneider zdůrazňuje tento jev při vytváření slovníkového hesla:

„Les entrées du lexique ne sont pas des mots, mais des phrases simples. Ce principe n'est pas en contradiction avec les notions traditionnelles de lexique que de façon apparente. En effet, dans un dictionnaire, il n'est pas possible de donner le sens d'un mot sans utiliser une phrase, ni de contraster des emplois différents d'un même mot sans le placer dans des phrases...” (Giry-Schneider 1987: 3)

Jednotlivé větné členy však nejsou ve větě na stejné úrovni. Jako příklad nám může posloužit vysvětlení Roberta Vivèse. Vezmeme-li větu *„Luc chante une chanson.”* vidíme, že primárním členem, který vyjadřuje kategorii osoby, čísla, času a vidu je sloveso *chanter*.

Jsou to právě vlastnosti predikátu, které omezují nebo naopak umožňují výběr obsazení ostatních větných členů. V tomto případě obsazuje sloveso dvě valenční pozice, z čehož na pozici podmětu a předmětu je výběr možností omezený sémantikou slovesa. Výběr je zúžený na podměty typu životné substantivum nebo přístroj umožňující přehrávání hlasového záznamu. Není však možné tvrdit, že je dané sloveso pouze dvouvalenční. Jak ukazuje Vivès, lze doplnit konstrukci ještě například o dativ: *„Luc chante une chanson à sa fille.”* Sloveso *chanter* je tedy trojvalenční. (Vivès 1993: 8-10)

Pokud bychom tedy chtěli definovat pojem jednoduchá věta, museli bychom ji vymezit na základě predikátu. Základem francouzské jednoduché věty je tedy role přísudku a argumentů, které jej doplňují.

„Une phrase simple se définit comme un prédicat muni de ses arguments constitutifs. Etudier la syntaxe d'un mot prédictif, c'est étudier la syntaxe d'une phrase simple.” (Vivès 1993: 8-10)

Přesné definování pojmu *věta jednoduchá* hraje klíčovou roli v této práci, abychom byli schopni určit, jestli se jedná o kategoriální sloveso či nikoli. Kategoriální slovesa představují jeden z možných prostředků pro vyjadřování fázovosti děje, tudíž i inchoativnosti. Jejich vymezení v rámci věty jednoduché je možné na základě přesně stanovených kritérií. Jako příklad nám můžou posloužit věty použité Vivèsem.

(24) *Luc admire ce tableau.*

(25) *Luc a de l'admiration pour ce tableau.*

(26) *Luc est en admiration devant ce tableau.*

(27) *Luc est admiratif devant ce tableau.*

Vidíme, že všechny odpovídají definici jednoduché věty, nicméně určení toho, co je predikát se značně liší. Příklad (24) odpovídá přesně naší definici: sloveso *admirer* plní funkci přísudku a rozhoduje o obsazení valenčních pozic, tedy typu podmětu *Luc* a předmětu *ce tableau*. Přísudek se zde plně shoduje s podmětem a to jak v osobě a čísle.

Oproti tomu příklady (25), (26), (27) disponují slovesy *avoir/être*, která se shodují s gramatickým podmětem, nicméně to nejsou právě tato slovesa, která rozhodují o obsazení valenčních pozic. Podmět je sice stále stejný, tedy životné substantivum, nicméně sloveso zde slouží pouze jako aktualizátor celé věty, tedy indikuje osobu, číslo, čas a způsob celé konstrukce, avšak skutečnými predikátory jsou zde pro příklad (25) a (26) substantivum *admiration* a pro příklad (27) adjektivum *admiratif*. (Vivès 1993:10)

Nicméně tato slovesa nesou v sobě obsaženu informaci o aspektu, tedy i o schopnosti vyjadřovat jednotlivé dějové fáze. Slovesa *avoir* a *être* zde nemají tudíž funkci plnovýznamového slovesa, ale plní zde funkci podpůrného slovesa, jehož vlastní význam byl desémantizován. (Vivès 1993:10)

Vymezení predikátu tedy není jednoduché. Jako rozdílné příklady můžeme uvést věty (viz př. 28, 29), které použil Gross v rámci definování nominálních predikátů. (Gross 2004:3-4)

(28) *Paul a donné un bonbon à Jean.*

(29) *Paul a donné une gifle à Jean.*

Ačkoli se konstrukce jeví na první pohled identické, ve skutečnosti se jedná o dvě odlišné struktury. V příkladu (28) máme jako přísudek trojvalenční sloveso *donner*, jehož argumenty jsou *Paul*, *bonbon*, *Jean*. Oproti tomu v příkladu (29) máme jako predikát substantivum *gifle*, které vyžaduje dva argumenty, v našem případě *Paul* a *Jean*. Sloveso *donner* zde plní funkci aktualizátoru větné konstrukce. Věty se tedy z pohledu syntaktického zásadně odlišují.

Nominální predikáty tedy disponují určitými vlastnostmi vycházejícími z charakteristik substantiv, které je odlišují od predikátů vyjádřených slovesným tvarem. Gross definuje tři základní vlastnosti nominálních predikátů. Za prvé říká, že existují substantiva, která fungují jako predikáty, neboť vyžadují určité schéma argumentů. Tyto predikáty (kategorie substantiv) jsou časovány za pomoci zvláštního typu sloves, tzv. kategoriální (podpůrné) sloveso (*verbe support*). Za třetí přítomnost determinantu vnáší různorodost ohledně časování. (Gross 2004: 3-4)

Vzhledem k tomu, že substantiva nejsou schopna vázat na sebe koncovky vyjadřující kategorii času, musí být tedy toto určení vyjádřeno za pomoci podpůrného slovesa, jež ovšem nedisponuje vlastnostmi predikativního slovesa, tedy schopností vázat na sebe argumenty. Kritérium přítomnosti determinantu, jakožto faktoru podílejícího se na vyjádření kategorie vidu, se pro naši empirickou část jeví zásadní. Další faktor podílející se na interpretaci nominálních predikátů je přítomnost adjektiv a adverbíí, které sloveso doprovázejí. Tyto mohou rovněž pomoci k vyjadřování dějové fáze.

Kombinace nominálního predikátu a kategoriálního slovesa není libovolná a je vázána na sémantické vlastnosti predikativního jména. Gross rozděluje nominální predikáty do tří základních skupin: *prédicats nominaux en actions, états, événements*. Těmto pak obecně odpovídají kategoriální slovesa: *faire, avoir, avoir lieu*. Přesto k těmto všeobecným podpůrným slovesům existují i varianty, jež je možno kombinovat s určitým typem nominálního substantiva, například:

- a) actions : *coller une gifle, négocier un virage, jeter un cri, lancer un regard*
- b) états : *nourrir un sentiment, porter une responsabilité, afficher une santé éblouissante*
- c) événements : *pleuvoir (sanctions), planer (doute), gronder (révolte), crépiter (coups de feu)*

Toto rozdělení je důležité pro vymezení kategoriálních sloves, která vyjadřují počátek děje ve francouzštině, neboť tzv. nominální predikáty vyjadřující stav nebo událost (*état, événement*) neoznačují inchoativní fázi.

Jako další vlastnost můžeme zmínit schopnost změnit aktuální větné členění, například pro větu č. 30 můžeme tématizovat réma za pomoci jiného kategoriálního slovesa, v tomto případě *recevoir* (viz př. 31).

30) *Paul a donné une gifle à Jean.*

(31) *Jean a reçu une gifle de Paul.*

Těchto dvojic obsahuje francouzština mnoho, na příklad můžeme zmínit: *faire/recevoir, faire/subir, infliger/subir, exercer/subir, procéder à/faire l'objet de, etc.*

Na závěr můžeme ještě uvést možnost výskytu tzv. *constructions réciproques* (vzájemných konstrukcí) i u kategoriálních francouzských sloves. Francouzština umožňuje vyjádřit zejména zvrtnou podobou kategoriálního slovesa:

(32) *Paul a donné un coup à Jean - Jean a donné un coup à Paul. - Paul et Jean se sont donné des coups.*

Avšak existují i specifické konverzní konstrukce typu:

(33) *Paul est Jean ont échangé des coups/Paul et Jean ont échangé des regards/Paul et Jean ont échangé des propos aimables.* (Gross 2004: 3-5)

Vymezení termínu nominální predikát se nám jevílo jako podstatné, ačkoli jsme v této části přímo neoperovali s termínem inchoativní konstrukce. Důležité se nám to jeví především proto, že se terminologie může lišit u dalších autorů zabývajících se tímto tématem, a proto jsme se snažili syntetizovat pojetí nominálního predikátu tak, jak jej budeme chápat i v empirické části práce. Následující kapitola se věnuje již přímo kategoriálním slovesům ve francouzštině a zejména těm, která vyjadřující počáteční fáze děje a budou tudíž předmětem našeho výzkumu.

2.1.2.2 KATEGORIÁLNÍ SLOVESÁ (*VERBES SUPPORTS*)

Francouzština disponuje rozsáhlou škálou tzv. kategoriálních¹⁹ (podpůrných sloves), jejichž primární funkcí je aktualizovat nominální predikát. Tím, že predikát aktualizují, umožňují zároveň vyjádření různých fází děje. V následující části se proto

---

¹⁹ Termín slovesného operátoru zavedl Z. S. Harris v rámci studia nominalizace. Harris považuje za slovesný operátor sloveso posytující jmennému predikátu „podporu“ (support) a odtud tedy pochází francouzský termín *verbe support* (podpůrné sloveso). (Radimský 2010:14)

pokusíme nejprve shrnout základní vlastnosti francouzských kategoriálních sloves. Vzhledem k obsáhlému repertoáru této kategorie rovněž i četnému výskytu publikací věnujících se této problematice zmíníme stručně základní francouzská kategoriální slovesa. V další části pak shrneme dosavadní teoretické poznatky těch sloves, jež vyjadřují inchoativní fázi děje.

DEFINICE KATEGORIÁLNÍCH SLOVES

Podpurná slovesa se nevyskytují pouze v románských jazycích, nicméně není možné pojetí francouzského termínu *verbe support* ztotožňovat například s anglickými *light verbs* nebo s německými *Funktionsverben*. Vzhledem k tomu, že se tímto tématem ve Francii zabývali četní lingvisté, vymezení termínu *verbe support* se výrazně liší. Analýze a definování se obsáhle věnovali kromě jiných i Gaston Gross a Amr Helmy Ibrahim.

Podle Roberta Vivèse je kategoriální sloveso (*verbe support*) takové sloveso, které pozbylo plně nebo částečně svůj sémantický význam a slouží tedy pouze jako aktualizátor predikátu.²⁰ Gaston Gross definuje základní vlastnosti kategoriálního slovesa sloužící zároveň jako testy při určování typu slovesa. (Gross 1996:55-56)

a) Tak jako Vivès, zdůrazňuje Gross roli podpurného slovesa jakožto aktualizátoru nominálního predikátu, což vyplývá ze základní charakteristiky francouzské věty: Ve francouzštině nemůže věta obsahovat dva přísudky.

b) Další podstatnou vlastností kategoriálních sloves je fakt, že mohou být odstraněna z věty (*le verbe support peut être effacé dans une phrase*) aniž by tato ztratila svůj statut věty. Jediné co věta bude postrádat, je aktualizace, nicméně stále zůstane pro rodilého mluvčího přijatelná. K redukci takového typu dochází pro relativizaci. Tento jev můžeme demonstrovat na Grossově příkladu (viz př. 34).

(34) *Luc a donné une réponse à cette question ; la réponse que Luc a donnée à cette question; la réponse de Luc à cette question.*

---

²⁰ „De là l'expression *verbe support* (*Vsup*), qui souligne le fait que ces verbes sont vides ou vidés de leur sens lexical d'origine (c'est le sens lexical qui opère la sélection des arguments), et n'ont pour rôle que d'actualiser dans une phrase simple, un terme prédictif n'appartenant pas à la catégorie du verbe.“ (Vivès 1993:10)

Z příkladu číslo 34 vyplývá, že ačkoli bylo kategoriální sloveso z věty úplně vypuštěno, zůstala i přesto plně přijatelná pro rodilého mluvčího. Pokud by tedy bylo kategoriální sloveso plnohodnotným přísudkem, nemohlo by být z věty vypuštěno, neboť by pak zůstala pouze sekvence substantiv. Příklad je tedy důkazem, že kategoriální sloveso slouží pouze jako aktualizátor větné konstrukce.

c) Jako třetí základní vlastnost kategoriálních sloves zmiňuje Gross neschopnost morfologických transformací (nominalizace, adjektivizace, verbalizace), neboť tyto jsou schopností predikátů. Dle jeho názoru jestliže je nějaké sloveso schopno nominalizace (viz př. 35), je použito jako plnohodnotný predikát nikoli jako kategoriální sloveso.

(35) *Luc a donné une pierre précieuse à Léa. → Le don d'une pierre précieuse est un geste symbolique.*

(36) *Luc a donné un conseil à Paul → *Le don d'un conseil n'est que de l'hypocrisie.*

(37) *Luc a pris la décision de partir. → la prise de décision*

Pokud sloveso ztratilo svůj původní význam, jedná se pouze o podpůrné sloveso (viz př. 36). Stejně sloveso si však může původní význam uchovat a následně plnit roli plnohodnotného predikátu (viz př. 35), což je příklad právě slovesa *donner*. Gross analyzoval celkem 100 podpůrných sloves a pouze u slovesa *prendre* našel schopnost nominalizace (viz př. 37). Je však zapotřebí zdůraznit, že pokud dochází k nominalizaci, není možné doplnit substantivum o přívlastek neshodný (*complément*).

d) Jako poslední charakteristiku, pro naši práci však nejpodstatnější, je schopnost vyjadřovat různé dějové fáze (pro francouzštinu kategorii aspektu), tudíž i inchoativnost. (Gross 1996: 55-56)

KATEGORIÁLNÍ SLOVESA VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE

Jak již bylo řečeno výše, kategoriální slovesa jsou schopna kromě časového zařazení nominálního děje vyjádřit také způsob slovesného děje, tudíž i inchoativní fázi. Tak jako je výběr možného kategoriálního slovesa vázán na sémantické vlastnosti nominálního predikátu, určuje i možné výskyty dějových fází. Důležitou vlastností při výběru predikátu je však fakt, že inchoativnost je možná pouze za předpokladu, že se jedná o durativní sloveso nikoli o jednorázové (viz př. 42).

Gaston Gross odkazuje ve svém článku věnujícím se verbo-nominálním predikátům na práci J. Giry-Schneider, která se zabývala primárně analýzou slovesa *faire*. Gross se pokusil najít jiná kategoriální slovesa schopná plně nahradit podpůrné sloveso *faire* a zároveň označující svým významem počáteční fázi děje. Jelikož je však inchoativní fáze možná pouze s durativními slovesy, jeví se výskyt těchto predikátů omezen.

V příkladu č. 39 se pokusil nahradit sloveso *faire* takovým kategoriálním slovesem, které by aktualizovalo predikát *étude* a zároveň vyjadřovalo počáteční fázi děje, což nebyl v tomto konkrétním případě problém (viz př. 39).

Určit však významový rozdíl mezi těmito třemi slovesy není snadné, neboť z pohledu syntaxe je jejich status odlišný. Slovesa *commencer* a *entreprendre* nejsou inchoativními variantami slovesa *faire*, jelikož se obě slovesa mohou spojit se slovesem *faire* a vyskytnout se tak v jedné větě (viz př. 40). Na příkladu vidíme, že se obě inchoativní slovesa mohou spojit s kategoriálním slovesem, zároveň však umožňují jeho odstranění z věty, aniž by ta ztratila svůj význam. Oproti tomu sloveso *entamer* neumožňuje ani jeden z těchto jevů (viz př. 41). Pouze posledně zmíněné sloveso je tedy inchoativní variantou slovesa *faire*.

(38) *Paul fait une étude sur la vinification.*

(39) *Paul (commence, entame, entreprend) une étude sur la vinification.*

(40) *Paul commence à faire une étude sur la vinification.*

Paul entreprend de faire une étude sur la vinification.

(41) **Paul entame de faire une étude sur la vinification.*

(42) **J'ai entamé à Luc l'autorisation de sortir.* (Gross 1996: 61-72)

Z příkladů vyplívá, že ve francouzštině existují kategoriální slovesa, která ve svém významu obsahují informaci o počínající dějové fázi (typ *entamer*) a zároveň aktualizují nominální predikát. Jako další příklady Gross uvádí slovesa typu *aborder, apparaître, concevoir, se déclarer, débiter, éclater, engager, ébaucher, entreprendre, entrer dans, esquisser, lancer, se manifester, monter, tomber* a v některých případech sloveso *prendre*. (Gross 2004:9-10)

Francouzština disponuje velikým množstvím podobných sloves, proto neuvádíme jejich kompletní seznam. Z důvodu omezeného rozsahu této práce jsme vybrali pouze některé zástupce kategoriálních sloves.

2.1.2.3 OSTATNÍ PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ

Jak již bylo řečeno v úvodní části této kapitoly, francouzština vyvinula celou řadu prostředků, jimiž dokáže diferencovat dějové fáze. My se na závěr pokusíme zmínit i dílčí jednotky a prostředky, které v sobě mohou nést inchoativní význam.

Gaston Gross zmiňuje jako významné indikátory inchoativního fázovosti děje některé typy adjektiv, například *liminaire*, *inaugural*, *naissant* (viz př. 43) (Gross 1996:71)

(43) *une note liminaire*

une leçon inaugurale

un amour naissant

Zhruba od středověku se ve francouzštině začaly vyvíjet prefixy, jejichž pomocí se daly rovněž odlišit různé dějové fáze, jako příklad můžeme uvést rozdíl mezi *fuir* a *s'enfuir*, *dormir* a *s'endormir*, *s'éveiller*, etc., kde prefix *en-* vyjadřuje změnu stavu. Skupina takových sloves je ale značně omezená. (Šabršula 1986: 242)

Dalším typem sloves s inchoativním významem jsou ta, jež mohou být nahrazena kategoriálním slovesem *devenir* následovaným adjektivem, například „*Il rougit (= il devient rouge)*“ či *pâlier*, *verdir*, *grandir*, *se liquéfier*, etc. Tento typ konstrukcí vyjadřuje změnu stavu a je rovněž považován jako inchoativní. (Dubois, Lagane 1973:119)

Poslední námi zjištěná možnost spočívá v tom, že sloveso samo o sobě vyjadřuje počátek nějakého děje, jedná se o slovesa typu *inaugurer*, *entonner*, *entamer*, etc. (Riegel, Pellat, Rioul 2009:523)

ZÁVĚR

V této kapitole jsme se snažili shrnout základní poznatky o inchoativních konstrukcích ve francouzštině. Zjistili jsme, že nejčastěji zmiňovanými inchoativními prostředky v jazykovědných příručkách jsou fázové perifráze a verbo-nominální predikát. Nicméně existuje celá řada jiných působů, jimiž se dá inchoativnost vyjádřit, například vyjádření pomocí prefixu či sloveso nese samo o sobě znak inchoativnosti. Taktéž jsme se zabývali kritérii a problémy, která vyvstanou při bližším zkoumání těchto konstrukcí. Tato část však bude předmětem empirické části práce, kde budeme analyzovat korpus konstrukcí a pokusíme se vyvodit konkrétní závěry.

2.2 PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE V ČEŠTINĚ

V češtině se počátek děje nejčastěji vyjadřuje pomocí fázových sloves, předpon nebo slovotvorného formantu *SE*. Vzhledem k francouzštině čeština disponuje značným počtem prefixů, které jsou schopny označovat inchoativní a ingresivní dějovou fázi. Jelikož jsou prefixy v odborné literatuře zmiňovány mezi hlavními indikátory inchoativnosti, budeme četnost jejich výskytů sledovat i během analýzy dat. Jelikož je tato tematika taktéž předmětem empirické části práce, zmíníme následující kapitole nejčastější prefixy, které podle badatelů označují počáteční fázi děje.

Rovněž blíže rozpracujeme další možnosti vyjádření této kategorie za účelem nastínit prostředky, které se mohou objevit v korpusovém materiálu. Nejprve nastíníme poměrně bohatý repertoár inchoativních prefixů. Poté se zmíníme o možnosti výskytu fázových sloves a na závěr zmíníme ostatní způsoby, jimiž čeština disponuje pro vyjádření studované problematiky.

2.2.1 VYJÁDŘENÍ POČÁTKU DĚJE POMOCÍ PREFIXŮ

Pro češtinu platí, že slovesná derivace (až na tvoření afektiv) je povahy gramatické. Co se týče prefixace, ta má povahu buďto gramaticko-lexikální nebo jen gramatickou (perfektivizační, například u sloves typu *zklamal*, *omládl*, atd.). Nejčastěji se však jedná o první typ, kdy vytváří nová dokonavá slovesa, například *zradil*, *zalil*, *přibral*, etc. (Kopečný 1962: 90)

Příruční mluvnice češtiny zmiňuje jako základní sufix vyjadřující počáteční dějovou fázi ROZ-. Jako příklad uvádí autoři slovesa typu *rozbolet*, *rozbouřit*, *rozehrát*, *rozkvést*, *rozplakat*, *rozkmitat*, *rozsvítit*, *rozproudit*, etc. Někdy je však zapotřebí rozlišit inchoativní slovesa od pohybových, k čemuž slouží spoluformant *SE*: *rozjet* (výrobu) - fáze X *rozjet se* (na strany). Méně časté jsou podle autorů prefixy typu PRO-, například *procitnout*, *prokouknout*, *propuknout*, *prosvitnout*. Ještě menší frekvenci výskytu pak prefixy ZA-, eventuelně ZA- + SE (například *zareagovat*, *zadívat se*, *zapálit*, *zatopit*, *zahledět se*, *zamilovat se*, *zažehnout*,...). Ojedinelé se pak objevuje i prefix VZ- (například *vzbouřit se*, *vznítit se*, *vzplanout*, ...). (Grepl, Karlík 1995: 210-211)

a) Nejvýznamnější inchoativní prefix **ROZ-** může mít dle Františka Kopečného dva významy. Za prvé schopnost rozdělit činnost na dva nebo různé směry, například *rozkrojit, rozevřít, rozestavět, rozprodat, rozsypat*, atd. Do tohoto významu lze dle autora vnést jednak odstín uvolnění (například *rozčarovat, rozmrazit, rozpečetit*) nebo úplnosti (například *rozedrat, rozemlít, rozhlodat, rozkopat*, etc.). Tím se vlastně přechází k druhému významu, tedy k zahájení nějaké činnosti (tzv. ingresivní význam). Zde Kopečný rozlišuje dva významy. Za prvé se jedná o započetí složitějších činností bez jejich dokončení (například *rozestavět dům, rozepsat práci, rozkopat ulice*, ...). Většinou se však jedná o dosažení náležité míry, jako například u sloves typu *rozejít se, rozepsat se, rozchodit se*. Náleží sem i faktitiva typu *rozesmát, rozzlobit, rozzuřit* etc. (Kopečný 1962: 117-118)

b) Ohledně prefixu **VZ-** zdůrazňuje F. Kopečný, že slouží k vyjádření dvou významů. Jednak se jedná o význam „vzhůru”, jako například u sloves typu *vzhlednout, vznést, vzejít*, atd. jednak o tzv. vzplanutí děje, jenž vzešel z prvního, což je případ sloves typu *vzplanout, vzkřiknout*, etc. (Kopečný 1962: 116)

c) Taktéž i výše zmiňovaný prefix **ZA-** v sobě obsahuje dva základní významy. Jednak se jedná o význam „směrový,” což je případ sloves typu *zaběhnout, zaletět, zahnat*, etc. Druhým, pro nás podstatným odstínem, je význam vzplanutí děje nebo náhlé započetí. Do této skupiny můžeme zahrnout slovesa typu *zablesknout se, zasteknout si, zamluvit si, zabásnit si*, etc...). (Kopečný 1962: 125-126)

d) Jako prefix, jemuž bývá připsán inchoativní význam chápeme také předponu **Z-**, která vyjadřuje změnu stavu (stát se jakým) a to i ve funkci prostě perfektivizující. Jako prefix, sloužící k vyjádření změny stavu, může nést význam „stát se jakým”. Do této kategorie zařazujeme denominativní a deadjektivní typ sloves (například *zeslábnout*) a řidší deverbativní (například *zmrznout* či *změnit se*). Do denominativního typu náleží jednak lexikální perfektiva typu *znárodnit, zbláznit se, zmoudřet, zvážnět*, etc. jednak perfektiva prostá typu *zestárnout, zmládnout, zchátrat, zhoustnout, zřádnout*, atd.

Dále nese prefix význam „učinit jakým.” Do této kategorie náleží slovesa typu *zeslabit* a *změnit*. Rovněž i sem náleží lexikální perfektiva, tj. denominativa typu *znárodnit, zobecnit, znehodnotit*, etc. a prostá perfektiva typu *zchladit, zpustošit* či *zhodnotit*.

Existují však prefigovaná slovesa, u nichž byl význam vyjadřující změnu stavu oslaben či úplně zanikl. Některá prefigovaná slovesa mají až faktitivní ráz, jako například slovesa typu *způsobit*, *ztropit*, *zpozorovat*, etc. (Kopečný 1962: 126-128)

e) Poslední předponu, kterou můžeme zařadit do námi analyzované skupiny, je prefix **VY-**. Vyjadřuje dva základní významy. Do první kategorie spadá význam „z něčeho ven”. náleží sem i slovesa označující náhlost. Jedná se o typ *vyjeknout* či *vystřelit*. Z tohoto důvodu tedy budeme zařazovat prefix **VY-** do inchoativních předpon. Druhý význam předpony znamená „vyčerpání děje,” (například *vyschnout*, *vymrznout*, atd.). (Kopečný 1962: 122-123)

2.2.2 VYJÁDŘENÍ POČÁTKU DĚJE POMOCÍ FÁZOVÝCH SLOVES

Jako fázové sloveso chápeme sloveso označující různou dějovou fází infinitivu plnovýznamového slovesa, s nímž se pojí. Samo fázové sloveso určuje vidový význam dokonavosti nebo nedokonavosti děje a plnovýznamové sloveso v infinitivu zůstává vidově neutrální (například *začne se učit* - *začíná se učit*). (Havránek, Jedlička 1981: 221)

Pro češtinu jsou možná pouze dvě fázová slovesa se schopností vyjadřovat počátek děje, a to *začít* a *začínat*. Knižní nebo archaická čeština disponovala ještě konstrukcí *jala se + infinitiv* (viz př.44). Pokud by měl být infinitiv plnovýznamového slovesa sloveso mluvení, bývá tento často vynecháván (viz př.45) (Grepl, Karlík 1995: 511)

(44) *Jala se plakat a naříkat.*

(45) *Začal zeširoka (mluvit) o tom, že...*

2.2.3 OSTATNÍ PROSTŘEDKY VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEČNÍ FÁZI DĚJE

Vedle fázových sloves a prefixů je čeština schopná ještě využít další prostředky, jimiž označuje počáteční fázi děje. *Příruční mluvnice češtiny* uvádí jako další možnou variantu konstrukci typu *Dát se do/ Pustit se do* (viz př.46).

Další možností je sloveso *začít* následované nominálním syntagmatem (viz př. 47). Následují konstrukce typu *Přistoupili jsme k hlasování* nebo *Nyní přikročíme k volbě předsedy*.

Další pro nás velice důležitou konstrukcí je sloveso *zahájit*, zejména typ konstrukce *zahájit hladovku*. Jedná se typické české inchoativní sloveso, které by mít i významný výskyt v korpusu. Následně můžeme zmínit roli partikule UŽ (viz př.48), která rovněž zdůrazňuje počáteční dějovou fázi. (Grepel, Karlík 1995: 511-512)

(46) *Dal se do práce./Pustil se do práce.*

(47) *Začal opravy.*

(48) *Náš Pavlíček už chodí.*

Obdobně jako francouzština disponuje i čeština prostředkem nazývaným kategoriální sloveso nebo-li operátor vyjadřující dějovou fázi. Příruční mluvnice češtiny neoznačuje explicitně tyto konstrukce jako operátory (jedná se o příklady číslo 44 a 45 stejně jako o konstrukci se slovesem *zahájit*), nicméně se jedná o plnohodnotná kategoriální slovesa. Mezi další můžeme uvést například *navázat, navazovat co* (kontakt, spolupráci, vztah,...) *pocítit co* (potřebu, úlevu, bolest, radost,...), *pojmout co* (podezření, myšlenku, úmysl, rozhodnutí,...), *rozpoutat/rozpoutávat co* (válku, kampaň, boj,...), *ujmout se/ujímat se čeho* (role, vedení, funkce,...), *vrhnout se/vrhat se do čeho* (práce, boje, přípravy,...). (Radimský 2010: 118)

Dalšími typy mohou být konstrukce typu *získat* (vládu), *převzít* (vládu), *zmocnit se* (vlády), *přijít* (pod vládu), *přejít* (pod vládu), *dostat se* (pod vládu), atd. Nejširší model pro vyjádření nastání děje však plní sloveso *začít* + VNP²¹ (např. *začít provádět operaci*), kde sloveso *začít* nefunguje jako kategoriální sloveso, neboť se jedná o operátor, jenž může být aplikován na libovolné VNP konstrukce. (Radimský 2010: 110-117)

---

²¹ VNP= verbo-nominální predikát (kategoriální sloveso + nominální predikát)

2.3 ZÁVĚR

Z výše uvedeného přehledu můžeme vyvodit následující závěry. Za prvé se jedná o konstrukce úzce spjaté s kategorií aspektu. Ve francouzštině jsou do této kategorii přímo zařazovány, v češtině jsou z ní naopak vyčleněny. I přes tento fakt však zůstávají s vidovou problematikou velice úzce propojeny, neboť i v češtině byly až do 19. století studovány v rámci této problematiky. Později čeští lingvisté oddělili od kategorie vidu kategorii tzv. Způsobu slovesného děje, do níž zahrnuli prostředky označující jednotlivé dějové fáze, tedy i inchoativní a ingresivní konstrukce.

Francouzští autoři se však přiklánějí k jednotné kategorii aspektu, do níž zařazují na základě výše zmiňovaných kritérií konstrukce se schopností označovat dějové fáze. Aspekt je tak ve francouzských publikacích rozdělován do většího počtu skupin a podskupin než je tomu v češtině. Zároveň se tak různí jak pohledy, tak kritéria pro vymezení jednotlivých konstrukcí, stejně tak se liší terminologie dané problematiky.

Pro vymezení termínu inchoativní či ingresivní konstrukce však panuje shoda v obou jazycích. Jak jsme definovali výše, jedná se o prostředky vyjadřující počáteční dějové fáze. Francouzština využívá například opisné perifráze (pomocné sloveso spojené s infinitivem).

Další možnost vyjádření počátku děje představují tzv. verbo-nominální predikáty aktualizované kategoriálním slovesem (*verbe support*), jimiž francouzština disponuje ve značném množství. Této problematice se francouzští lingvisté, zejména Maurice Gross a Gaston Gross, značně věnovali, a proto využíváme právě jejich terminologii pro naše analýzy.

Jelikož naší prioritou není studium fungování inchoativnosti v češtině, kapitola věnovaná českým způsobům vyjadřování tohoto jevu byla omezena pouze na syntézu všech možných způsobů, jak vyjádřit počátek děje. Tyto prostředky nám poslouží při kontrastivním porovnání obou jazyků, zejména při sledování frekvence jednotlivých typů konstrukcí v české části korpusu.

V jazykovědných příručkách jsme zjistili, že oproti francouzštině disponuje čeština obsáhlým repertoárem prefixů, které slouží k vyjadřování fázovosti. Nejdůležitější roli při vyjádření počátku děje hraje předpona ROZ-, dále VZ-, ZA-, Z-, VY-. Dalším prostředkem jsou pak fázová slovesa *začít/začínat* spojená s infinitivem. V

minulosti se v jazyce často užívala perifráze *jala se + infinitiv*, v dnešní době se však již nepoužívá.

Podobně jako ve francouzštině, tak i v češtině existuje kategorie podpůrných sloves, která vyjadřují inchoativní fázi děje. Jedná se zejména o slovesa typu *zahájit, navázat, ujmout se/ujímat se čeho, vrhnout se/vrhat se do čeho, dát se do/ pustit se do, atd*

Vidíme tedy, že prostředky k nimž se oba porovnávané jazyky uchylují při vyjadřování počátku děje jsou téměř identické, ačkoli se jedná o dva typologicky odlišné jazyky. Faktory ovlivňující volbu konkrétních konstrukcí v primárním jazyku, tedy francouzštině, se pokusíme pozorovat na korpusovém materiálu v empirické části práce.

Dříve než započneme s vlastní analýzou příkladů věnujeme úvodní část následující kapitoly metodologii této práce. Za prvé zde vymezíme korpusový materiál, s nímž budeme následně pracovat. Rovněž definujeme faktory, u nichž předpokládáme, že sehraji klíčovou úlohu při interpretaci dat. Hlavní hypotéza práce bude formulována na základě teoretických poznatků prezentovaných ve druhé kapitole. V průběhu rozboru dat v empirické části práce se pokusíme potvrdit či vyvrátit tvrzení o úloze prefixů při vyjadřování inchoativnosti v češtině.

3. EMPIRICKÁ ČÁST

V předchozí kapitole jsme syntetizovali práce zabývajících se problematikou vyjadřování inchoativnosti v češtině a ve francouzštině. Zjistili jsme, že se jedná o komplikovanou problematiku, neboť pojetí těchto konstrukcí se u jednotlivých badatelů odlišuje. Z tohoto důvodu jsme se pokusili přesně definovat jednotlivé termíny, které budeme používat v empirické části práce. Nyní se pokusíme ověřit výše zmiňované teoretické poznatky na korpusovém materiálu.

Na úvod však musíme zdůraznit základní problém vztahující se k našemu výzkumu. Metoda této práce spočívá v kontrastivním přístupu²² k dané problematice, tedy v porovnání francouzštiny a češtiny. Výzkum na paralelním korpusu je nejvhodnější metodou pro zpracování tématu této práce: Ve francouzských gramatikách se uvádí fázové perifráze a kategoriální slovesa za nejčastější prostředky, jimiž se vyjadřuje inchoativnost děje ve francouzštině. V českých jazykovědných příručkách převládá názor, že čeština využívá preferenčně prefixy (zejména předponu ROZ-) k vyjádření počátku děje. Jelikož paralelní korpus umožňuje analýzu na autentických datech, tj. umožňuje pozorování fungování stejného jevu na více jazycích, stává se nejvhodnějším prostředkem pro kontrastivní analýzu.

Problém spočívá již ve snaze vyvodit závěry o fungování jevu v jednom jazyce na základě jiného jazyka.²³ K tomu je zapotřebí vzít v úvahu, že oba analyzované jazyky jsou typologicky odlišné, tudíž se předpokládá, že i jevy vyskytující se v jednom jazyce budou podléhat jiným omezením a vlivům než v jazyce druhém. Naším primárním jazykem se však stala francouzština, proto se hlavně zaměříme na faktory, které by mohly ovlivňovat inchoativnost ve zdrojovém jazyce. Zároveň se pokusíme pozorovat frekvence výskytů inchoativních konstrukcí v češtině, z čehož můžeme vyvodit typ konstrukcí, které jsou nejčastěji používány a zároveň tak ověřit teoretické předpoklady týkající se role prefixů při vyjadřování fázovosti děje.

Po konzultaci gramatických příruček jsme zjistili následující mezery v problematice inchoativnosti. Za prvé je zapotřebí ověřit, jestli všechny zmiňované

---

²² Definice této metody bude uvedena dále.

²³ Ačkoli jsme zjistili, že oba jazyky disponují stejnými prostředky, nepředpokládáme, že inchoativnost bude fungovat v obou jazycích stejným způsobem. Primárně se proto zaměříme na francouzštinu, neboť ta je předmětem našeho studia.

konstrukce plní ve všech případech úlohu indikátoru inchoativnosti. Dále je zapotřebí zjistit frekvenci jejich výskytů a to v jádře a v kolekcích korpusu. Analýza fungování inchoativnosti bude primárně zaměřena na francouzštinu. V průběhu rozboru dat se zaměříme na faktory vyplývající z teoretické části práce. Naším cílem bude ověřit výše zmiňované teoretické předpoklady na autentickém materiálu.

Úvodní část této kapitoly věnuje metodologii naší práce. Nejprve uvedeme konstrukce, které budeme následně analyzovat, taktéž i faktory vyplývající z teoretické části práce, jež se pokusíme ověřit. Následně vymezíme korpusový materiál, s nímž budeme pracovat. Uvedeme způsoby třídění, jakož i výhody a nevýhody vztahující se ke způsobu klasifikace. Poté již přistoupíme k syntéze poznatků, které vyplynou z analýzy dat. Jelikož byly ve francouzštině nejvíce zmiňovanými prostředky pro vyjádření inchoativnosti v tomto jazyce perifráze a kategoriální slovesa, budeme i my prezentovat výsledky analýzy ve dvou kapitolách. V závěru práce se pokusíme o tzv. zpětnou analýzu nejfrekventovanějších českých inchoativních konstrukcí.

Metoda tzv. **zpětné analýzy** spočívá v zadání již získaných konstrukcí z korpusu zpět do vyhledávání. V našempřípadě se bude jednat o zadání nejfrekventovanějších českých inchoativních konstrukcí. Cílem této analýzy je snaha objevit nové možné inchoativní francouzské opisné perifráze. Zároveň se pokusíme ověřit závěry, které vyplynou z analýzy dat: vzhledem k tomu že primárním jazykem je francouzština, získáme právě prostřednictvím této metody nové kontexty výskytů. Předpokládáme, že právě nově získané kontexty konstrukcí pomohou potvrdit či vyvrátit závěry, které formulujeme na základě našeho omezeného vzorku dat.

Nyní je zapotřebí uvést konstrukce, jež jsme zvolili pro naši analýzu. Nejprve se budeme zabývat opisnými vazbami. Jejich volba proběhla na základě dvou kritérií. Za prvé se jednalo o četnost výskytů v konzultovaných jazykovědných příručkách (viz tabulka č. 2):

AUTOR	COMMENCER À	COMMENCER DE	ÉCLATER DE	EN VENIR À	ENTREPRENDRE DE	SE METTRE À
G.GROSS (2004)	ANO				ANO	
M.GROSS (1999)	ANO					ANO
LACA (2004)	ANO					
PEETERS (1993)	ANO	ANO				ANO
POHL (1958)	ANO					ANO
PONCHON (1988)	ANO					
RIEGEL (2009)	ANO					ANO
ROCHETTE (1993)	ANO					
ŠABRŠULA (1986)	ANO		ANO	ANO		
VASSANT (1979)	ANO					ANO
WILMET (2007)	ANO					ANO

Tabulka č. 2: Zmínky o opisných perifrázích v jazykovědných příručkách

Z tabulky vyplývá, že všichni autoři uvádějí jako prototypickou francouzskou perifrázi *commencer à*. Vedle ní nachází výrazné zastoupení konstrukce *se mettre à*. Co se týče ostatních perifrází, ty našly jen malé zastoupení.

Druhým faktorem pro výběr perifrází byla frekvence jejich výskytů v korpusu. Následně uvádíme výsledky, které přineslo zadání hesla do korpusového manažeru:

commencer + à + infinitiv (2539 výskytů):

[lemma="commencer"][word="à"][tag="VER:infi"]

commencer + de+infinitiv (48 výskytů):

[lemma="commencer"][word="de|d'"][tag="VER:infi"]

éclater +de+infinitiv (21 výskytů): [lemma="éclater"][word="de|d'"][tag="VER:infi"]

entreprendre+de+infinitiv(126 výskytů):

[lemma="entreprendre"][word="de|d'"][tag="VER:infi"]

en venir + à + infinitiv (91 výskytů):

[word="en"][]{}{0,3}[lemma="venir"][word="à"][tag="VER:infi"]

se mettre + à + infinitiv (367 výskytů):

[word="me|m'|te|t'|se|s'|nous|vous"]{0,3}[lemma="mettre"] [word="à"] [tag="VER:infi"]

Z výsledků vyplývá, že největší zastoupení našly nejvíce zmiňované konstrukce *commencer à* a *se mettre à + infinitiv*. Tyto výsledky však nejsou konečné, neboť jak vyplývá ze zadání hesla pro vyhledávání, nevzali jsme v úvahu konstrukce, které mají mezi předložkou a infinitivním tvarem vložené zájmeno/zájmena. Počet výskytů by se tak navýšil, nicméně vzhledem k omezenému rozsahu této práce nejsme schopni analyzovat tak rozsáhlý korpus. Pro účely této práce je námi zvolený dostatečný, neboť se zde nachází dostatečný počet výskytů. Pro ilustraci možných typů konstrukcí uvádíme následující příklady:

(49) *À la troisième séance, ça a commencé à **me** préoccuper.* (Assouline, Pierre, *Double vie*, 2000)

(50) *Quelles personnes auraient commencé de **s'** aimer , si elles **s'** étaient vues d'abord comme on se voit dans la suite des années?* (Laurens, Camille, *L'amour, roman*, 2003)

(51) *Lorsqu' il entreprit de **les** retrouver, tâtonnant à quatre pattes sur le plancher, la joie du public fut à son comble.* (Tournier, Michel, *Le coq de bruyère*, 1991)

Dále je zapotřebí uvést, že jsme pracovali s daty získanými dne 27.9.2013 (verze č. 6), tudíž v současném korpusu se bude pravděpodobně nacházet více výskytů, tudíž bude budoucnosti možné rozšířit analýzu na větší počet dat.

Druhým tématem výzkumu jsou kategoriální slovesa vyjadřující inchoativnost ve francouzštině. V tomto případě jsme při výběru konstrukcí nepostupovali stejným způsobem, neboť repertoár francouzských inchoativních kategoriálních sloves je značně obsáhlý (viz kapitola 2.1.2.2.). Zvolili jsme konstrukce zmiňované v teoretické části, u nichž jsme předpokládali jednak vysoký výskyt v korpusu jednak možnost zkoumat různé faktory, které by mohly ovlivňovat míru inchoativnosti. Vybrali jsme tedy následující konstrukce:

élever+det+substantivum (202 výskytů):[lemma="élever"] [tag="DET:ART"] [tag="NOM"]

entrer + dans + substantivum (42 výskytů):[lemma="entrer"] [word="dans"] [tag="NOM"]

mettre + *det* + *substantivum* (219 výskytů):

[lemma="mettre"][tag="DET:ART"][tag="NOM"]

ouvrir + *det* + *substantivum* (156 výskytů):

[lemma="ouvrir"][tag="DET:ART"][tag="NOM"]

prendre + *det* + *substantivum* (590 výskytů):

[lemma="prendre"][tag="DET:ART"][tag="NOM"]

Ne všechny zvolené konstrukce našly v korpusu výrazné zastoupení. I přes tento fakt předpokládáme, že jejich bližší zkoumání přinese výsledky, které pomohou osvětlit fungování inchoativnosti ve francouzštině.

A) FAKTORY POTENCIÁLNĚ OVLIVŇUJÍCÍ INCHOATIVNOST KONSTRUKCÍ

Kritéria zvolená pro analýzu dat vyplývají z teoretických prací zaměřených na problematiku fázovosti děje ve francouzštině a v češtině. V teoretické části práce (kapitola č. 2) jsme zmínili možné prostředky, jimiž oba jazyky označují počátek děje. Jelikož je naším primárním zkoumaným jazykem francouzština, zajímá nás, jaké typy českých inchoativních konstrukcí se budou nejčastěji vyskytovat v české části korpusu. Dále budeme sledovat typy plnovýznamových predikátů (infinitivů či nominálních predikátů, s nimiž se daná konstrukce pojí) a jejich případné omezení jejich výběru. Nezanedbatelnou úlohu podle našeho mínění také plní výběr slovesného času.

V případě kategoriálních sloves jsme zvolili konstrukce, jejichž součástí je člen. Pokusíme se tedy posoudit, zda a případně jak jeho přítomnost ovlivňuje inchoativnost zvolených konstrukcí.

a) Typologie českých inchoativních konstrukcí

První jev, který budeme sledovat v průběhu rozboru dat, je frekvence protějšků inchoativních konstrukcí v české části korpusu. Ve druhé kapitole (viz kapitola 2.2) této práce jsme poskytli přehled nejfrekventovanějších možností vyjádření počátku děje v češtině. Autoři zastávali názor, že v češtině se nejčastěji objevuje použit prefix ROZ-, neboť ten nejsilněji označuje nástup nového děje. Vedle tohoto způsobu čeština patrně hojně užívá fázových sloves, nicméně zde je užití omezeno na předpoklad, že zmiňovaný děj bude mít pokračování. Předpokládá se tedy, že pokud se v češtině

chce zdůraznit nástup nového děje, využije se preferenčně předpona ROZ-. V empirické části práce bude pozorovat, zda-li se toto tvrzení potvrdí na našich datech.

b) Typ plnovýznamového slovesa pojícího se s perifrází

U zvolených fázových perifrází bude základním faktorem, který se pokusíme sledovat, typ plnovýznamového slovesa, s nímž se může sloveso pojit. Předpokládáme totiž, že jednotlivé konstrukce se od sebe odlišují typem predikátu, s nímž se mohou pojit. V kapitole 2.1.1.2. jsme zmínili konstatování B. Peeterse ohledně dvou nejfrekventovanějších konstrukcí *commencer à + infinitiv* a *se mettre à + infinitiv*. Peeters na příkladech ukázal, že u těchto konstrukcí neexistuje omezení při výběru predikátu, dokonce ani v případě stavových sloves. Celkovou typologii predikátů, které se v korpusu vyskytovaly, uvedeme pro přehlednost až v příloze na konci celé práce, neboť se jedná o velké množství dat, jejichž přítomnost v textu by narušovala strukturu celé práce. Vybereme pouze příklady, které poslouží k ověřování jednotlivých faktorů.

c) Typ nominálního predikátu

Tak jako u perifrastických konstrukcí nás zajímá typ infinitivu, s nímž se pomocné sloveso pojí, tak i u kategoriálních sloves budeme zjišťovat, zda existuje omezení pro výběr nominálního predikátu. Předpokládáme, že každé kategoriální sloveso má tendence k určitému typu nominálního predikátu a tento předpoklad se pokusíme ověřit na korpusovém materiálu. Zároveň se pokusíme sledovat, je-li v tomto spojení role kategoriálního slovesa omezena pouze na funkci aktualizátoru celé konstrukce, nebo uchovává-li si alespoň částečně svůj původní význam.

d) Slovesný čas

Předpoklad týkající se vlivu výběru slovesného času²⁴ na míru inchoativnosti konstrukce nastínil například Leeman ve svém článku zabývajícím se fázovostí děje ve francouzštině. Během analýzy budeme studovat frekvenci jednotlivých slovesných časů a rovněž se na konkrétních příkladech pokusíme odhadovat stupeň jejich vlivu na inchoativnost dané konstrukce.

---

²⁴ Zejména se jedná o vliv minulého času jednoduchého (*passé simple*), které posiluje inchoativnost slovesa. Podle Leemanové minulý čas jednoduchý uvádí novou událost (*l'événement surgissant*), čímž uchopuje proces ve svém počátku. (Leeman 2003:23). Obecně je však minulý čas jednoduchý stavěn do opozice k imperfektu (*l'imparfait*), jež je chápáno jako čas vyjadřující průběh (*duratif*), kdežto minulý čas jednoduchý jako čas vyjadřující bodový/okamžitý děj (*ponctuel*).

Výše zmiňované faktory budou hlavním předmětem následující analýzy. V případě verbo-nominálních predikátů budeme ještě sledovat přítomnost členů a jejich případný vliv na fázovost konstrukce. Vzhledem k tomu že jsme vybrali pro analýzu pouze konstrukce, u nichž se člen vyskytuje, nepředpokládáme, že by jeho komutace měla zásadní dopad na inchoativnost věty, nýbrž na význam. Přesto se pokusíme tuto domněnku ověřit na základě korpusového materiálu.

B) METODOLOGIE PRÁCE

Faktor fungování inchoativnosti ve francouzštině a v češtině se pokusíme ověřit na korpusovém materiálu. Vzhledem k tomu, že jsme se rozhodli pracovat se dvěma jazyky, zvolili jsme za pracovní korpus InterCorp.²⁵ Důvod volby tkví v tom, že se jedná o paralelní korpus nabízející možnost analyzování daného jevu na základě přeložených textů. Můžeme tak pozorovat, jak se daná konstrukce vyjadřuje v jednom i ve druhém studovaném jazyce.

Výhoda InterCorpu spočívá v tom, že se jedná o lemmatizovaný korpus a data v něm jsou morfologicky označovaná. Dalším důležitým prvkem zvoleného korpusu je jeho rozsah. V současnosti obsahuje InterCorp 867 287 000 slov z různých textových typů (beletrie, odborná literatura, publicistické texty). Texty v InterCorpu jsou rozděleny na dvě části: Za prvé se jedná o tzv. jádro, které pro cizí jazyky obsahuje 1583 dokumentů a pro češtinu 996. Jádro se skládá hlavně z beletrie, a to primárně z textů 2. poloviny 20. století. Celkem obsahuje cizojazyčné jádro 138 779 000 slov. Jádro pro češtinu pak čítá 61 962 000 slov. Druhou část korpusu tvoří tzv. kolekce. Jedná o publicistické články z webových stránek Project Syndicate a Presseurop. Primárně však tvoří kolekci právní texty Acquis Communautaire a zápisy z jednání Evropského parlamentu z let 2007-2011 z korpusu Europarl. Tyto texty představují 58 dokumentů pro cizí jazyky a 4 dokumenty pro češtinu. Rozsah korpusu je tedy značný, pro potřeby této práce však primárně záleží na rozsahu francouzské části.

Výzkum v InterCorpu je ovlivněn řadou faktorů, které je zapotřebí vzít v úvahu při vyhodnocování dat. Zajímají nás primárně faktory týkající se francouzského subkorpusu. Prvním kritériem pro práci s korpusovým vzorkem je **rozsah korpusu**.

---

²⁵ Veškeré informace o korpusovém materiálu byly získány z webových stránek Ústavu Českého národního korpusu: Ústav Českého národního korpusu [online].[cit. 2014-04-20]. Dostupné z: [<http://ucnk.ff.cuni.cz/>](http://ucnk.ff.cuni.cz/)

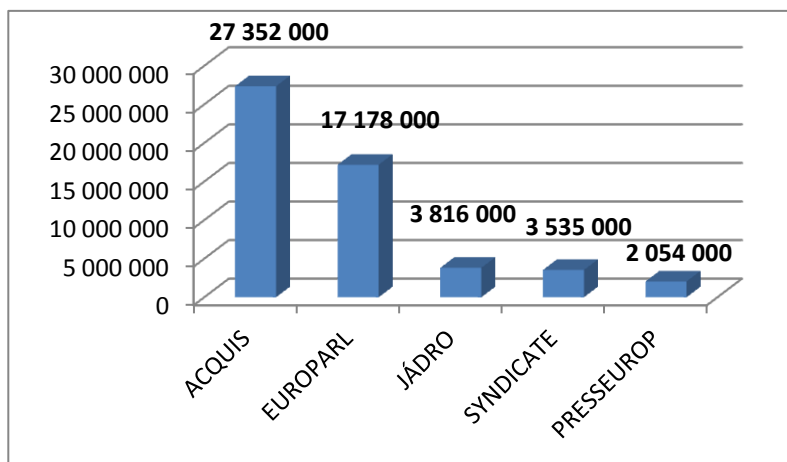
V případě francouzské části korpusu se jedná o celkem 53 936 000 slov, z čehož jádro obsahuje 3 816 000 slov a kolekce jsou rozděleny následujícím způsobem:

SYNDICATE – 3 535 000 slov

PRESSEUROP – 2 054 000 slov

ACQUIS – 27 352 000 slov

EUROPARL – 17 178 000 slov

Graf 1: Velikost francouzského subkorpusu

Z grafu č. 1 vyplývá, že francouzský subkorpus je co do počtu dat rovněž obsáhlý. Největší část však tvoří kolekce, z nichž dominuje zastoupení textů z Acquis Communautaire. Během třídění získaných jsme se drželi stejného rozdělení korpusu. Zvlášť jsme tedy analyzovali subkorpus jádro a zvlášť subkorpus kolekce. Tento způsob třídění se však neukázal jako vhodný. V závěru analýzy jsme zjistili, že by bylo na místě zvlášť vyčlenit publicistické texty a zkoumat inchoativnost i v rámci této kategorie. Jazyk právních textů se odlišuje od publicistického stylu, tudíž by se i volba konstrukcí mohla lišit. Výsledky analýzy v této práci však vycházejí z dat získaných původním tříděním, tedy na jádro a kolekce.

Jádro korpusu je složeno převážně z románů druhé poloviny 20. století²⁶ (s výjimkou jednoho románu J. Verna), dále jsou zde zastoupeny eseje a komixy, které však představují malou část textů. Kolekce jsou tvořeny jednak právními texty (Acquis Communautaire) a malou část představují texty publicistické.

²⁶ Například zde najdeme díla Sartra, Dubyho či Assoulina.

Další důležitý krok spočíval ve vyčlenění textů, jejichž originálním jazykem je francouzština, neboť právě ty se staly zdrojem analýzy v empirické části. Zamezili jsme tak přítomnosti vlivů způsobených při překladu z jiného cizího jazyka. Tento krok byl možný pouze při výběrů textů z jádra korpusu. U textů *Acquis Communautaire* není možné určit zdrojový jazyk, tudíž nejsme schopni vyloučit, že výběr konstrukce podléhá vlivům z jiných jazyků.

Otázka vlivu překladu je nevýhodou výzkumu na paralelním korpusu. Při překladu ze zdrojového jazyka jsou vnášeny faktory, které jsou typické pro cílový jazyk. Rovněž musíme zdůraznit roli překladatele²⁷, který ovlivňuje jazyk textu.

Při interpretaci dat rovněž musíme vycházet z omezeného počtu výskytů, které se v daném korpusu nacházejí. Závěry, které prezentujeme v této práci, vycházejí z konkrétního korpusu a daného počtu konstrukcí. Nemůžeme vyloučit, že pokud bychom pro analýzu zvolili jiný korpus, výsledky by se neodlišovaly. Přes toto omezení se však domníváme, že korpus zachycuje dostatečně námi zvolenou problematiku,²⁸ a tudíž bude možné generalizovat alespoň základní tendence v problematice inchoativních konstrukcí.

---

²⁷ Metoda naší práce však nespočívá v translatologické analýze, nýbrž kontrastivní. Nebudeme se tudíž zabývat vlivy, které nastávají při překladu, nýbrž budeme studovat oba jazyky nezávisle na sobě. Primárně se však zaměříme na francouzštinu.

²⁸ Viz frekvence jednotlivých konstrukcí v kapitole 3.1.1 a 3.1.2

3.1 ANALÝZA KORPUSOVÉHO MATERIÁLU

Ve druhé kapitoly jsme syntetizovali možné způsoby vyjadřování počátku děje ve francouzštině a v češtině. Ačkoli se předmětem našeho zkoumání stala kontrastivní analýza dvou typologicky odlišných jazyků, zjistili jsme, že oba jazyky disponují podobnými prostředky, jimiž jsou schopny inchoativnost vyjádřit. Jedná se zejména o fázová a kategoriální slovesa, která se primárně uplatňují při označování jednotlivých dějových fází.

V odborných publikacích jsme se dozvěděli, že čeština obsahuje rozsáhlý repertoár prefixů, které se uplatňují při vyjadřování způsobu slovesného děje. Vzhledem k tomu že autoři zmiňovali (spolu s fázovými slovesy) prefixy jakožto primární prostředek k vyjádření fázovosti děje v češtině, rozhodli jsme se jej ověřit během naší analýzy. Naše základní hypotéza zní proto následujícím způsobem:

V českých odborných publikacích jsou nejčastějším zmiňovaným prostředkem k vyjadřování fázovosti děje prefixy, jimiž jazyk hojně disponuje. Autoři (například F. Kopečný) považují prefix ROZ- za nejdůležitější předponu označující inchoativní fázi děje. Na základě těchto teoretických poznatků je možné předpokládat, že výše zmínění prefix ROZ- by se měl stát nejfrekventovanější inchoativní konstrukcí v našem korpusovém materiálu, a bude tak nejčastější českou konstrukcí vyjadřující počátek děje.

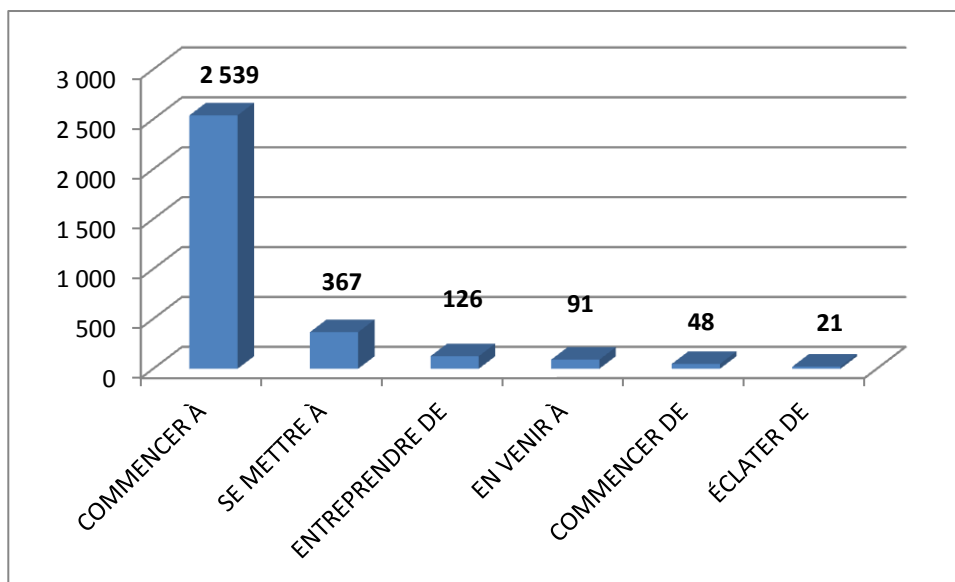
Výše zmiňovanou hypotézu však nejsme schopni zobecnit na fungování inchoativnosti v češtině, neboť korpusový vzorek, s nímž budeme pracovat je značně omezený. Bylo by zapotřebí analyzovat větší počet textů z různých žánrů. Přesto se domníváme, že naše analýza odhalí tendence, ke kterým se autoři přiklání, pokud chtějí označit nástup nového děje.

V následující části již přistoupíme k prezentaci výsledků naší analýzy.

3.1.1 OPISNÉ PERIFRÁZE VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE

V kapitole 2.1.1.2. jsme zmínili francouzské perifráze, které jsou nejčastěji zmiňované v lingvistických publikacích. Na základě dat získaných z paralelního korpusu InterCorp se potvrdilo, že nejčastěji zmiňovaná perifráze *commencer + à + infinitiv* je zároveň nejvíce zastoupena i v korpusovém vzorku. S celkovým počtem

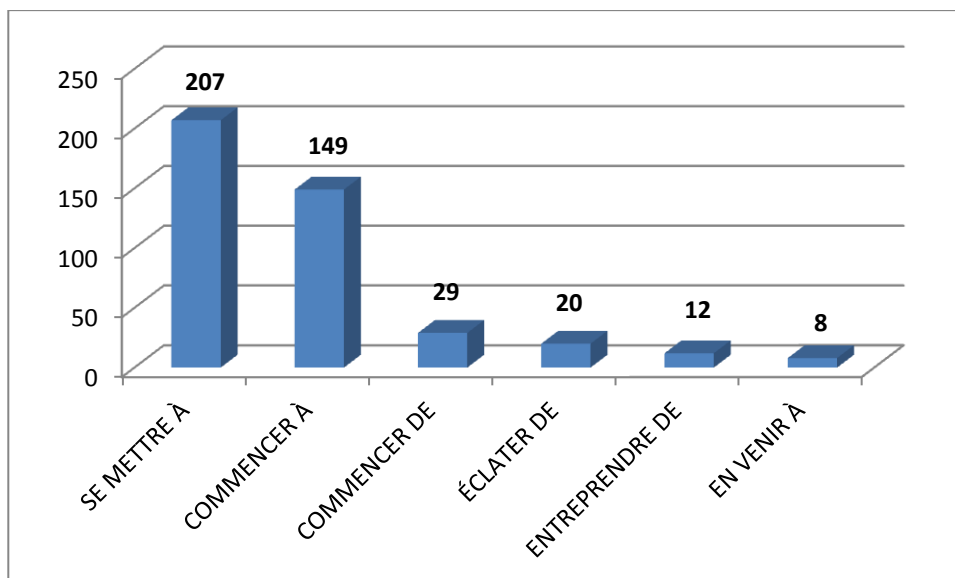
2539 výskytů se jedná o nejužívanější konstrukci. Druhá nejčastěji zmiňovaná konstrukce *se mettre à + infinitiv* byla obsažena pouze v 367 případech. Co se týče ostatních konstrukcí, ty našli pouze minoritní zastoupení. Pro přehlednost uvádíme v následujícím grafu frekvenci jednotlivých výskytů.

Graf č. 2: Celkový počet výskytů jednotlivých opisných perifrází ve francouzském subkorpusu

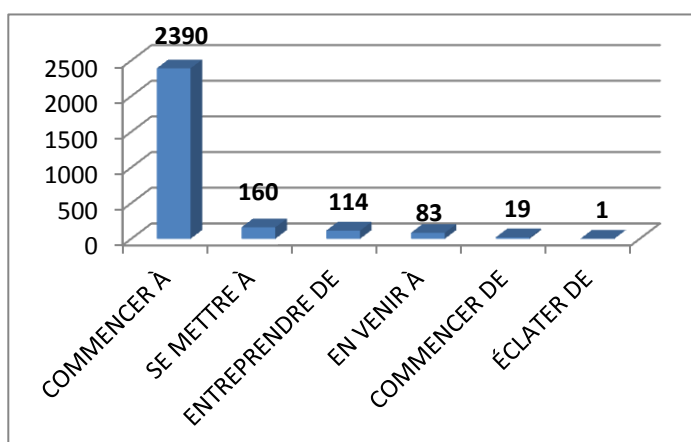
Z grafu vyplývá, že nejméně zastoupená konstrukce je *éclater de + infinitiv*, přestože je její míra inchoativnosti dost vysoká. Sloveso se překládá jako *vypuknout*. Rychlost nástupu děje je tedy značná. Důvody tohoto nízkého výskytu se pokusíme objasnit při její bližší analýze v kapitole 3.1.1.C. Zajímavý je rovněž nízký počet výskytu konstrukce *commencer de + infinitiv*, i když jsme v kapitole 2.1.1.2. ukázali, že předložka *de* nenese žádný konkrétní význam a může být libovolně zaměňována s předložkou *à*, neboť u obou došlo k desémantizaci významu. Důvody preferenční volby předložky *à* pro nás zatím zůstávají neznámé.

Jak jsme zmínili v úvodu této kapitoly, získaná data jsme rozdělili stejným způsobem, jako je tomu v paralelním korpusu, tedy na jádro a kolekce. Co se týče počtu výskytů v jádru, vypadá zastoupení následujícím způsobem:

Graf č. 3: Počet výskytů jednotlivých konstrukcí v jádře

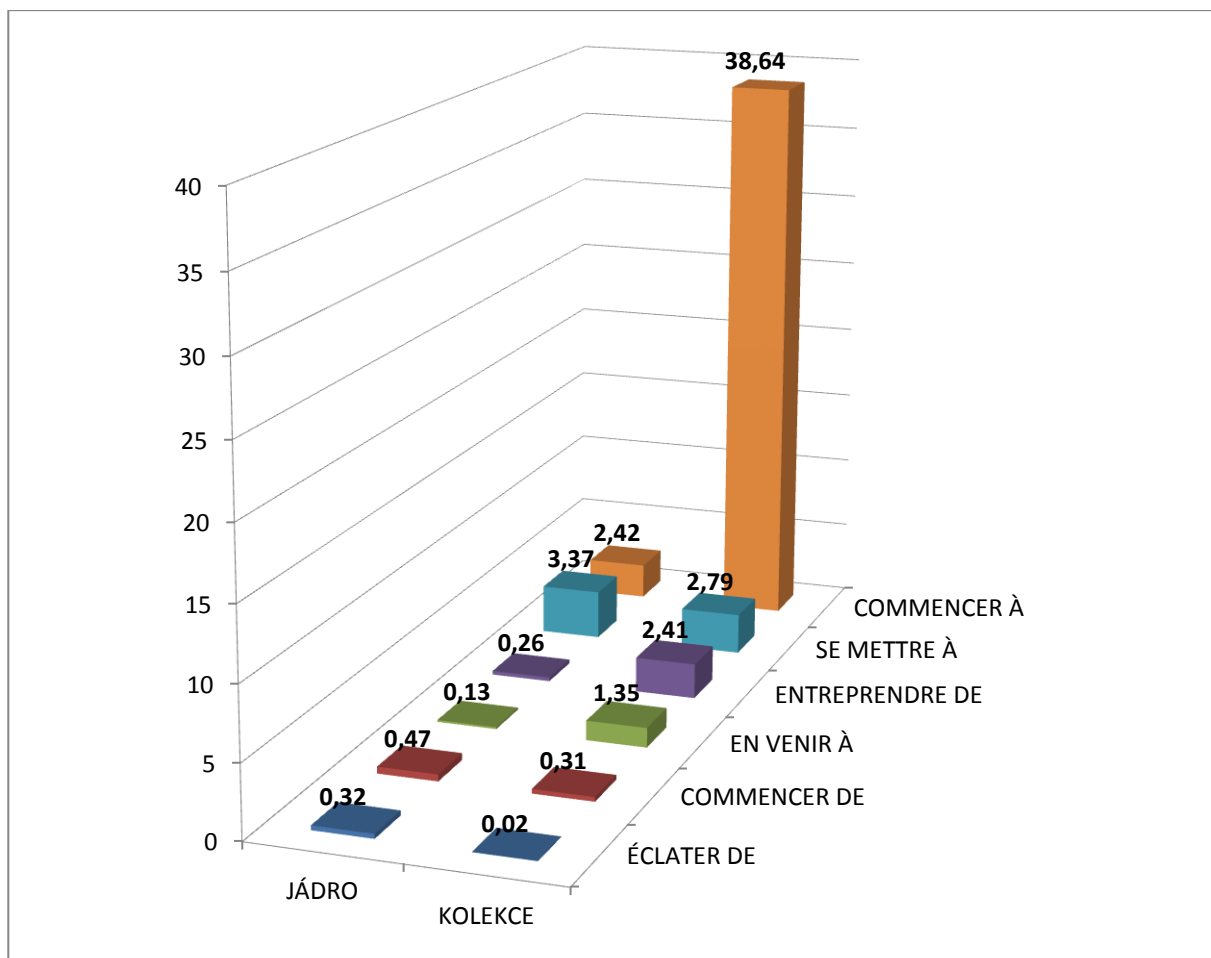
Z grafu vyplývá, že v jádře výrazně převyšuje výskyt perifráze *se mettre à + infinitiv*. Překvapivé výsledky však dostáváme při znázornění frekvence výskytů v kolekcích:

Graf č. 4: Počet výskytů jednotlivých konstrukcí v kolekcích

Z grafu je dobře patrný vysoký výskyt konstrukce *commencer à + infinitiv* oproti ostatním konstrukcím. Z tohoto důvodu je rovněž v grafu č. 2 tak výrazné zastoupení této konstrukce.

Pro porovnání tedy můžeme uvést graf, v němž porovnáváme výskyt jednotlivých konstrukcí v hodnotě i.p.m. (vztahené k celému korpusu):

Graf č. 5: Srovnání frekvence výskytů jednotlivých konstrukcí (v hodnotě i.p.m.: vztaženo k celému korpusu)

Z grafu vyplývá, že ačkoli se absolutní hodnoty frekvence výskytů jednotlivých konstrukcí zdají na první pohled vysoké (zejména v případě slovesa *commencer à* a *se mettre à*), vezmeme-li v úvahu relativní frekvenci slov, nachází pouze sloveso *commencer à* výraznější zastoupení (38,64 výskytů na milión slov) a to v datech získaných z kolekce. V jádře je naopak jeho frekvence nižší než u slovesa *se mettre à*.

Na základě výše uvedených dat můžeme konstatovat, že přítomnost typických francouzských inchoativních konstrukcí v paralelním korpusu InterCorp není tak velká. Vystává tedy otázka, jestli francouzština nedisponuje jinými opisnými perifrázemi, které by označovaly vyjadřování počátku děje. Na tuto otázku se pokusíme odpovědět v kapitole č. 3.1.3. za použití metody tzv. zpětné analýzy.

Nyní však přistoupíme k analýze výše zmiňovaných opisných perifrází. V průběhu rozboru dat budeme sledovat roli faktorů, které jsme definovali v úvodu

kapitoli č. 3. Závěr syntetizujeme výsledky celé analýzy a pokusíme se odpovědět na otázky, které vyvstaly v průběhu bližšího zkoumání dat.

3.1.1.1 COMMENCER + À + INFINITIV

Jak jsme zmínili v úvodu této kapitoli, tato konstrukce nachází ve francouzském subkorpusu největší zastoupení (v porovnání s ostatními zvolenými perifrázemi). S celkovým počtem výskytů 2 539 se jedná o veliké množství dat. Museli jsme proto omezit tento počet výskytů: výskyty z jádra jsme ponechali (celkem 149 příkladů), výskyty z kolekce jsme omezili na 389.²⁹

Jako hlavní faktor pro analýzu jsme zvolili typologii českých protějšků k francouzským opisným perifrázím. Syntézu výsledků přinášíme v následující tabulce:

	OBDOBNÁ KONSTRUKCE V ČEŠTINĚ	JINÝ OPIS		JINÁ ³⁰ KONSTRUKCE	PŘEDPONA		VÝSKYT NEPŘELOŽEN
	<i>Začít + infinitiv</i>	<i>Dát se do + substantivum</i>	<i>Pustit se do + substantivum</i>		ROZ-	JINÁ	
CELKEM (JÁDRO)	124	2	2	15	1	4	1
%	83,20%	1,30%	1,30%	10,10%	0,70%	2,70%	0,70%
CELKEM (KOLEKCE)	188	0	0	201	0	0	0
%	48,30%	0%	0%	51,70%	0%	0%	0%
CELKEM VÝSKYTŮ (538)	312 (58%)	2 (0,4%)	2 (0,4%)	216 (40,2%)	1 (0,2%)	4 (0,7%)	1 (0,2%)

Tabulka 3: České ekvivalenty perifráze *COMMENCER À + INFINITIV*

Z tabulky vyplývá, že pokud jde o texty z jádra, převažuje markantně tendence ponechávat v českém protějšku taktéž fázové sloveso *začít/začínat*. Pouze 4 konstrukce (2,6%) byly přeloženy pomocí kategoriálního slovesa pojícího se substantivem a pouze 1 příklad (0,7%) za pomoci prefixu ROZ-. V textech z kolekce se výskyt českého

²⁹ Filtraci jsme provedli za pomoci funkcí v Excelu (jedná se o náhodný výběr dat). Následně jsme se přesto blíže podívali, jestli nebyly odstraněny typy infinitivů, které by mohly přispět k vysvětlení inchoativnosti ve francouzštině. Zjistili jsme však, že největší zastoupení této konstrukce bylo v textech *Acquis Communautaire*, kde se objevovaly stejné typy infinitivů (například jsme zaznamenali častý výskyt slovesa *courir*). Vzhledem k tomu, že jsme veškeré analýzy i výpočty prováděli ručně, nebylo v našich možnostech (ani v možnostech rozsahu této práce) analyzovat veškerá data.

³⁰ Pod termín tzv. **jiná konstrukce** jsme zařadili i typy překladu, u nichž fázovost byla přeložena za pomoci jiného kategoriálního slovesa, plnovýznamového predikátu, substantiva, či spojkového syntagmatu (eventuelně i jiného způsobu).

fázového slovesa objevil v 188 případech (48,3%) a zbytku konstrukcí odpovídal ekvivalent, který jsme označili termínem tzv. jiná konstrukce.

Na konstrukce zařazené pod tímto termínem se detailněji zaměříme v následujícím komentáři. Důležitou konstrukcí, jež se objevila v české části korpusu, bylo inchoativní kategoriální sloveso *zahájit* ve spojení se substantivem (například *činnost*).³¹

(52) *Avant que la succursale de l' entreprise d' assurance ne **commence à exercer** ses activités,...* (Dříve než pobočka pojišťovny **zahájí** svou činnost ...). (ACQUIS, 2000)

Sloveso *zahájit* představuje typické inchoativní sloveso, neboť ve svém významu nese informaci o nástupu nového děje. Zároveň se jedná o kategoriální sloveso, jehož funkcí je aktualizovat danou větu. Toto zařazení se dá ověřit na základě testu³² komutace s jiným kategoriálním sloves, například *započít*: „Dříve než pobočka pojišťovny *započne* svou činnost“. je dle našeho názoru zcela přijatelná věta. Sloveso se vyskytovalo primárně v textech Acquis Communautaire. Nejčastěji se pojilo s následujícími infinitivy:³³ *commencent à fonctionner* (zahajují činnost), *exporter* (zahájit vývoz), *émettre* (zahájit vysílání), *exercer* (zahájit činnost) etc.

---

³¹ Jedná se o velice časté kategoriální sloveso. Se substantivem *činnost* bylo spojeno v 6 výskytech, se jménem *otevírání* v 1 výskytu, se jménem *přípravu* taktéž v 1 výskytu.

³² Aplikovat Grossovy testy (viz kapitola 2.1.2.2.) na tuto větu se nám jeví problematické, protože v tomto kontextu nemůže být kategoriální sloveso ani vynecháno ani nahrazeno plnovýznamovým slovesem *činit* (ani prefigovaná varianata *učinit* se zdá v tomto případě nepřijatelná), aniž by věta zásadně pozměnila svůj význam. Z tohoto důvodu zvolíme pro testování slovesa jiný příklad z korpusu: (53)... *elle a commencé à acheter le produit concerné...* (...kdy **zahájila nákupy** dotyčného výrobku...) (ACQUIS, 2003)

V tomto případě můžeme aplikovat Grossův test morfologických transformací, čili změny kategorie substantivum → sloveso. Nominální predikát *nákupy* můžeme nahradit plnovýznamovým slovesem *nakupovat*. Sloveso *zahájit* tedy v tomto případě plní pouze funkci podpůrného slovesa, které udává nejen kategorii času, ale zároveň i kategorii tzv. způsobu slovesného děje. Inchoativnost se sice po transformaci ztratí, nicméně předmětem tohoto testu není dokázat fázovost děje, nýbrž **identifikovat** kategoriální sloveso.

³³ Všechny následující infinitivy jsou v korpusu aktualizovány slovesem *commencer*, my jsme jej zmínili pouze u prvního výskytu.

Do této kategorie jsme zařadili i plnovýznamové sloveso začínat (např. *Il commence à courir* = *Začíná*) nebo sloveso počínat (např. *Il commencer à courir* = *Počíná*). Stejně tak sem náleží i předložkové syntagma typu *před zahájením*.³⁴

I přes veliký výskyt tzv. jiných konstrukcí převažoval výskyt fázových sloves *začít* a *zачínat* oproti předpokládanému prefixu ROZ-. Důvody tohoto jevu bychom mohli spatřovat ve způsobu, jakým obě slovesa inchoativnost vyjadřují. Podívejme se na následující příklad.

(54) *Au huitième jour, il commençait à envisager le pire sans être vraiment capable de lui donner un visage, ni même d' en préciser la forme. (Osmý den začal myslet na to nejhorší , i když nebyl schopen dát tomu nějakou tvář nebo alespoň přibližný tvar)* (Assouline, Pierre, *Double vie (Dvojí život)*, 2000, překlad: Belisová, Šárka, 2004)

Na základě kontextu věty vidíme, že děj označovaný slovesem³⁵ vyjadřuje proces, u něhož je předpoklad, že bude mít trvání. Fázové sloveso tedy vyjadřuje první fázi děje, který bude v budoucnosti pokračovat. Pokud bychom chtěli fázové sloveso nahradit, zjistili bychom, že v tomto případě jsou možnosti velice omezené:

(55) * Osmý den se rozmyslel na to nejhorší.

(56) * Osmý den se pustil do myšlení na to nejhorší.

(57) * Osmý den se dal na myšlení na to nejhorší.

Vidíme tedy, že překážkou pro komutaci s fázovým slovesem je celý kontext věty. I když jsme si vědomi toho, že nemůžeme použít stejná kritéria na dva typologicky odlišné jazyky, shledáváme, že ve francouzštině sloveso *commencer* rovněž označuje začátek procesu, u něhož se předpokládá další trvání. V příkladu č. 54 je počátek nového procesu posílen adverbium *au huitième jour*, které vyznačuje přesný

---

³⁴ Předložkové syntagma jsme do této kategorie zařadili, neboť význam syntagmatu označuje počátek činnosti.

³⁵ „začal myslet“

moment nástupu nového děje. Podstatnou roli zde také představuje imperfektum, které nevyjadřuje jednorázový děj, nýbrž děj, který trval.³⁶

Vysvětlení důvodu proč se všeobecné tvrzení ohledně preferenčního užívání prefixů pro vyjadřování inchoativnosti v češtině nepotvrdilo, spatřujeme v účelu, pro který byla věta formulována. Na základě výše uvedených příkladů můžeme konstatovat, že chce-li mluvčí vyjádřit počáteční fázi děje, který bude mít pokračování, musí využít fázového slovesa (nikoli prefixu ROZ-, který vyjadřují rychlý nástup nového děje).³⁷ Důvody pro volbu slovesa *začít/začínat* spatřujeme v kontextu věty, neboť ten brání komutaci s jinými prostředky a nejlépe označuje první fázi děje, který bude mít další trvání.

Dalším kritériem pro analýzu konstrukcí se stal možný výběr plnovýznamových sloves, jež by mohly následovat po předložce. Zde jsme však nenalezli žádné omezení. V korpusu byla zastoupena jak slovesa stavová (*aimer, être, ...*), tak i všechny ostatní možné typy (viz kompletní seznam sloves v příloze č. 1). Stavová slovesa nebyla zastoupena tak markantním způsobem, nicméně jejich přítomnost v textech dokazuje, že zde žádné omezení pravděpodobně neexistuje, čímž potvrzujeme konstatování B. Peeterse (viz kapitola 2.1.1.2.).

Pro ilustraci můžeme uvést následující příklady:

(59) *C' est tout cela que je perds et je **commence à imaginer** le moment où je n' écrirai plus.* (Camus, Albert, *Carnets II*, 2001)

(60) *Mais elle **commence à aimer** Célestin Poux, elle lui rend sa liberté pour un moment.* (Japrisot, Sébastien, *Un long dimanche de fiançailles*, 2004)

(61) *Je **commence à connaître** les plantes de la taïga par coeur.* (Makine, Andreï, *Le Testament français*, 2000)

Z výše uvedených příkladů vyplývá, že se pomocné sloveso *commencer* pojí i se slovesy, která nevyjadřují děj (př. 60 a 61). Nicméně i v těchto případech označuje první

---

³⁶ Pro srovnání si můžeme uvést následující příklad: (58) *Ils **commençaient à avoir** l' âge où c' était déjà beaucoup.* (Beigbeder, Frédéric, *99 francs*, 2000)
Z příkladu vyplývá, že imperfektum zde slouží nejen k popisu, nýbrž zde vyjadřuje i postupný nástup nového děje, tedy i trvání.

³⁷ Viz kapitola 2.2.1

fázi stavu či procesu, u něhož se předpokládá trvání. Vezmeme-li příklad č. 61, můžeme jej interpretovat tak, že mluvčí začíná postupně poznávat rostliny, avšak ještě nezná všechny, tudíž bude v jejich studiu dále pokračovat. Stejnou interpretaci můžeme aplikovat i na ostatní příklady.

Z pozorování konkrétních příkladů tedy vyplývá, že sloveso *commencer* nevylučuje samo o sobě spojení s žádným typem predikátu, avšak za předpokladu, že mluvčí takto označuje počátek stavu či procesu, který bude pokračovat v budoucnosti.

Třetím faktorem, u něhož jsme předpokládali vliv na míru inchoativnosti konstrukcí, byla role slovesného času, zejména minulého času jednoduchého. Minulý čas vyjadřuje jednorázový děj, tudíž dokonaný. Tvoří tak opozici k imperfektu, které vyjadřuje trvání děje.³⁸

(62) *Je commençais à avoir chaud!* (Goscinny, René; Uderzo, Albert, *Le tour de Gaule d'Astérix*, 1965)

(63) *C'est en imaginant cette sacoche féminine au milieu des croix, sous le ciel de Sibérie, que je commençai à pressentir l'incroyable destinée des choses.* (Makine, Andreï, *Le Testament français*, 2000)

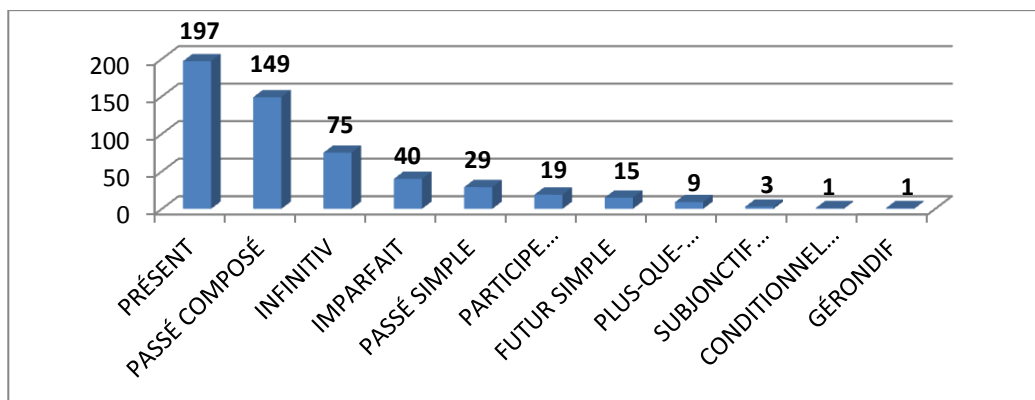
Porovnáme-li výše uvedené příklady, vidíme, že v příkladu č. 62 vyjadřuje imperfektum popis stavu. Inchoativnost (v tomto případě začátek stavu, který bude mít trvání) je zde vyjádřena pomocí slovesa *commencer*. V příkladu č. 63 naopak vidíme nástup nového děje, který je zde vyjádřen pomocí minulého času jednoduchého.³⁹

V korpusu jsme našli zastoupení téměř všech slovesných časů.

---

³⁸ Minulý čas jednoduchý tak vyjadřuje dokonavý vid, kdežto imperfektum vid nedokonavý. Jelikož minulý čas jednoduchý vyjadřuje jednorázový děj, tudíž je schopen vyjádřit změnu stavu. Z této vlastnosti vyplývá předpoklad, že minulý čas jednoduchý v sobě nese inchoativnost, tedy může být považován za prostředek označující inchoativní dějovou fázi (viz př. 62, 63).

³⁹ Nástup nového děje je zde v kontrastu k popisu situace. Užití minulého času tento moment zdůrazňuje.

Graf č. 6: Přehled výskytů jednotlivých slovesných časů v korpusu (jádro + kolekce)

Z grafu vyplývá, že největší zastoupení zde našel přítomný čas (197 výskytů).⁴⁰ Minulý čas jednoduchý se vyskytoval pouze v 29 případech a imperfektum zde našlo rovněž malé zastoupení (40 výskytů). Studovat vliv slovesného času na míru inchoativnosti konstrukce, která je sama o sobě jednoznačně inchoativní, se ukázalo problematické. Přesto můžeme konstatovat, že v případě užitím minulého času jednoduchého se umocňuje vyjádření změny stavu (oproti imperfektu), tudíž tento čas sám o sobě nese známky inchoativnosti.

Z výše uvedené syntézy vyplývá, že všeobecné tvrzení o roli prefixů k vyjadřování počátku děje v češtině se v případě kontrastivní analýzy s konstrukcí *commencer à + infinitiv* nepotvrdilo, neboť zde převažoval výskyt fázového slovesa *začít/začínat*. Analýza faktoru týkající se omezené volby plnovýznamového slovesa přinesla zjištění, že neexistuje typologické omezení volby predikátu. Tento je svázán podmínkou, že stav či děj, který vyjadřuje, není jednorázový, nýbrž bude mít pokračování do budoucnosti.

3.1.1.2 SE METTRE + À + INFINITIV

Druhá nejčastěji zmiňovaná konstrukce byla v korpusu obsažena s daleko nižším počtem výskytů. V jádře se nachází celkem 207 výskytů (56,4%) a v kolekcích 160 (43,6%). Celkem tedy francouzský subkorpus obsahuje 367 výskytů tohoto pomocného

⁴⁰ Přítomný čas naopak nenese žádné známky inchoativnosti:

(64) *Bref, un jour, plusieurs camions arrivent et les miliciens **commencent à arracher** les samovars de leur caisse et à les jeter dans les bennes.* (Makine, Andreï, *Le Testament français*, 2000)

Z příkladu vyplývá, že přítomný čas pouze aktualizuje větu. Počátek děje označuje pouze pomocné sloveso *commencer*. Jedná se zde o dvě po sobě následující události, z nichž druhá (vyjádřená opisnou perifrází) bude mít delší trvání, neboť se jedná pouze o její počátek.

slovesa. Během sledování způsobů překladu konstrukce do češtiny jsme zaznamenali výrazné odlišnosti v porovnání s konstrukcí *commencer à + infinitiv*. Následující tabulka ukazuje procentuální i absolutní počet výskytů jednotlivých prostředků, jichž překladatelé využili.

	OBDOBNÁ KONSTRUKCE V ČEŠTINĚ	JINÝ OPIS		JINÁ ⁴¹ KONSTRUKCE	PŘEDPONA		VÝSKYT NEPŘELOŽEN
		<i>Začít + infinitiv</i>	<i>Dát se do + substantivum</i>		ROZ-	JINÁ	
CELKEM (JÁDRO)	124	16	4	16	29	15	3
%	60%	7,70%	1,90%	7,70%	14%	7,30%	1,50%
CELKEM (KOLEKCE)	76	3	2	51	2	16	10
%	47,50%	1,90%	1,30%	31,90%	1,30%	10%	6,30%
CELKEM VÝSKYTŮ (367)	200 (54,5%)	19 (5,2%)	6 (1,6%)	67 (18,3%)	31 (8,5%)	31 (8,5%)	13 (3,5%)

Tabulka č. 4: České ekvivalenty perifráze *se mettre + à + infinitiv*

Ačkoli je četnost fázových sloves v českém korpusu také výrazná, našli jsme rovněž zastoupení konstrukcí, které byly uváděny v odborných publikacích. Zajímavý je nízký počet výskytů kategoriálního slovesa *pustit se do*, neboť v překladovém slovníku bylo pomocné sloveso přeloženo následujícím způsobem: *pouštět se, pustit se do, začínat co*. (Lyer 1972:437). Pro ilustraci uvádíme příklady jednotlivých typů výskytů:

(64) *Charlie tire sur le joint et se met à tousser. (Charlie potáhne z jointu a rozkašle se).* (Beigbeder, Frédéric, 99 francs (99 franků), 2000, překlad: Demlová, Markéta, 2003)

⁴¹ Do této kategorie zařazujeme stejné typy konstrukcí jako v případě slovesa *commencer* (viz poznámka č. 31)

(65) *Soudain il se met à pleuvoir une douche brûlante qui pique mon visage.*
(*Najednou se dá do deště, palčivá sprcha, která mě píchá do obličeje.*) (Beigbender, Frédéric, 99 francs (99 franků), 2000, překlad: Demlová, Markéta, 2003)

(66) *Je saisis au vol le nom du personnage qu' elle venait d' évoquer, je me mis à parler.* (*Zachytil jsem v letu jméno postavy, kterou právě připomněla, a spustil jsem.*)
(Makine, Andreï, Le Testament français (Francouzský testament), 2000, překlad: Dufková, Vlasta, 2002)

(67) *Alors tout le monde se met à creuser à pleines mandibules* (*A všechny se pustily plnými kusadly do hloubení.*) (Werber, Bernard, *Les Fourmis* (Mravenci), 1991, překlad: Podaný, Richard, 2005)

Při pozorování výše prezentovaných dat vyvstává otázka, jaký je rozdíl mezi pomocným slovesem *commencer* a *se mettre à*, neboť obě konstrukce nenachází podobné frekvenční zastoupení v korpusu.

Vysvětlení se pokusíme najít na základě výše uvedených příkladů. Na příkladu č. 65 pozorujeme přítomnost adverbia *soudain*, které označuje náhlou změnu situace. Posíleno přítomností opisné perifráze takto vyjadřuje rychlý nástup nového děje. Není zde však označeno, jestli bude děj pokračovat v budoucnosti či nikoli. Pomocné sloveso zde plní pouze funkci aktualizátoru konstrukce a zároveň přináší význam inchoativnosti. Stejný problém vyvstává i v příkladě č. 64. Zde rovněž perifráze zdůrazňuje pouze změnu stavu, avšak nevyjadřuje pokračování děje. Na základě těchto příkladů můžeme konstatovat, že se sloveso *se mettre à* plně desémantizovalo a slouží pouze jako aktualizátor věty a indikátor inchoativnosti. Sloveso *commencer* si však ponechalo význam začít a vyjadřuje počáteční fázi děje, který však bude pokračovat i v budoucnosti.

Co se týče omezení výběru plnovýznamového slovesa, neshledali jsme zde žádné omezení (viz kompletní seznam infinitivů v příloze č. 1). V korpusu jsme našli slovesa typu *être* či *aimer*. Nezdá se tedy, že by existovalo jakékoli omezení. Jako příklad můžeme uvést plnovýznamové sloveso *être*:

(68) *Et d'ailleurs , avec les habitudes d' insouciance des Américains , on peut dire que , quand ils se mettent à être prudents , il y aurait folie à ne pas l' être .*
(*Ostatně při bezstarostnosti, která je u Američanů obvyklá, lze říci, že když začnou být*

opatrní, bylo by šílenstvím nebyt opatrný také.) (Verne, Jules, *Le tour du monde en quatre-vingt jours* (*Cesta kolem světa za osmdesát dní*), překlad: Pospíšil, Josef)

Z příkladu vyplývá, že rodilému mluvčímu se jeví za zcela přijatelné spojit perifrázi se stavovým slovesem. Příklad odporuje Peetersově příkladu č. 21 a to v několika konstatováních. Za prvé vylučuje bezpodmínečnou nutnost vyjadřování náhlého nástupu děje obvykle posíleného adverbii typu *soudain* či *brusquement*. Za druhé tento výskyt vyvrací Peetersův předpoklad neschopnosti spojení perifráze se stavovými slovesy (viz př. 21). Příklad č. 21 není přijatelný z důvodu užití podmětu v podobě neosobního zájmena, čímž je zabráněno ve fázovosti děje (viz poznámka č. 17). Jako test můžeme uvést větu „*Ils finissent d’être prudents*,“ u níž předpokládáme, že by byla pro rodilého mluvčího akceptovatelná, tudíž by fázovost spojení *être prudent* byla možná.

Posledním faktorem, který jsme stanovili pro analýzu dat, byl předpokládaný vliv slovesného času (zejména minulého času jednoduchého) na inchoativnost slovesa. Z celkového počtu 367 příkladů byl minulý čas jednoduchý zastoupen v případech 111 konstrukcí. Jeho přítomnost posiluje označení nástupu nového děje. Pro ilustraci tvrzení uvedeme následující příklad:

(69) *Je dépliai la page sur mes genoux , comme faisait Charlotte et, à mi-voix , je me mis à épeler les vers.* (Makine, Andreï, *Le Testament français*, 2000).

Výše uvedený příklad můžeme interpretovat jako výpověď vyjadřující posloupnost dvou dějů. Tato je indikována přítomností minulého času jednoduchého, který vyjadřuje jednorázový ukončený děj. Použití tohoto času v opisné perifrázi tedy naznačuje, že se jedná o nově započatou činnost. Jelikož sloveso *se mettre à* samo o sobě indikuje započetí nové činnosti, jeví se inchoativnost posílena oběma prostředky. Započetí jiného děje by bylo vyjádřeno i za předpokladu, kdybychom pomocné sloveso z věty vypustili a ponechali plnovýznamový predikát v minulém čase jednoduchém:

(70) *Je dépliai la page sur mes genoux, comme faisait Charlotte et, à mi-voix, j’épelai les vers.*⁴²

---

⁴² Tento příklad nepochází z korpusových dat, sami jsme si jej vytvořili.

Na závěr tedy můžeme konstatovat, že sloveso *se mettre à* našlo v korpusu nižší zastoupení než sloveso *commencer*. Důvod spatřujeme v desémantizaci slovesa *mettre* sloužícího jako indikátor fázovosti děje a aktualizátor konstrukce. Od slovesa *commencer* se odlišuje tím, že je schopno vyjadřovat počáteční dějovou fázi, aniž by předpokládalo další trvání stavu či procesu. Vyvrátili jsme všeobecné tvrzení o převažujícím výskytu prefixu ROZ- při vyjadřování náhlého nástupu děje. Z korpusu vyplynulo, že i v případě této perifrázy bylo vhodnější užití fázového slovesa. Taktéž jsme neshledali žádná omezení ohledně možného plnovýznamového slovesa, se kterým by se pomocné sloveso mohlo pojít. Rovněž jsme pozorovali posílení inchoativnosti v případě aktualizace slovesa pomocí minulého času jednoduchého.

3.2.1.3 OSTATNÍ PERIFRÁZE VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ

A) COMMENCER + DE + INFINITIV

Ačkoli jsme v příkladu č. 9 ukázali, že pravděpodobně neexistuje žádný významový rozdíl mezi předložkou *à* a *de* v rámci opisných perifrází, nachází předložka *de* velice nízké zastoupení v korpusu. Z celkového počtu výskytů 48 bylo 29 konstrukcí obsaženo v jádře a 19 v kolekcích.

Co se týče typologie překladu, v datech z jádra bylo 19 konstrukcí (65,5%) přeloženo pomocí fázového slovesa začít/začínat, 6 konstrukcí (20,1%) pomocí tzv. jiné konstrukce a 4 výskyty (13,7%) pomocí předpony ROZ-. Pro ilustraci výskytů uvádíme následující příklady:

(71) *Bref, Balthasar, fasciné, médusé, ébloui par tout ce que la mère lui confiait, commençait de penser qu' il en apprenait plus en une soirée que durant les six mois passés à Dresde . (Baltazar byl fascinován, okouzlen a oslněn tím vším, co se od matky dozvěděl, a **napadlo** ho, že se tu za jediný večer dozvěděl víc než za šest měsíců v Drážďanech.) (Tristan, Frédérick, *Les tribulations héroïques de Balthasar Kober* (Hrdinné útrapy Baltazara Kobera), 1987, překlad: Kalfiřt, Oldřich, 2003)*

(72) *Alors Friedrich Cammerschulze s' assit et **commença d'** ouvrir son livre. (Fridrich Kamerschulze usedl a **otevřel** knihu.) (Tristan, Frédérick, *Les tribulations**

héroïques de Balthasar Kober (Hrdinné útrapy Baltazara Kobera), 1987, překlad: Kalfířt, Oldřich, 2003)

(73) *Balthasar **commença de trembler** de tous ses membres, non de peur mais de colère. (Baltazar **se roztrásl** po celém těle - ne snad strachem, ale hněvem.)* (Tristan, Frédérick, *Les tribulations héroïques de Balthasar Kober (Hrdinné útrapy Baltazara Kobera)*, 1987, překlad: Kalfířt, Oldřich, 2003)

Francouzské perifrázi *commencer + de + infinitiv* tedy odpovídají i jiné ekvivalenty než fázová slovesa. Nejzajímavější se jeví výskyt předpony ROZ-, která byla v textech zaznamenána celkem čtyřikrát, což je, vzhledem k nízkému množství dat, důležitý prvek, neboť při překladu konstrukce *commencer + à + infinitiv* jsme zaznamenali nulový výskyt tohoto prefixu.

Důvod použití prefixu ROZ- v překladu do češtiny bychom mohli vysvětlit na základě faktorů ovlivňujících inchoativnost francouzských konstrukcí.⁴³ Podíváme-li se na příklad č. 73, vidíme, že se pomocné sloveso *commencer* nachází v minulém čase jednoduchém. Základní vlastností minulého času jednoduchého je označení jednorázového děje. Perifráze tedy vyjadřuje rychlý nástup jednorázového děje. V češtině je nejvhodnějším prostředkem k vyjádření této situace právě zmiňovaný prefix ROZ-. Pokud bychom jej komutovali s fázovým slovesem,⁴⁴ změnili bychom význam výpovědi.

(74) *Baltazar **se začal třást** po celém těle.*

Užitím fázového slovesa bychom naznačili nástup nového stavu, který by však trval do budoucnosti. Nevyjádřili bychom tak nástup nového jednorázového procesu. Důvod volby konkrétního prostředku tedy závisí na smyslu sdělení. Důraz na jednorázovost stavu zde byl vyjádřen užitím minulého času jednoduchého. Tímto se opět potvrzuje předpoklad týkající se inchoavnosti minulého času jednoduchého.

---

⁴³ Jsme si vědomi obtíží spojených s vysvětlováním fungování jevu v jednom jazyce na základě jiného jazyka, nicméně v tomto konkrétním případě spatřujeme tuto metodu za vhodnou.

⁴⁴ Komutace s jinými prostředky je nemožná: (75) * Baltazar se pustil do třesení./ Baltazar se dal do třesení, etc.

V textech z kolekcí byly výskyty následující: 8 příkladů (42,1%) bylo přeloženo pomocí fázového slovesa *začít/začínat* + *infinitiv* a 11 výskytů (57,9%) pomocí tzv. jiné konstrukce. Do této kategorie byly zařazeny výskyty typu: *začít* (plnovýznamové sloveso), *na začátku, především bych rád*,⁴⁵ etc.

Vzhledem k nízkému počtu výskytů nemůžeme vyvodit relevantní závěry ohledně omezení týkajícího se volby plnovýznamového predikátu. Jelikož v korpusu našlo zastoupení i sloveso *être*, předpokládáme, že zde obdobně jako u slovesa *commencer à* nebudou žádné podmínky ohledně typu predikátu, nýbrž že jeho volba bude omezena potřebami kontextu.

Během rozboru dat jsme však nepřišli na žádné vysvětlení týkající se rozdílu při výběru předložky (*à/de*) mezi pomocným slovesem a infinitivem. Neobjevili jsme žádná omezení týkající se výběru plnovýznamového slovesa (viz kompletní seznam infinitivů v příloze), ani žádný jiný omezující faktor. Jelikož je však výběr výskytu předložky *de* tak výrazně nižší vůči předložce *à*, domníváme se, že rozdíl ve volbě té či oné předložky existuje. Jediným řešením by podle nás byl výzkum na vzorku roditelích mluvčích, kde by se zjišťovaly možnosti zaměnitelnosti té či oné předložky. K tomuto kroku se však nebudeme uchýlovat, neboť tato rešerše spočívá v analýze korpusového materiálu.

B) ENTREPRENDRE + DE + INFINITIV

Tato konstrukce není v paralelním korpusu příliš zastoupena. Data ukázala pouze 126 výskytů, z čehož 12 konstrukcí (9,5%) bylo obsaženo v jádře a 114 (90,5%) v kolekcích.

Přes nízkou četnost výskytů v jádře, zaznamenali jsme variabilitu českých inchoativních protějšků: 6 výskytů (50%) *začít/začínat* + *infinitiv*, 3 výskyty (25%) *pustit se do*, 3 výskyty (25%) tzv. jiná konstrukce. Jako plnovýznamové sloveso je do češtiny překládáno *snažit se* nebo *začít co dělat*. Výskyt užití kategoriálního slovesa *pustit se do něčeho*, vede k předpokladu, že volba jiného prostředku než fázového slovesa bude ovlivněna pravděpodobně kontextem. Pro ilustraci výskytů uvádíme následující příklady:

---

⁴⁵ Tato konstrukce rovněž vyjadřuje první fázi děje, který bude následovat. Z tohoto důvodu ji řadíme mezi indikátory inchoativnosti.

(76) *Pour hâter le processus et éviter toute surinfection , il **entreprit de nettoyer** la plaie avec une compresse imbibée d' un antiseptique déniché dans l' armoire à pharmacie. (Aby celý proces uspíšil a vyvaroval se zanesení infekce, **pustil se do čištění** rány pomocí obvazu navlhčeného antiseptikem, které vyslídil ve skříňce s lékárníčkou.)* (Assouline, Pierre, *Double vie (Dvojitý život)*, 2000, překlad: Belisová, Šárka, 2004)

(77) *Lorsque enfin il avoua sa passion et **entreprit d' attaquer** , Julette , indignée, le rembarra , le sermonna , et tint désormais ses distances . (Když se konečně **rozhodl** vyznat **se** jí ze své vášně a **zaútočit**, rozhořčená Julette ho odbyla, udělala mu kázání a držela ho napříště v patřičné vzdálenosti.)* (Duby, Georges, *Dames du XIIe siècle I. Héloïse, Aliénor, Iseut et quelques autres (Vznešené paní z 12. století)*, 1995, překlad: Ostrá, Růžena, 1997)

I když jsme si vědomi problematičnosti vysvětlování fungování jevu v jednom jazyce na základě jiného jazyka, považujeme v těchto případech tento přístup k interpretaci za opodstatněný. V obou výše zmiňovaných příkladech zaznamenáváme výskyt minulého času jednoduchého, který vyjadřuje rychlý nástup nového děje. Jak jsme již zmínili v příkladech č. 73 a 74, použití fázového slovesa by změnilo smysl výpovědi, neboť by nevyjadřovalo rychlý nástup děje, avšak pouze indikovalo první fázi procesu. Role minulého času jednoduchého se opět ukázala být důležitým indikátorem vyšší míry inchoativnosti daných konstrukcí.

Analyzujeme-li data z kolekcí, získáme následující zastoupení českých konstrukcí: 13 výskytů začít/začínat + infinitiv (11,4%), 1 výskyt pustit se do + substantivum (0,9%), tzv. jiná konstrukce 70 výskytů (61,4%), 4 výskyty jiného prefixu než ROZ- (3,5%), 4 výskyty konstrukce nebyly přeloženy (3,5%) a 22 výskytů (18,4%) bylo chybně zařazeno do dat, neboť se jednalo o varianty substantiva *entreprise*. Znovu se tedy nepotvrdila všeobecně přijímaná hypotéza týkající se preferenčního užívání prefixu ROZ- pro vyjadřování inchoativnosti v češtině.

V těchto datech jsme dále zaznamenali nulový výskyt minulého času jednoduchého. Vysvětlení spatřujeme v žánrovém rozložení kolekcí. Jelikož jsou zde zastoupeny právní a publicistické texty, jejichž jazyk je odlišný od textů z jádra (romány, eseje, etc.), jeví se i preferenční užití minulého času složeného (celkem 56 výskytů) za pochopitelné.

Otázka, existují-li omezení při výběru plnovýznamového predikátu pojícího se s pomocným slovesem, nemůže být zodpovězena z důvodu nízkého počtu výskytů. Přestože jsme v korpusu nezaznamenali výskyt stavového slovesa, nemůžeme jeho možnou přítomnost vyloučit. Pro analýzu tohoto faktoru bychom potřebovali rozsáhlý jednojazyčný korpus. Vzhledem k omezenému rozsahu naší práce však nebudeme rozšiřovat analýzu na jednojazyčné korpusy.

C) ÉCLATER + DE + INFINITIV

Plnovýznamové sloveso *éclater* se do češtiny překládá následujícími způsoby: *propuknout, vypuknout, zazářit, zablesknout se*, etc. (Lyer 1972:221)

Jako pomocné sloveso nalezlo v korpusu velice malé zastoupení: 20 výskytů (95,2%) v jádře a pouze 1 výskyt (4,8%) v kolekcích. Důležitějším zjištěním se však stal typ plnovýznamového slovesa, s nímž se ve všech případech pojilo. Jednalo se pouze o sloveso *RIRE*. Otázka, je-li výběr plnovýznamového predikátu omezen pouze na jedno konkrétní sloveso, nemůže být na základě naší analýzy zodpovězena, neboť máme k dispozici velice malý výskyt vzorků. Bylo by zapotřebí rozšířit výzkum na velký jednojazyčný korpus, který by poskytl větší množství dat.

Důležité výsledky však přinesl rozbor českých inchoativních ekvivalentů této konstrukce. V tomto případě se totiž potvrdilo všeobecně přijímané konstatování o preferenčním výběru prefixu *ROZ-* při vyjadřování inchoativnosti v češtině. Z celkového počtu 20 příkladů (pouze jádro) bylo 13 výskytů (65%) přeloženo právě pomocí tohoto prefixu. Zbývajících 7 příkladů (35%) pak pomocí jiného prefixu: 6 výskytů (85,7%) pomocí prefixu *VY-* a 1 výskyt (14,3%) pomocí prefixu *PRO-*. Výskyt z kolekce byl přeložen rovněž pomocí prefixu *VY-* (*vysmějí se*). Pro ilustraci výskytů jsme vybrali následující příklady:

(78) *Et elle éclata de rire. (A divorce se rozchechtala.)* (Nothomb, Amélie, *Antéchrista (Antikrista)*, 2003, překlad: Fialová, Jarmila, 2007)

(79) *Tamara éclate de rire. (Tamara vybuchne smíchy.)* (Beigbeder, Frédéric, *99 francs (99 franků)*, 2000, překlad: Demlová, Markéta, 2003)

(80) *Quand Alexandre exige des défenseurs leur reddition , sous peine de représailles, ils éclatent de rire et lui demandent si ses soldats ont des ailes !* (Když

Alexandr obránce vyzval, aby kapitulovali, a jinak hrozil odvetou, propukli ve smích a ptali se, zda jeho vojáci mají křídla !) (Davidson, Marie-Thérèse, *Sur les traces d'Alexandre le Grand (Po stopách Alexandra Velikého)*, rok + místo vydání + překladatel neuvedeno)⁴⁶

V průběhu bližšího zkoumání dat jsme zjistili, že vyskytuje-li se sloveso *éclater* v minulém čase jednoduchém, odpovídá mu český ekvivalent v podobě prefigovaného slovesa pomocí předpony ROZ-. Jedná se o 9 výskytů (z 13 případů), což odpovídá 69, 2%. Z tohoto čísla můžeme opět vyvodit poznatek o inchoativnosti minulého času jednoduchého, který ve spojení s inchoativním pomocným slovesem indikuje rychlý nástup jednorázového děje (viz př. 78).

Sloveso *éclater* tedy potvrzuje všeobecně přijímané tvrzení o důležitosti prefixů při vyjadřování fázovosti děje. Zároveň potvrzuje předpoklad týkající se inchoativního významu minulého času jednoduchého.

D) EN VENIR + À + INFINITIV

Poslední analyzovanou perifrází se stala konstrukce *en venir + à + infinitiv*. V korpusu jsme našli celkem 91 výskytů, z čehož 8 výskytů (8,8%) bylo obsaženo v jádře a 83 výskytů (91,2%) v kolekcích. Tato konstrukce se do češtiny překládá fázovým slovesem *začít*. (Lyer 1972:712)

Tomuto typu překladu odpovídaly v jádře 3 konstrukce (37, 5%) a v kolekcích 15 výskytů (18,1%). Prefix ROZ- nebyl zastoupen ani v jednom z analyzovaných výskytů, stejně tak ani kategoriální slovesa *dát se do* či *pustit se do*. V jádře bylo zbývajících 5 výskytů (62,5%) vyjádřeno jinak než inchoativně (*chtělo by se najít, chtěli uzavřít, zahrává si, občas jsem hrál, povraždili by se*). V kolekcích jsme našli 2 výskyty (2,4%) prefixu Z- (*zvrátit, znárodnily*), který je silně inchoativní, neboť vyjadřuje náhlou změnu stavu. Co se týče zbývajících výskytů, 61 konstrukcí (73,5%) bylo přeloženo jinak než inchoativně (například: *vidí, osvojila si, litovali, stala se*, atd.) a 5 výskytů (6%) nebylo přeloženo vůbec.

Pokud jde o omezení výběru typu plnovýznamového infinitivu, nezaznamenali jsme v korpusu žádné omezení (viz kompletní seznam sloves v příloze). Ačkoli zde

---

⁴⁶ Jméno překladatele ani rok vydání + překladu nebyly v korpusu uvedeny. Příklad přesto citujeme, neboť se jedná o jediný výskyt českého ekvivalentu v rámci analyzované konstrukce.

nebylo nalezeno zastoupení českého inchoativního ekvivalentu vyjádřeného prefixem ROZ-, předpokládali jsme, že zdůraznění inchoativnosti v českém překladu textu by mohlo být vázáno na výskyt minulého času jednoduchého ve francouzském textu. Tuto domněnku analýza vyvrátila, neboť z celkového počtu výskytů fázového slovesa (18) pouze 3 konstrukce (16,7%) byly aktualizovány minulým časem jednoduchým ve francouzském korpusu. Pro ilustraci můžeme uvést následující příklad:

(81) *J' en vins à songer qu' il serait peut-être plus agréable et plus amusant de me faire coudre toute nue dans des peaux de renards , de pavoiser ma croupe d' une queue bien fournie , de mettre ma tête dans un masque poilu , avec des ouvertures pour les yeux , des oreilles triangulaires , un museau allongé , des babines rougies de sang. (Začala jsem přemýšlet o tom, že by bylo možná příjemné a zábavnější nechat se zašít úplně nahá do liščích kůží, zadek si ozdobit bohatým ohonem a hlavu ukryt do chlupaté masky s otvory pro oči, se špičatýma ušima, protáhlým čumákem a tlamou zrudlou krví.)* (Mandiargues, André Pieyre de, *Soleil des Loups (Vlčí slunce)*, 1979, překlad: Šerý, Ladislav, 1992)

Z příkladu vyplývá, že sloveso vyjadřuje změnu dané situace, a tudíž nástup nového děje. Perifráze si zde uchovala svůj původní význam a minulý čas jednoduchý pouze zdůrazňuje změnu stavu.

Skutečnost, že francouzské inchoativní perifrázi neodpovídají inchoativní ekvivalenty v češtině však podle našeho názoru neznamena, že by perifráze nebyla v ostatních případech inchoativní. Podíváme-li se detailněji na následující příklad, zjistíme, že ačkoli český text není vyjádřen inchoativními prostředky, perifráze inchoativnost označuje.

(82) *Les contemporains d' Abélard en usaient couramment dans les débats d' idées lorsqu' ils en venaient à conclure une discussion. (Abélardovi současníci ji běžně používali v ideových rozpravách, když chtěli uzavřít nějakou diskusi.)* (Duby, Georges, *Dames du XIIe siècle I. Héloïse, Aliénor, Iseut et quelques autres (Vznešené paní z 12. století)*, 1995, překlad: Ostrá, Růžena, 1997)

Konstrukci lze interpretovat tak, že *Abélardovi současníci ji využívali, když dospěli k uzavírání diskuse, tedy k začátku uzavírání diskuse*. Imperfektum je zde

použito pouze z důvodu respektování souslednosti časové.⁴⁷ Významově však označuje současnost dvou jevů.

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že perifráze *en venir + à + infinitiv* náleží mezi francouzské inchoativní perifráze. Skutečnost, že použité české ekvivalenty nevyjadřují inchoativnost, nijak neovlivňuje význam perifráze. Důkazem také může být převážný výskyt dané konstrukce v jiném než minulém čase jednoduchém (viz př. 82).

Shrnutí

Analýza korpusového materiálu přinesla následující výsledky. Za prvé se vyvrátilo všeobecně přijímané tvrzení o preferenčním využívání prefixů pro vyjádření inchoativnosti v češtině. Převážně se objevoval výskyt fázového slovesa začít/začínat (zejména v případě slovesa *commencer*). Prefix ROZ- se výrazně vyskytoval jako inchoativní ekvivalent pouze v případě slovesa *éclater*. Ostatní předpokládané české inchoativní konstrukce našly takžéž minoritní zastoupení.

Dále jsme zjistili (zejména pro případy pomocných sloves *commencer à* a *se mettre à*, u nichž byl v korpusu dostatečný počet výskytů), že nevyžadují pouze omezený typ plnovýznamového slovesa. Výběr predikátu je vázán na kontext celé věty. S tímto souvisí také větší míra desémantizace slovesa *se mettre à*, neboť toto slouží pouze jako aktualizátor konstrukce a indikátor inchoativnosti. Sloveso *commencer* si naopak uchovalo svůj původní význam, tedy označení první fáze děje, který bude mít následné pokračování.

Analýza dat ukázala výrazný podíl na míře inchoativnosti minulého času jednoduchého, neboť ten díky své schopnosti vyjadřovat okamžitý děj jednorázový děj v sobě nese inchoativnost, čímž posiluje zdůraznění změny stavu a nástup nového děje.

---

⁴⁷ Pro podporu tvrzení uvádíme ještě následující příklad
(83) *Ils en venaient à parler de Louis, je restais entre leurs chaises de fer, oublié*. (Pak začali mluvit o Louise, já zůstal zapomenut mezi jejich železnými židličkami.) (Sartre, Jean-Paul, *Les Mots (Slova)*, 1963, překlad: Steinová, Dagmar, 1992)
Z příkladu vyplývá, že perifráze označuje první fázi procesu, který bude mít trvání do budoucnosti. Imperfektum zde slouží k vyjádření popisu situace.

3.1.2 KATEGORIÁLNÍ SLOVESA VYJADŘUJÍCÍ POČÁTEK DĚJE VE FRANCOUZŠTINĚ

V předchozí kapitole jsme se zabývali opisnými perifrázemi, které představují nejdůležitější prostředek pro vyjadřování fázovosti děje v románských jazycích, tudíž i ve francouzštině. Následující podkapitola bude věnována druhému nejvíce zmiňovanému způsobu pro vyjadřování fázovosti, a sice užití kategoriálního slovesa s nominálním predikátem. Jak jsme zmínili ve druhé kapitole (2.1.2.2.), otázkou podpurných sloves se ve francouzštině zabývala celá řada lingvistů, zejména Gaston Gross, Maurice Gross, Giry-Schneider, etc.

Hlavním cílem této kapitoly je ověřit hypotézu, která byla stanovena na základě tvrzení přítomných v teoretických pracích, které jsme syntetizovali v teoretické části práce (viz kapitola 2). Jedná se o ověření všeobecně přijímaného tvrzení, že čeština preferenčně užívá prefixy (zejména ROZ-) k vyjádření počátku děje. Jelikož i čeština disponuje bohatou zásobou kategoriálních sloves (viz kapitola 2.2.3.), zajímá nás, jestli budou v české části textu odpovídat francouzským inchoativním kategoriálním slovesům české ekvivalenty.

Rovněž se pokusíme ověřit, zda vybraná kategoriální slovesa plně odpovídají kritériím stanoveným pro podpurné sloveso (viz kapitola 2.1.2.2.), zejména se jedná o úplnou desémantizaci kategoriálního slovesa. S tímto jevem souvisí role nominálního predikátu (viz kapitola 2.1.2.1), podle níž by nominální predikát měl sám fungovat jako plnohodnotný přísudek.

Dále je zapotřebí zmínit, že repertoár francouzských kategoriálních sloves je značně obsáhlý. Z tohoto důvodu jsme pro analýzu vybrali pouze šest podpurných sloves (data z korpusu byla stažena dne 27. 9. 2013):

élever+det+substantivum (202 výskytů):

[lemma="élever"][tag="DET:ART"][tag="NOM"]

entrer + dans + substantivum (42 výskytů):

[lemma="entrer"][word="dans"][tag="NOM"]

mettre + det + substantivum (219 výskytů):

[lemma="mettre"][tag="DET:ART"][tag="NOM"]

ouvrir + det + substantivum (156 výskytů):

[lemma="ouvrir"][tag="DET:ART"][tag="NOM"]

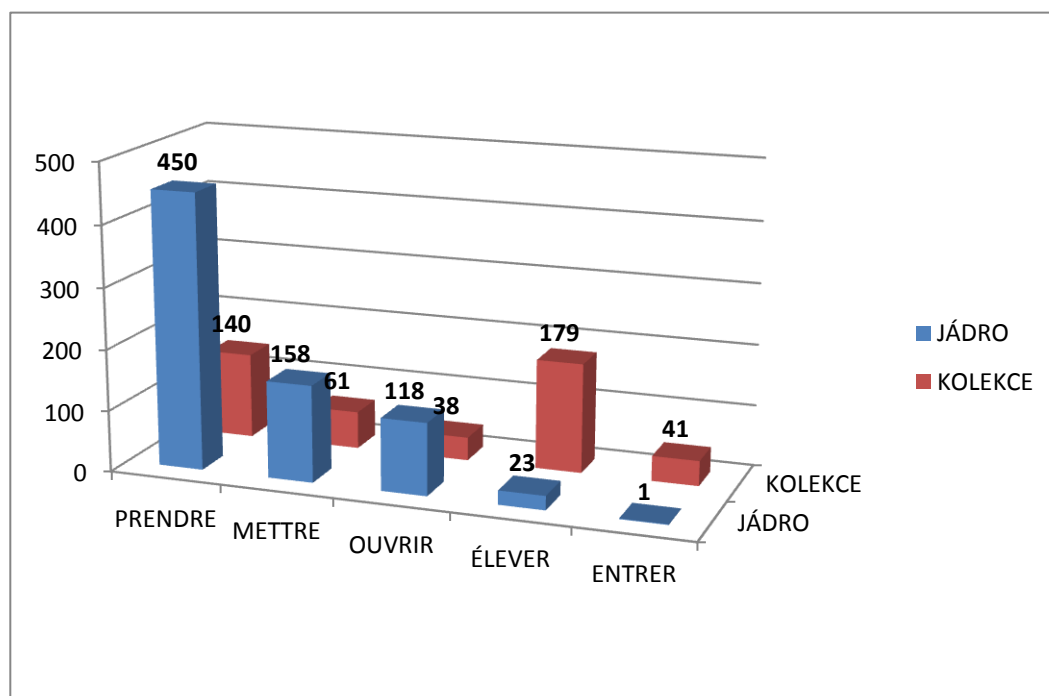
prendre + det + substantivum (590 výskytů):

[lemma="prendre"][tag="DET:ART"][tag="NOM"]

Data byla vybrána na základě stejných kritérií jako fázové perifráze, tedy na základě dostatečného počtu výskytů v paralelním korpusu a dále na základě frekvence výskytu v gramatikách (zejména práce Jana Šabršuly) (viz úvodní část kapitoly 3) a následně rozdělena na jádro a kolekce.

Stanovit přesný počet výskytů kategoriálních sloves v korpusu byl však problém, neboť ne všechny výskyty zastupovaly tuto kategorii. V některých případech si sloveso uchovalo svůj původní význam (viz analýza jednotlivých konstrukcí).

V následujícím grafu uvádíme porovnání frekvence výskytů jednotlivých konstrukcí v jádře a v kolekcích.

Graf č. 7 Porovnání frekvence výskytů kategoriálních sloves v jádře a v kolekcích

Z grafu vyplývá, že největší počet výskytů v beletrii představuje kategoriální sloveso *prendre* (450 výskytů), za ním následuje sloveso *mettre* (158 výskytů) a jako třetí nejfrekventovanější je sloveso *ouvrir* (118 výskytů). Pokud jde o data získaná z kolekcí, zde představuje nejfrekventovanější podpurné sloveso *élever* (179 výskytů),

za ním následuje sloveso *prendre* (140 výskytů) a třetí je sloveso *mettre* (61 výskytů). Jak jsme již ale zmínili, ne všechny výskyty lze považovat za kategoriální slovesa.

V průběhu rozboru takto roztríděných dat jsme zjistili, že není vhodné syntetizovat způsob překladu stejným způsobem, jakým jsme činili při zpracování dat v případě opisných perifrází. Hlavním důvodem je velice nízký (ve většině případů však nulový) počet výskytů slovesa *začít/začínat*, dále kategoriálního slovesa *dát se do + substantivum* či *pustit se do + substantivum*. Majoritní způsob překladu byl za použití prefixu či tzv. jiného způsobu. Z tohoto důvodu jsme zvolili jiný formát výsledných tabulek, v nichž budeme rozlišovat jednotlivé typy prefixů. Pokud se ve výsledcích objeví jiný inchoativní způsob překladu, sdělíme výsledky v komentáři analýzy.

3.1.2.1 ÉLEVER + DET+ SUBSTANTIVUM

Kategoriální sloveso *élever* se v korpusu vyskytovalo ve 202 případech, z čehož 23 konstrukcí bylo obsaženo v jádru a 179 v kolekcích. Hlavní informaci, již jsme se pokusili zjistit, byly nejčastější české ekvivalenty tohoto podpůrného slovesa. Analýza ukázala, že předpokládáný prefix ROZ- zde nenašel zastoupení. V jádře byl 1 výskyt (4,4%) přeložen pomocí prefixu ZA-, 2 výskyty (8,7 %) pomocí prefixu VY-, 6 výskytů (26,1%) pomocí jiného druhu předpony než výše uvedených a 14 výskytů (60,9%) tzv. jiným způsobem.

V kolekcích bylo 6 výskytů (3,4%) přeloženo pomocí prefixu VY-, 1 výskyt (0,6%) pomocí prefixu U-, 50 výskytů (27,9%) jiným typem prefixu než výše zmiňovaným a 117 výskytů (65,4%) tzv. jiným způsobem.

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že předpokládáný prefix ROZ- zde nenašel zastoupení, avšak inchoativní prefix VY- ano. Dalším důležitým poznatkem je nulový výskyt fázového slovesa *začít/začínat*. Rovněž jsme se setkali s problémem, že ne ve všech výskytech plnilo sloveso funkci podpůrného slovesa, nýbrž si uchovalo svůj původní význam. Do češtiny bývá překládáno jako *vychovávat*, *zdvihat*, *vztyčovat*, *pozdvihovat*, *pozvedat*, *pozvednout*, *povznést*, *vystavět*, etc. (Lyer 1972:228)

(84) *Je suis incapable d' élever un enfant car j' en suis un moi-même. (Nejsem schopný vychovávat dítě, protože jsem sám ještě dítě.)* (Beigbeder, Frédéric, 99 francs (99 franků), 2000, překlad: Demlová, Markéta, 2003)

Výše uvedený příklad reprenetuje funkci plnovýznamového slovesa *élever*. Aplikujeme-li zde Grossovy testy na vymezení kategoriálních sloves (viz kapitola 2.1.2.2.), zjistíme, že není možné sloveso *élever* z věty odstranit, aniž by se stala nepřijatelnou. Jeho role tudíž nespočívá v pouhé aktualizaci konstrukce.

Mezi ekvivalent tzv. jiné konstrukce jsme zařadili i výskyty, které nenesly inchoativní význam.

(85) *La compagnie éleve une maçonnerie de silence devant la vérité ainsi formulée. (Společnost jako by vystavěla zed' ticha vůči tak jasně formulované pravdě.)* (Chamoiseau, Patrick, Solibo Magnifique (Solibo Ohromný), 2005, překlad: Ostrá, Růžena, 1993)

I v tomto případě si sloveso ponechalo svůj původní význam. Přestože je aktualizováno minulým časem jednoduchým, nevykazuje známky inchoativnosti. Po rozboru všech získaných dat jsme zjistili, že sloveso *élever* neplnilo ani v jednom z případů roli kategoriálního slovesa. Inchoativnost však vyjadřovalo i jako plnovýznamový predikát.

(86) *Ainsi , du fond de ma misère , s' éleve une plainte très ancienne qui disait: ... (Tehdy z hlubin mé bídy zvedl se hlas jako pradávný žalm : ...) (Tristan, Frédérick, Les tribulations héroïques de Balthasar Kober (Hrdinné útrapy Baltazara Kobera), 1987, překlad: Kalfířt, Oldřich, 2003)*

Z příkladu vyplývá, že inchoativnost plnovýznamového slovesa je zde posílena posílena přítomností minulého času jednoduchého, který zdůrazňuje nástup nového děje. Co se týče omezení výběru substantiva, povšimli jsme si, že se jedná o druhy jmen vyjadřující zvýšení něčeho, umístění na vysoké pozici, výchovy, atd. (pro ilustraci viz př. 84, 85, 86). Jelikož však máme k dispozici nízký počet výskytů, nevylučujeme, že by analýza na rozsáhlejším korpusu nepřinesla jiné výsledky.

Na závěr tedy můžeme konstatovat, že sloveso *élever* neplnilo v našem korpusu roli kategoriálního slovesa, nicméně i jako plnovýznamové indikovalo inchoativnost konstrukce. Tato byla posílena přítomností minulého času jednoduchého.

3.1.2.2 ENTRER + DANS + SUBSTANTIVUM

Kategoriální sloveso *entrer dans* považuje za inchoativní prostředek zejména Gaston Gross. Pro ilustraci můžeme uvést následující příklad.

(87) *S'ils se laissent convaincre, Merkel **entrera dans l'histoire** comme la sauveuse de l'euro.* (PRESSEUROP, Matthias Krupa, *L'union, mais au prix fort*, 2011)

Z příkladu vyplývá, že sloveso *entrer* označuje začátek nového stavu událostí. Otázkou však opět zůstává, jestli se jedná o kategoriální sloveso. Odpověď na tuto otázku přinese Grossův test morfologické transformace: *L'entrée de Merkel dans l'histoire*. Z testu vyplývá, že sloveso *entrer* může být nominalizováno, což odporuje základní vlastnosti kategoriálního slovesa, které podle Grosse nemůže podstoupit žádnou morfologickou transformaci (viz kapitola 2.1.2.2.), neboť tyto jsou vlastností plnovýznamových predikátů. Toto zjištění potvrzuje i test spočívající v odstranění predikátu z věty. V tomto případě by věta pozbyla svého svého významu, tudíž sloveso *entrer* zde plní funkci plnovýznamového slovesa. Z příkladu č. 87 však vyplývá, že i ve funkci plnovýznamového slovesa může *entrer dans* indikovat inchoativnost věty.

Po aplikaci Grossových testů na zbývající výskyty jsme zjistili, že v žádném ze zkoumaných příkladů nesplňovalo sloveso *entrer* podmínky pro zařazení do kategorie podpůrných sloves. Toto zjištění však nevylučuje, že se sloveso *entrer* může používat jako kategoriální sloveso, neboť rozsah námi analyzovaných dat (celkem 42 výskytů) byl příliš malý. K ověření možnosti využití slovesa jako kategoriálního bychom potřebovali rozsáhlejší jednojazyčný korpus. Toto téma však není předmětem naší práce. Na příkladu č. 87 jsme ukázali, že analyzované sloveso vyjadřuje inchoativnost konstrukce i ve funkci plnovýznamového predikátu.

Jako plnovýznamové sloveso se do češtiny překládá následujícími způsoby: *vstoupit, vstupovat, vjet, vejít*, atd. (Lyer 1972:245)

Těmto typům výskytů odpovídají i překladové tendence v datech z korpusu. Z celkového počtu 42 výskytů byl pouze 1 výskyt zastoupen v jádře (viz př. 88) a 41 příkladů v kolekcích. Z těchto výskytů bylo 36 sloves (87,8%) přeloženo pomocí tzv. jiné konstrukce, 1 výskyt (2,4%) pomocí jiného prefixu než ROZ- a 2 výskyty (9,8%) nebylo přeloženo vůbec.

(88) *Le professeur entra dans l'amphithéâtre.* (Profesor vešel do posluchárny.)
(Nothomb, Amélie, *Antéchrista (Antikrista)*, 2003, překlad: Fialová, Jarmila, 2007)

Výše uvedený příklad dokazuje konstatování ohledně inchoativnosti plnovýznamového slovesa *entrer*. Je zde dobře patrné, že sloveso označuje změnu stavu dané situace.⁴⁸ Inchoativnost je zde posílena užitím minulého času jednoduchého, který vyjadřuje jednorázový děj.

Pod překlad pomocí tzv. jiné konstrukce jsme zařadili i výskyty, u nichž francouzskému slovesu odpovídalo v češtině substantivum.

(89) ... *tandis que la Grèce aurait , elle , magouillé pour entrer dans l'union monétaire.* (... zatímco Řecko svůj vstup do měnové unie získalo nepoctivou hrou.)
(PRESSEUROP, Klaus-Dieter Frankenberger, *Relancer l'Union, c'est possible (Znovu nastartovat EU? Jde to.)*, 2010, překladatel: neuveden)

Ačkoli je český respondent ve tvaru substantiva, nese ve svém významu označení nástupu nového děje. Z tohoto důvodu pokládáme i substantivum za prostředek k vyjádření inchoativnosti v češtině.

Pokud se jedná o omezení týkající se výběru substantiva, v korpusu se vyskytovala taková jména, která jsou kompatibilní s významem vstoupit.⁴⁹ (viz př. 88, 89).

Co se týče kritéria výběru členu, v korpusu se vyskytoval pouze člen určitý. Tento jev však nemůžeme vysvětlit z pohledu problematiky inchoativních konstrukcí, vzhledem k níž neměl žádnou funkci. Vysvětlení spatřujeme jednak ve výběru substantiva, s nímž tvoří nominální syntagma (například UE, Europe, etc.), jednak volbu určitého členu přičítáme kontextu, v němž byl proslov vyřčen.

Z výše uvedených výsledků tedy vyplývá, že konstrukce *entrer + dans + substantivum* odporuje definici verbo-nominálního predikátu pojícího se s kategoriálním

---

⁴⁸ Větu lze interpretovat tak, že profesor vstoupil do posluchárny, a pak se začal odehrávat jiný děj.

⁴⁹ Důvod shledáváme v nulovém zastoupení slovesa *entrer* ve funkci podpůrného slovesa. Vzhledem k tomu že nedošlo k desémantizaci významu, není možné spojit se slovesem nominální syntagma, které by bylo neslučitelné s významem slovesa.

slovesem, tudíž se podle našeho názoru jedná o spojení, v němž sloveso zastává plnohodnotnou funkci predikátu. Nicméně i jako plnovýznamové sloveso vyjadřuje změnu stavu či nástup nového děje, tudíž je plnohodným prostředkem pro vyjadřování inchoativnosti.

3.2.2.3 METTRE + DET + SUBSTANTIVUM

V InterCorpu jsme našli 219 výskytů této konstrukce, z čehož 158 příkladů se vyskytovalo v jádře a 61 v kolekcích. První faktor, na který jsme se soustředili, byl nejčastější typ překladu do češtiny.

PŘEDPONA	CELKEM (JÁDRO)	%	CELKEM (KOLEKCE)	%
ROZ-	0	0	0	0
PRO-	0	0	0	0
ZA-	4	2,5	0	0
VZ-	0	0	0	0
VY-	3	1,9	1	1,6
U-	0	0	0	0
NA-	2	1,3	0	0
PŘE-	0	0	0	0
JINÁ	10	6,3	2	3,3
JINÁ KONSTRUKCE	137	86,7	55	90,2
VÝSKYT NEPŘELOŽEN	2	1,3	3	4,9
CELKEM	158	100	61	100

Tabulka č. 5: Způsob překladu konstrukce *mettre + det + substantivum*

Předpoklad vyplývající z teoretických publikací, zabývajících se inchoativností v češtině, ohledně předpokládáného výskytu prefixu ROZ-, jakožto nejdůležitějšího indikátoru inchoativnosti v češtině, se ani v tomto případě nenaplnil. Z tabulky vyplývá, inchoativní respondenti v češtině byly prefixy VY- a ZA-. Nejvýraznější zastoupení zde našel překlad pomocí tzv. jiné konstrukce. Do této skupiny jsme zařadili například následující způsoby: *ukončilo, naplňovat vizi, neukončí, kladu důraz*, atd. Z příkladů vyplývá, že do této kategorie byly zařazeni i respondenti, kteří v češtině inchoativnost nevyjadřují.

I v případě této konstrukce můžeme potvrdit předpoklad týkající se inchoativnosti minulého času jednoduchého:

(90) *Puis ils mirent la main à l'épée ou à la masse et se lancèrent à l'assaut .*
(Poté **se chopili mečů** a kyjů a vrhli se do útoku.) (Mirza, Sandrine, *Sur les traces de Marco Polo (Po stopách Marka Pola)*, překlad + rok vydání a překladu neuvedeny)

Zvýše uvedeného příkladu vyplývá, že užití minulého času jednoduchého indikuje nástup nového děje, tudíž vyjadřuje změnu stavu tedy inchoativnost věty. Rovněž zde můžeme ukázat, že sloveso *mettre* nemusí být pouze slovesem plnovýznamovým, tedy být překládáno jako *klást, položit, pokládat, usazovat, stavět, posadit, dát, dávat*,⁵⁰ atd., ale že může rovněž sloužit jako kategoriální sloveso.⁵¹ Sloveso *mettre* zde plní funkci aktualizátoru konstrukce (Grossův test č. 1 – viz kapitola 2.1.2.2.) a za druhé nemůže být v tomto případě morfologicky transformováno. Spojení **la mise la main* je nepřijatelné.

V průběhu analýzy jsme zjistili, že například ani užití imperfekta nevylučuje označování změny stavu.

(91) ... *l'évocation de ces lieux mythologiques me mettait les larmes aux yeux .*
(... a při oživení vzpomínek na ta mytologická místa mi **vrhly slzy** do očí .) (Nothomb, Amélie, *Stupeur et tremblements (Strach a chvění)*, 1999, překlad: Fialová, Jarmila, 2004)

Z příkladu vyplývá, že sloveso *mettre* v sobě nese samo o sobě význam inchoativnosti.⁵² Imperfektum totiž není, na rozdíl od minulého času jednoduchého, čas, který by inchoativnost vyjadřoval. Indikuje trvání procesu či stavu, čímž však umožňuje fázovost děje, jejíž inchoativní fáze je zde vyjádřena plnovýznamovým slovesem *mettre*.⁵³

Z výše uvedené syntézy vyplývá, že sloveso *mettre* je samo o sobě inchoativním slovesem, které ve spojení se jménem plní ve většině případů funkci plnovýznamového

---

⁵⁰ Pro překlad jsme použili slovník Stanislava Lyera (Lyer 1972: 437)

⁵¹ Ve většině případů však sloveso *mettre* zastávalo funkci plnovýznamového predikátu (viz př. 91). Po aplikaci Grossových testů (nominalizace a odstranění slovesa z věty) jsme zjistili, že odporuje definici podpůrného slovesa.

⁵² Pro ilustraci tohoto tvrzení uvádíme další příklady výskytů: *Il mit le pied (vkročil), je mis les mains dans les poches (ruce jsem zastrčil do kapes)*, atd. Inchoativnost slovesa je zde posílena užitím minulého času jednoduchého. Samo o sobě je však sloveso inchoativní.

⁵³ Jan Šabršula například uvádí, že spojení substantiva se slovesem *mettre* bude značit děj ohraničený ve svém počátku, který v daném momentě vznikl. (Šabršula 1962: 141)

predikátu. Z analýzy vyplynulo, že v případě našeho konkrétního vzorku slovesa se počet jeho výskytů jakožto kategoriálního slovesa stal zanedbatelný. Jelikož je však samo o sobě inchoativní, konstrukce ve francouzské části korpusu rovněž vyjadřovaly počátek děje či změnu stavu.⁵⁴ České ekvivalenty však nebylo možné interpretovat tímto způsobem (konstrukce přeložené tzv. jiným způsobem nevyjadřovaly ve většině případů inchoativnost: pouze 5 výskytů v jádře (9,1%) a 11 výskytů v kolekcích (8,2%) jsme interpretovali inchoativně⁵⁵). Zjistili jsme, že výběr členu byl vázán kontextově, nesloužil jako indikátor fázovosti děje.

Závěrem ještě musíme zmínit možné spojení slovesa *mettre* s předložkou *EN* a substantivem, neboť spojení slovesa s předložkou ještě více posiluje jeho míru inchoativnosti.

(92) *Il se met en colère , c' est très différent . (Rozčilí se (Rozčilí se), a to je velký rozdíl .)* (Camus, Albert, *Carnets II (Zápisníky II)*, 2001, překlad: Dufková, Vlasta - Mlejnek, Josef, 1999)

(93) *Mais dès lors qu' on voulait bien la mettre en doute, un autre monde s' offrait. (Ale jakmile se ji někomu chtělo zpochybnit, nabízel se jiný svět.)* (Assouline, Pierre, *Double vie (Dvojitý život)*, 2000, překlad: Belisová, Šárka, 2004)

Z těchto příkladů vyplývá, že daná konstrukce vyjadřuje nástup nového děje (př. 92) či změnu stavu (př. 93), ba dokonce i pro výběr českých respondentů byla preferenčně zvolena inchoativní plnovýznamová slovesa.

Sloveso *mettre* a jeho možné výskyty představují velice širokou problematiku, neboť je zapotřebí sledovat mnoho faktorů, které by mohly inchoativnost ovlivňovat. Z důvodu omezeného rozsahu naší práce jsme však mohli nastínit pouze některé faktory a interpretovat omezený počet výskytů.

---

⁵⁴ Podle našeho názoru bylo možno interpretovat všechny francouzské výskyty inchoativním způsobem.

⁵⁵ Například: *zahájili přípravy na večeři*

3.2.2.4 OUVIR + DET + SUBSTANTIVUM

Sloveso *ouvrir* se ve spojení s nominálním syntagmatem vyskytovalo v korpusu celkem 156 krát. V jádře jsme zaznamenali 118 výskytů a v kolekcích 38. Do češtiny se nejčastěji překládá *otvírat*, *otevřít*, *rozevřít*, *zahájit*, *zahajovat*, *začít*, *začínat*, atd. (Lyer 1972: 486)

Během pozorování tendencí v překladu zvolené konstrukce se ukázalo, že rozdělení dat na jádro a kolekce se ukázalo jako vhodně zvolené kritérium. V případě dat obsažených v jádře byla většina konstrukcí přeložena právě pomocí slovesa *otevřít* či obdobného výše zmiňovaného ekvivalentu. Jelikož se v jádře vyskytují primárně texty z beletrie, odpovídal tomu i typ substantiva, s nímž se sloveso pojilo, například *yeux*, *porte*, *fenêtre*, atd. Variabilita substantiv zde byla vzhledem k počtu dat vysoká (viz příloha č. 2). Celkem jsme analyzovali 104 výskytů (88,1%). Zpozorovali jsme však 7 výskytů (5,9%) prefixu ROZ-, dále 2 výskyty (1,7%) prefixu VY-, 2 výskyty (1,7%) jiného prefixu než výše zmiňovaných a 3 výskyty (2,5%) nebyly přeloženy vůbec.

Analýza dat z kolekcí přinesla následující poznatky: 1 výskyt (2,6%) prefixu U-, 1 výskyt (2,6%) prefixu VY-, 1 výskyt (2,6%) jiného prefixu než výše uvedených, 33 výskytů (86,8%) pomocí tzv. jiné konstrukce a 2 výskyty (5,3%) nebyly přeloženy vůbec.

Předpoklad týkající se preferenčního užití prefixu ROZ- se nepotvrdil, nicméně oproti předchájecím slovesům, kde se prefix neuplatnil ani v jednom z výskytů, je jeho výskyt důležitý. Dokazuje se tak jeho preferenční výběr pro vyjadřování náhlého nástupu děje.

(93) *Flanqué de policiers, chaque témoin fut conduit à la 4L où le docteur Siromiel lui examinait les pupilles, lui reniflait l' haleine, lui demandait d' ouvrir les bras et de sautiller sur un pied. (V doprovodu policistů byl každý svědek přiveden k osobnímu autu, kde mu doktor Siromiel prohlédl zornice, čichl k jeho dechu, požádal ho, aby rozpažil a poskočil na jedné noze.)* (Chamoiseau, Patrick, *Solibo Magnifique* (*Solibo Ohromný*), 2005, překlad: Ostrá, Růžena, 1993)

Z příkladu vyplývá, že sloveso *ouvrir* nese samo o sobě inchoativní význam, neboť vyjadřuje změnu stavu. V příkladu se totiž nevyskytují jiné inchoativní

prostředky, které by inchoativnost indikovali. Obdobně i český respondent *rozpažit* zde vyjadřuje změnu stavu.

Pokud jde o kritérium omezení výběru typu substantiva, zjistili jsme, že výskyt nominálního syntagmatu je vázán na sémantický význam slovesa *ouvrir*. Po aplikaci Grossových testů jsme zjistili, že žádný výskyt v korpusu nesplňoval kritéria odpovídající definici kategoriálních sloves. Vezmeme-li znovu příklad č. 93 a aplikujeme-li například test nominalizace, zjistíme, že spojení *l'ouverture des bras*,⁵⁶ ačkoli by v tomto případě nebylo vhodné, za jiných okolností by bylo akceptovatelné. Sloveso zde neplní pouze funkci aktualizátoru, neboť nominální syntagma *les bras* není nominální predikát, neboť neřídí ostatní větné členy. Tato role náleží slovesu *ouvrir*. Za třetí jsme se pokusili odstranit sloveso *ouvrir* z věty, avšak výpověď tak pozbyla smyslu.

Jelikož si sloveso plně uchovalo svůj význam, muselo být nutně spojeno s takovým typem substantiva, který by byl kompatibilní s významem predikátu. Pro ilustraci můžeme uvést následující substantiva: *voie*, *débat*, *bureau*, *controverse*, atd. Výskyt determinantu⁵⁷ zde byl vázán na kontext věty, v žádném z příkladů se však neukázal jako faktor ovlivňující inchoativnost konstrukce.

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že sloveso *ouvrir* nebylo v analyzovaných výskytech použito jako kategoriální sloveso, nýbrž jako plnovýznamové. Na základě tohoto zjištění můžeme vysvětlit typologii substantiv, která se se slovesem pojila, neboť byla vázána na význam slovesa. Také jsme zjistili, že tento predikát sám o sobě vyjadřuje inchoativní fázi děje bez nutnosti dalšího indikátoru (například minulého času jednoduchého).

3.2.2.5 PRENDRE + DET + SUBSTANTIVUM

Ze všech verbo-nominálních konstrukcí tato nalezla v korpusu největší zastoupení. Konstrukci jsme pro analýzu vybrali z důvodu výskytu v jazykovědných

---

⁵⁶ Vhodnější příklad by byl se substantivem *la porte* → *ouverture de la porte*.

⁵⁷ Pro ilustrace můžeme uvést možnost komutace determinantů: *ouvrir la/les porte (s), un/le débat, la/une fenêtre*, atd.

příručkách (Šabršula, Gross).⁵⁸ Získali jsme celkem 590 výskytů, čehož 450 příkladů bylo obsažených v jádře a 140 v kolekcích. Jelikož byl počet výskytů tak výrazně vyšší oproti ostatním slovesům, ukázala analýza dat větší variabilitu při překladech do češtiny. Následující tabulka ukazuje české ekvivalenty konstrukce *prendre + det + N* (bez rozlišení, zda se jedná o kategoriální či plnovýznamové sloveso).

PŘEDPONA	CELKEM (JÁDRO)	%	CELKEM (KOLEKCE)	%
ROZ-	2	0,4	0	0
PRO-	6	1,3	1	0,7
ZA-	11	2,4	5	3,6
VZ-	0	0	0	0
VY-	30	6,7	7	5
U-	13	2,9	4	2,9
NA-	9	2	0	0
PŘE-	0	0	4	2,9
JINÁ PŘEDPONA	30	6,7	2	1,4
JINÁ KONSTRUKCE	338	75,1	104	74,3
VÝSKYT NEPŘELOŽEN	11	2,4	13	9,3
CELKEM (590)	450	100	140	100

Tabulka č. 6: Způsob překladu konstrukce *prendre + det + substantivum*

Všeobecně předpokládané tvrzení ohledně preferenčně užívaného prefixu ROZ- se ani v případě tohoto slovesa nepotvrdilo. Rozbor dat však ukázal tendenci k využívání prefixů VY- a ZA-, které jsou oba považovány za typické inchoativní předpony.

(94) *Elle prétendait que la Madeleine, après la Pentecôte, avait pris la mer en compagnie de Maximin, l' un des soixante-douze disciples . (Podle něho se Magdaléna po letnicích vydala na moře spolu s Maximinem, jedním ze sedmdesáti učedníků.)* (Duby, Georges, *Dames du XIIe siècle I. Héloïse, Aliénor, Iseut et quelques autres* (Vznešené paní z 12. století), 1995, překlad: Ostrá, Růžena, 1997)

Ve výše uvedeném příkladu neplní sloveso *prendre* funkci kategoriálního slovesa, nýbrž se jedná o ustálené spojení vyjadřující inchoativnost. Jemu odpovídá

⁵⁸ G.Gross však zdůrazňuje, že sloveso *prendre* může být považováno za kategoriální slovesa pouze v některých případech (viz kapitola 2.1.2.2.)

explicitně inchoativní ekvivalent v češtině posílený spoluformantem SE. Z příkladu vyplývá, že ačkoli je sloveso plnovýznamové, je samo o sobě inchoativní. V následujícím příkladu uvádíme další typický český inchoativní respondent.

(95) *Je l' aurais volontiers interrompu avant qu' il ne **prît la parole** pour lui dire que mon âge , justement , me permettait de dénoncer une délatrice sans être soupçonné de chercher un brevet d' innocence. (S chutí bych ho přerušil ještě dřív, než **se ujal slova**, a řekl mu, že právě můj věk mi umožňuje ukázat na udavačku a přitom neupadnout do podezření, že hledám ospravedlnění.)* (Assouline, Pierre, *La cliente* (*Zákaznice*), 1998, překlad: Martínek, Lubomír, 2000)

Na příkladu pozorujeme výskyt kategoriálního slovesa *prendre* s inchoativním významem. Aplikujeme-li test odstranitelnosti slovesa, zjistíme, že toto může být z věty odstraněno. Spojení *avant sa parole* je podle našeho názoru přijatelné.

Taktéž jsme zde zpozorovali výskyty ve tvaru minulého času jednoduchého.

(96) *Pilon se redressa, et son coeur **prit le rythme** des grandes chasses. (Pilon se napřímil a jeho srdce **začalo bít** rytmem velkých lovů.)* (Chamoiseau, Patrick, *Solibo Magnifique* (*Solibo Ohromný*), 2005, překlad: Ostrá, Růžena, 1993)

Sloveso *prendre* zde zcela pozbylo původní význam a slouží pouze jako aktualizátor větné konstrukce. Zároveň zde můžeme ukázat, že v některých případech zdůrazňuje minulý čas jednoduchý počínající fázi děje. V našem případě se jedná o nástup nového děje, který bude mít nějaké trvání. Minulý čas jednoduchý, který označuje punktuální děj v minulosti, zdůrazňuje svojí přítomností bodovost nástupu nového děje.

Následně uvedeme příklad, kdy role imperfekta ovlivňuje volbu vidu v češtině.

(97) *Sa phobie du noir **prenait** le dessus. (Strach ze tmy nad ním **začínal vítězit**.)* (Werber, Bernard, *Les Fourmis* (*Mravenci*), 1991, překlad: Podaný, Richard)

Ve francouzštině je imperfektum z pohledu vidové problematiky stavěno do opozice k minulému času jednoduchému/složenému. Imperfektum vyjadřuje nedokonavý vid (*aspect inaccompli*), kdežto zmiňované časy vid dokonavý (*aspect*

accompli). Na příkladu vidíme, že se tato opozice promítá i do překladu do češtiny. Volba překladatele spočívala v užití nedokonavého slovesa *začínat* a ne ve volbě jeho dokonavého synonyma *začít*. Ačkoli jsme si vědomi, že není možné vysvětlovat fungování jevu v jednom jazyce na základě jiného jazyka, v tomto případě můžeme konstatovat, že český respondent vidově plně odpovídá francouzskému vzoru.

Během analýzy jsme zjistili, že užití determinantu bylo dáno významem konstrukce. Nalezli jsme například komutaci *prendre l'air/ prendre un air inspiré*. Na míru inchoativnosti však jeho volba neměla vliv. Tuto konstrukci navíc nepovažujeme za inchoativní.⁵⁹ Problematika vymezení typologie substantiv, se kterými se sloveso pojí se ukázala jako nemožná, neboť jsme v korpusu zaznamenali všechny možné typy. Netvrdíme tímto, že by se sloveso *prendre* mohlo pojit s libovolným substantivem, nicméně jsme na základě našich dat nebyli schopni určit přesná omezení.

Sloveso *prendre* se v korpusu vyskytovalo převážně ve funkci plnovýznamového slovesa, ačkoli jsme našli i příklady, kde plnilo úlohu plnohodnotného kategoriálního slovesa. Analýza nepotvrdila všeobecně předpokládané tvrzení týkající se preferenčního výskytu prefixu ROZ-. Naopak se opět potvrdil předpoklad týkající se role minulého času jednoduchého vyjadřujícího inchoativnost. Rovněž jsme konstatovali aspektový vliv imperfekta na vid českého protějšku.

Shrnutí

Na základě analýzy korpusových dat jsme dospěli na k následujícím závěrům. V průběhu analýzy dat bylo zapotřebí nejprve zjistit, která slovesa můžeme považovat za kategoriální a která za plnovýznamové predikáty. Zjistili jsme, že převážná část výskytů se přiřazovala do skupiny plnovýznamových sloves, na inchoativnost dané konstrukce však toto dělení nemělo dopad. Všeobecně přijímaný názor o preferenčním užitím prefixu ROZ- při vyjadřování inchoativnosti v češtině se nepotvrdil. Zjistili jsme, že slovesa ve většině případů uchovala svůj význam, jemuž v češtině odpovídali jiné inchoativní prostředky či počátek děje vůbec indikován nebyl.

Potvrdil se také předpoklad týkající se vlivu minulého času jednoduchého na vyšší inchoativnost konstrukcí. Rovněž jsme zaznamenali aspektový vliv imperfekta

---

⁵⁹ (98) (*Doris s'approche, prend un air inspiré pour observer.*) (Sarn, Amélie, *Elle ne pleure pas, elle chante*, 2002) – (*Marcelle prenait l'air, ça lui donnait des couleurs.*) (Laurens, Camille, *L'amour, roman*, 2003)

na povahu vidu českého respondenta. Vzhledem k omezenému rozsahu této práce jsme nemohli analyzovat ani komentovat všechny jevy, které by s danou problematikou souvisely. Další možnosti výzkumu proto uvádíme v závěru práce.

3.1.3 ZPĚTNÁ ANALÝZA

Jak jsme zmínili v metodologii práce (viz kapitola 3 – úvodní část) jedna z výhod paralelního korpusu spočívá v možnosti uplatnění metody tzv. zpětné analýzy. Metoda spočívá v zadání již získaných konstrukcí z korpusu zpět do vyhledávání. V našem případě se bude jednat o zadání nejfrekventovanějších českých inchoativních konstrukcí. Cílem této analýzy je snaha objevit nové možné inchoativní francouzské opisné perifráze. Vzhledem k rozmanité typologii možných prostředků pro vyjádření inchoativnosti v češtině, rozhodli jsme se analyzovat nejfrekventovanější konstrukci, a sice fázové sloveso *začít/začínat*. Následně jsme zkusili objevit francouzské ekvivalenty ke slovesu *dát se do*.

V korpusu jsme našli 12 861 francouzských respondentů (jádro + kolekce). Analyzovali jsme 200 výskytů, kterým neodpovídal francouzský respondent *commencer*. Za prvé jsme našli výrazné zastoupení kategoriálních sloves (například *engager*). Potvrdilo se tak konstatování G. Grosse o využívání kategoriálních sloves při vyjadřování inchoativnosti ve francouzštině (viz kapitola 2.1.2.2)

Rovněž se potvrdilo konstatování o inchoativnosti minulého času jednoduchého.

(99) (*Töppfer s'écrit*:)(*Töppfer začal křičet*:) (Tristan,Frédéric, *Les tribulations héroïques de Balthasar Kober* (*Hrdinné útrapy Baltazara Kobera*), 1987, překlad: Kalfiřt, Oldřich)

Z příkladu vyplývá, že užití minulého času jednoduchého indikuje inchoativnost konstrukce, tedy nástup nového děje. Není zde zapotřebí žádného jiného indikátoru, například adverbia, opisné perifráze či kategoriálního slovesa. Příkladů jsme v prezentaci syntézy naší analýzy uvedli dostatečný počet (viz př. 63, 72, 73, 76, 78, atd.). Výrazný výskyt času jsme zaznamenali zejména u perifráze *se mettre à*.

V průběhu rozboru dat jsme však neobjevili nové opisné perifráze. Analyzovali jsme omezený počet výskytů, avšak jak jsme uvedli v teoretické části práce (viz kapitola 2.1), francouzština disponuje malým počtem fázových perifrází vzhledem

k ostatním románským jazykům. Na základě naší analýzy by se tak tento předpoklad potvrdil. Počet analyzovaných byl však velice omezen.

Dále jsme zpětně dohledali ekvivalenty ke kategoriálnímu slovesu *dát se do*. V korpusu jsme našli 37 výskytů (v jádře a kolekcích), z nichž jsme zjistili, že například sloveso *se mettre à* se může pojít se substantivem a přesto si stále uchovává inchoativní význam.

(100) *Výborně, **dejte se do práce!** (Parfait, **mettez -vous au travail!**)* (Goscinný, René; Uderzo, Albert, *Asterix z Galie (Astérix le Gaulois)*, 1961 překlad: Ceplová, Zuzana 2001)

Z příkladu vyplývá, že sloveso *se mettre à* vyjadřuje inchoativnost i ve funkci plnovýznamového predikátu. Jelikož jsme při jeho bližší analýze (viz kapitola 3.1.1.2.) na základě kritéria frekvence výskytů slovesa v korpusu zjistili, že se jedná o druhé nejvýznamější francouzské inchoativní sloveso, na základě zpětné analýzy můžeme potvrdit jeho vysokou četnost výskytu. Ta spočívá v sémantickém významu slovesa, neboť je i ve funkci plnovýznamového predikátu schopno vyjadřovat počáteční fázi děje.

Z důvodu omezeného rozsahu naší práce nemůžeme analyzovat další české inchoativní konstrukce prostřednictvím metody tzv. zpětné analýzy. Z výše prezentovaných výsledků vyplývá, že tento přístup umožňuje ověřit závěry vyplývající ze syntézy rozboru dat. Bylo by proto zapotřebí ověřit veškeré prezentované výsledky prostřednictvím této metody.

4. ZÁVĚR

V závěru této práce se pokusíme syntetizovat výsledky analýzy korpusového materiálu rovněž i shrnout vysvětlení k problémům, které v průběhu rozboru dat vyvstaly.

Cílem této práce byla analýza fungování inchoativních konstrukcí ve francouzštině na základě faktorů, které vyplynuly z konzultovaných jazykovědných příruček. Korpusová data jsme rozdělili na dvě části: jádro a kolekce. Texty obsažené v jádře byly tvořeny převážně romány druhé poloviny 20. století, dále eseji a kominsky. Texty v kolekcích se skládali z právních a publicistických textů. Metoda práce spočívala v kontrastivním přístupu, tudíž jsme v průběhu analýzy pozorovali frekvenci českých inchoativních ekvivalentů. Závěry níže prezentované vycházejí z celkového počtu dat: 2251 výskytů (1042 fázové perifráze, 1209 kategoriální slovesa). Veškeré výskyty jsme ručně analyzovali na základě předem stanových faktorů:

V případě opisných perifrází jsme si stanovili jako hlavní faktor typologii českého inchoativního ekvivalentu k francouzské perifrázi. Druhým kritériem bylo omezení výběru plnovýznamového slovesa pojícího se s pomocným slovesem. Třetí faktor spočíval v ověření předpokladu vlivu minulého času jednoduchého na vyšší míru inchoativnosti perifráze.

Pro analýzu kategoriálních sloves jsme primárně sledovali typologii českého inchoativního protějšku. Dále jsme studovali typologii substantiv, která se s kategoriálním slovesem pojí. Taktéž jsme se snažili ověřit vliv minulého času jednoduchého na vyšší míru inchoativnosti konstrukce. Jako dílčí faktor jsme zkoumali vliv determinantu na míru inchoativnosti konstrukce.

Hypotéza naší práce byla následující:

V českých odborných publikacích jsou nejčastějším zmiňovaným prostředkem k vyjadřování fázovosti děje prefixy, jimiž jazyk hojně disponuje. Autoři (například F. Kopečný, Grepl, Karlík) považují prefix ROZ- za nejdůležitější předponu označující inchoativní fázi děje. Na základě těchto teoretických poznatků je možné předpokládat, že výše zmínění prefix ROZ- by se měl stát nejfrekventovanější inchoativní konstrukcí v našem korpusovém materiálu, a bude tak nejčastější českou konstrukcí vyjadřující počátek děje.

Rozbor dat však tento předpoklad nepotvrdil. Prefix ROZ- zastupoval pouze malé procento výskytů v korpusu s výjimkou perifráze *éclater de + infinitiv*. U této konstrukce jsme zjistili striktní omezení pro výběr plnovýznamového slovesa (pouze sloveso RIRE). Nejfrekventovanějším českým protějškem v případě perifrází se stalo fázové sloveso *začít/začínat*. Zejména v případě konstrukce *commencer à + infinitiv* byl počet výskytů tohoto způsobu překladu 312 (80,2%). Možné vysvětlení spatřujeme v částečném uchování původního významu slovesa *commencer* spočívajícím v indikování první fáze děje, který bude v budoucnosti pokračovat.

Na základě míry desémantizace slovesa jsme vysvětlili rozdíl mezi *commencer à* a *se mettre à*. Analýza ukázala, že se pomocné sloveso *se mettre à* plně desémantizovalo a slouží pouze jako aktualizátor inchoativnosti, zejména vyjadřuje změnu stavu či začátek činnosti bez indikování dalšího trvání. Tomu odpovídali i české inchoativní ekvivalenty, neboť jsme zaznamenali větší variabilitu konstrukcí (například *dát se do, pustit se do, ROZ-, další inchoativní prefixy*, atd.).

Analýza dat také potvrdila, že výše zmiňované perifráze nedisponují omezením ohledně výběru plnovýznamového slovesa. V korpusu jsme našli všechny typy plnovýznamových predikátů. V případě ostatních studovaných konstrukcí jsme rozvněž nenalezli žádná omezení, avšak v tomto případě bylo zapotřebí vzít v úvahu nedostatečný počet výskytů, kvůli němuž jsme nebyli schopni potvrdit toto konstatování.

Na základě rozboru dat jsme potvrdili teoretický předpoklad týkající se inchoativnosti minulého času jednoduchého jak u fázových perifrází tak u kategoriálních sloves. Analýza potvrdila, že minulý čas jednoduchý přispívá k vyšší míře inchoativnosti dané konstrukce. Zpětná analýza navíc prokázala, že minulý čas jednoduchý vyjadřuje inchoativnost konstrukce i bez přítomnosti dalšího indikátoru inchoativnosti (adverbia či pomocného/kategoriálního slovesa).

V průběhu analýzy kategoriálních sloves jsme zjistili, že je nejprve zapotřebí vytřídit z dat plnovýznamové predikáty od kategoriálních sloves, neboť identické sloveso může zastávat obě funkce. Na základě testů jsme zjistili, že výskyt kategoriálních sloves byl v korpusu malý, avšak tato skutečnost neměla dopad na inchoativnost výskytů. Naopak jsme zjistili, že zvolené predikáty byly ve většině případů inchoativní svým významem. Jedná se o důležité zjištění, neboť na základě

teoretických prací jsme předpokládali, že pouze kategoriální slovesa budou schopna vyjadřovat počáteční fázi děje či změnu stavu.

Vzhledem k tomu že se ve většině případů jednalo o plnovýznamové sloveso, byl výběr možných nominálních syntagmat omezen sémantikou predikátu. Nezjistili jsme však typologické omezení substantiv. Analýza rovněž ukázala, že volba determinantu byla vázána na význam konstrukce, v žádném ze studovaných příkladů však neovlivňovala inchoativnost konstrukce.

Vzhledem k omezenému rozsahu této práce nebylo možno kompletně zpracovat dané téma. V průběhu analýzy jsme zjistili, že by bylo zapotřebí ověřit fungování zvolených konstrukcí na velkém jednojazyčném korpusu, neboť zejména otázka ohledně omezení výběru predikátů/nominálních syntagmat by byla zodpovězena prostřednictvím tohoto korpusu.

Rovněž by bylo zapotřebí ověřit, jaký existuje rozdíl mezi předložkou *à* a *de* v případě perifráze *commencer à/de + infinitiv*. Analýza neukázala žádné faktory, které by preferenční volbu té či oné předložky ovlivňovaly, avšak vzhledem k výrazně nižšímu výskytu předložky *de* předpokládáme, že kritéria pro její volbu budou existovat. Bylo by potřeba ověřit preferenční volbu u rodilých mluvčích.

Na jednojazyčném korpusu by bylo také zapotřebí ověřit, zda v případě analýzy verbo-nominálních predikátů byl výskyt kategoriálních sloves tak nízký z důvodu typologie textů v korpusu či z jiného faktoru (vyvstává otázka jestli zvolená kategoriální slovesa jsou ve francouzštině převážně plnovýznamové predikáty s možností plnit funkci kategoriálního slovesa).

I přes nemožnost plně vyčerpat možnosti, které toto téma nabízelo konstatujeme, že naše analýza přispěla ke studiu této problematiky zásadním způsobem, neboť jsme vyvrátili všeobecně přijímané tvrzení ohledně preferenčního užívání prefixu ROZ- pro vyjádření inchoativnosti v češtině. Taktéž jsme potvrdili předpoklad týkající se inchoativnosti minulého času jednoduchého, dokonce jsme dokázali, že tento čas je schopen vyjadřovat inchoativnost svým významem (bez účasti jiného indikátoru). Rovněž jsme zjistili, že při analýze všeobecně přijímaných kategoriálních sloves je zapotřebí nejprve ověřit, zda v konkrétní konstrukci toto sloveso skutečně plní funkci

kategoriálního slovesa. Na závěr jsme zjistili, že výběr determinantu nijak neovlivňuje inchoativnost konstrukce.

Jak jsme již uvedli, z výsledků analýzy vyplynuly další otázky a možné faktory, které by bylo zapotřebí studovat, zde by však bylo zapotřebí zvolit jiné typy korpusu než paralelní.

RÉSUMÉ

Cílem této práce byla analýza faktorů, u nichž se předpokládalo ovlivňování míry inchoativnosti ve francouzštině a následně analýza českých respondentů vybraných konstrukcí. Metoda práce spočívala v kontrastivní analýze dat na paralelním korpusu InterCorp. Výhodou paralelního korpusu je umožnění kontrastivního přístupu ke studiu daného jevu ve více jazycích prostřednictvím autentických dat. Francouzské inchoativní konstrukce nebyly nikdy podobným způsobem analyzovány, neboť nebyl k dispozici paralelní korpus.

Hypotéza práce byla formulována na základě poznatků vyplívajících z teoretických publikací, zejména z prací Františka Kopečného, Miroslava Grepla a Petra Karlíka. Jelikož čeština disponuje širokou škálou prefixů k vyjadřování fázovosti děje, předpokládalo se, že k vyjádření inchoativnosti bude nejčastěji užíván prefix ROZ, neboť ten nejlépe indikuje rychlý nástup děje či změnu stavu.

Vzhledem k tomu, že naším hlavním jazyka je francouzština, stanovili jsme na základě francouzských odborných publikací faktory, u nichž se předpokládal vliv na interpretaci inchoativnosti vybraných konstrukcí. V kapitole 2.1 jsme shrnuli poznatky týkající se fungování inchoativnosti ve francouzštině, rovněž jsme zmínili nejfrekventovanější prostředky pro vyjádření fázovosti děje, tedy fázové perifráze a kategoriální slovesa. Pro analýzu konstrukcí jsme stanovili následující kritéria:

Jelikož metoda naší práce spočívala v kontrastivním přístupu, zvolili jsme jako první faktor typologii českého respondentu k francouzskému inchoativnímu protějšku. V případě opisných perifrází se druhým faktorem stala typologie plnovýznamového slovesa pojícího se s pomocným slovesem. Za třetí jsme analyzovali konstrukce aktualizované pomocí minulého času jednoduchého, u něhož se předpokládalo, že bude posilovat míru inchoativnosti dané konstrukce.

V případě kategoriálních sloves jsme kromě typologie českého respondentu analyzovali typ substantiva, s nímž sloveso tvořilo verbo-nominální predikát. Rovněž jsme analyzovali vliv minulého času jednoduchého na míru inchoativnosti studované konstrukce. Závěrem jsme se snažili ověřit, zda komutace determinantů ovlivňuje inchoativnost kategoriálního slovesa.

Korpusová data jsme rozdělili na dvě skupiny. Do první jsme zařadili texty pocházející z jádra francouzského subkorpusu. V jádře jsou zastoupeny převážně romány z druhé poloviny 20. století, dále eseje a komiksy. Do druhé kategorie spadají publicistické a právní texty (Acquis Communautaire, Syndicate, Presseurop, Europarl). Vybrané konstrukce jsme analyzovali na základě výše uvedeného dělení. Syntézu analýzy jsme rozdělili do dvou kapitol.

V první kapitole jsme prezentovali výsledky analýzy fázových perifrází. Rozbor dat ukázal, že všeobecně přijímané tvrzení ohledně preferenčního užití prefixu ROZ- pro vyjadřování inchoativnosti v češtině se nepotvrdil, neboť největší zastoupení v korpusu nalezlo fázové sloveso *začít/začínat* (celkem 576 výskytů (55,3%) z celkového počtu 1042 perifrází). Ve většině případů (312 výskytů) se jednalo o ekvivalenty slovesa *commencer*. Analýza dále ukázala, že neexistuje omezení pro výběr typu predikátu, nicméně je kompatibilita pomocného slovesa a infinitivu vázána na sémantiku pomocného slovesa. Sloveso *commencer* například indikuje první fázi děje, který bude pokračovat v budoucnosti. Naproti tomu sloveso *se mettre à* vyjadřuje náhlý nástup nového děje bez nutnosti dalšího trvání.

Při analýze kategoriálních sloves jsme nejprve museli otestovat, zda v daném výskytu zastává sloveso funkci podpůrného slovesa či plnovýznamového predikátu. Aplikace Grossových testů (viz kapitola 2.1.2.2) ukázala, že ve většině případů neplnilo sloveso funkci kategoriálního slovesa, nýbrž plnovýznamového predikátu. Přesto bylo možné považovat analyzovaná slovesa za inchoativní. Analýza také ukázala, že volba konkrétního typu determinantu závisí na významu výpovědi, v žádném případě však neovlivňuje míru inchoativnosti dané konstrukce.

Rozbor dat rovněž potvrdil předpoklad týkající se inchoativnosti minulého času jednoduchého. Zpětná analýza navíc prokázala, že minulý čas jednoduchý indikuje počáteční fázi děje i bez přítomnosti dalšího inchoativního prostředku (adverbia, fázové perifráze, kategoriálního slovesa). Jedná se tedy o jeden z možných francouzských prostředků sloužících k vyjádření inchoativnosti ve francouzštině.

Ačkoli tato analýza pomohla potvrdit či vyvrátit všeobecně přijímaná tvrzení, odhalila také mezery ve výzkumu dané problematiky. Za prvé by bylo potřeba zvlášť analyzovat publicistické a právní texty. Za druhé by bylo potřeba ověřit výše konstatované závěry na rozsáhlém jednojazyčném korpusu. Přes tato omezení však

doufáme, že závěry uvedené v této práci poslouží jako východisko pro další studie, které prohloubí danou problematiku.

RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

L'objectif de la présente étude est d'analyser les facteurs influençant le fonctionnement des constructions inchoatives en français et les types de leurs équivalents en tchèque afin de mieux comprendre la problématique de l'expression du début de l'action dans les deux langues concernées.

Nous posons l'hypothèse, basée sur des travaux théoriques consultés, que le tchèque se sert prioritairement du préfix ROZ- pour exprimer la valeur inchoative de l'énoncé. Cette théorie a été proposée par des linguistes tchèques, particulièrement par František Kopečný, Miroslav Grepl et Petr Karlík.

Puisque notre langue de base est le français, nous avons établi des facteurs d'analyse résultant de la consultation des ouvrages théoriques portant sur cette thématique. Au chapitre 2.1, nous proposons une synthèse des points de vue des auteurs français traitant cette problématique. Nous pouvons distinguer deux moyens principaux pour exprimer l'aspect inchoatif en français, c'est-à-dire les périphrases verbales et les verbes supports. L'interprétation de leur caractère inchoatif peut être influencée par les facteurs suivants:

Étant donné que notre étude porte sur le fonctionnement de l'aspect inchoatif en français et en tchèque, nous devons, en premier lieu, analyser la typologie des équivalents tchèques de toutes les constructions françaises.

En ce qui concerne les périphrases verbales, leur valeur inchoative peut être renforcée par l'actualisation de la phrase au moyen du passé simple qui indique un procès ponctuel. Ensuite il est nécessaire d'analyser le type du prédicat lié au verbe auxiliaire par l'intermédiaire d'une préposition. (cf. Chapitre 3)

Pour l'analyse des verbes supports nous avons établi des facteurs suivants. D'abord il paraît crucial d'analyser la typologie des syntagmes nominaux qui forment avec le verbe support le prédicat verbo-nominal. Ensuite, il faut étudier l'impact de la présence du passé simple comme le moyen d'actualisation. Enfin il est nécessaire d'analyser l'influence du déterminant sur la valeur inchoative (cf. Chapitre 3).

A fin d'évaluer ces facteurs différents, nous avons adopté une approche contrastive qui dans le contexte des constructions inchoatives n'a pas encore été utilisée,

c.à.d. l'analyse portant sur le corpus parallèle. Pour notre recherche nous avons choisi le corpus des textes dont la langue originelle était le français. De ce corpus nous avons établi deux sous-corpus de textes: **le noyau** qui contient des textes littéraires (particulièrement les romans datant de la seconde moitié du 20e siècle), des essais et des bandes dessinées; **les collections** où l'on trouve des textes publicitaires et judiciaires (Acquis Communautaire, Syndicate, Presseurop, Europarl).

Nous avons étudié séparément le fonctionnement de toutes les constructions sur les textes du noyau et sur les textes des collections. Nous présentons les résultats de notre analyse dans le chapitre 3.1.1. (pour les périphrases verbales) et 3.1.2. (pour les verbes supports).

L'analyse des périphrases verbales a apporté les résultats suivants. En ce qui concerne la typologie de leurs équivalents tchèques, le moyen inchoatif le plus fréquent n'est pas le préfixe *ROZ-* (comme le présupposaient les grammaires tchèques) mais le verbe de phase *začít/začínat*. Il a dominé dans les constructions avec le verbe *commencer* (qui est son équivalent français). Au total 576 constructions de 1042 (55,3%) ont été traduites en tchèque par l'intermédiaire de ce verbe. Dans la plupart des cas (312 constructions) il s'agit des équivalents du verbe *commencer* qui indique le début de l'action qui va progresser dans le futur. Grâce à ce phénomène, il est possible de constater que le verbe *se mettre à* a perdu son sens lexical tandis que le verbe *commencer* l'a conservé même dans le rôle de l'auxiliaire (cf. 3.1.1.1. et 3.1.1.2.)

L'analyse portant sur les limites de la typologie des prédicats qui peuvent se rattacher aux verbes auxiliaires a dévoilé que le verbe *commencer* demande des prédicats qui sont capables d'exprimer l'état/le procès duratif car le verbe *commencer* indique la première phase de ce procès ou état. Le verbe *se mettre à* ne prescrit aucune restriction portant sur la typologie du prédicat. Pour les autres périphrases nous n'avons pas remarqué de contraintes mais nous avons une quantité des occurrences très limitée (cf. 3.1.1.).

En ce qui concerne les verbes supports, il fallait d'abord distinguer si l'occurrence présente pouvait être qualifiée du verbe support ou bien s'il s'agissait du verbe à sens plein. L'application des tests a montré que dans la majorité des cas les verbes ont rempli la fonction du prédicat. Ce phénomène n'avait pourtant aucun impact sur la valeur inchoative des occurrences.

Au contraire nous avons prouvé que les verbes analysés pouvaient être qualifiés comme des constructions inchoatives. L'étude des occurrences a aussi montré que la commutation du déterminant n'a aucun impact sur l'interprétation inchoative des constructions car elle est liée au sens de l'énoncé.

Notre analyse a aussi confirmé le constat portant sur la valeur inchoative du passé simple. Nous avons prouvé que ce temps exprime le caractère inchoatif dans son sens propre parce qu'il n'exige pas la présence d'un autre indicateur (par exemple l'adverbe, la périphrase verbale ou le verbe support).

Si l'analyse des constructions inchoatives et de ses équivalents en tchèque présentée dans cette étude a permis de confirmer ou de réfuter certains constats portant sur le fonctionnement de l'aspect inchoatif, elle a aussi révélé certaines lacunes dans la méthode de notre travail, particulièrement sur la classification des occurrences analysées. Il serait approprié d'analyser séparément des textes publicitaires. Ensuite il serait nécessaire de vérifier nos constats sur les corpus monolingues. Nous espérons que notre recherche pourrait servir comme le point de départ pour les futurs travaux qui pourraient approfondir nos analyses et d'élargir le sujet.

BIBLIOGRAFIE

DUBOIS, Jean. *Dictionnaire de linguistique*. Paris: Larousse, 1973, 516 s. ISBN 2030202991.

GOUGENHEIM, Georges. *Études sur les périphrases de la langue française*. Paris: Belles Lettres, 1929. ISBN NEUVEDENO

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Průruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1995, 800 s. ISBN 8071061344.

GREVISSE, Maurice a André GOOSSE. *Le bon usage: grammaire française*. 13 ed. Paris: Duculot, 2004, XXXVIII, 1762 s. ISBN 2801110450.

HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Česká mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. ISBN neuvedeno.

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, 604 s. ISBN 9788071064848.

KOPEČNÝ, František. *Slovesný vid v češtině*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, 144 s. ISBN NEUVEDENO

LYER, Stanislav. *Francouzsko-český slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. ISBN NEUVEDENO.

RADIMSKÝ, Jan. *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem*. Vyd. 1. České Budějovice: Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, 2010, 216 s. ISBN 9788073942274.

RIEGEL, Martin, René RIOUL a Jean-Christophe PELLAT. *Grammaire méthodique du français*. 4e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2009, 1107 s. ISBN 978-2-13-055984-9.

ŠABRŠULA, Jan. *Nominálně verbální konstrukce a povaha děje ve francouzštině*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1962. ISBN NEUVEDENO.

ŠABRŠULA, Jan. *Vědecká mluvnice francouzštiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986, 386 s. ISBN NEUVEDENO

ŠABRŠULA, Jan. *Základy francouzské skladby*. 2., přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976, 254 s. ISBN NEUVEDENO.

WILMET, Marc. *Grammaire critique du Français*. 4e édit. Paris: De Boeck, 2007, 758 s. ISBN 9782801114032.

Periodika

CALAS Frédéric, ROSSI-GENSANE Nathalie. *Éléments de réflexion sur l'aspect grammatical et lexical : Étude appliquée à un extrait de la scène VII de l'acte III du Fils naturel de Diderot*. In: L'Information Grammaticale, N. 89, 2001. pp. 15-20.

DALADIER Anne. *Auxiliation des noms d'action*. In: Langages, 33e année, n°135, 1999. pp. 87-107

GIRY-SCHNEIDER Jacqueline. *L'article zéro dans le lexique-grammaire des noms prédicatifs*. In: Langages, 25e année, n°102, 1991. pp. 23-35.

GROSS Gaston. *Prédicats nominaux et compatibilité aspectuelle*. In: Langages, 30e année, n°121, 1996. pp. 54-72.

GROSS, Gaston, *Pour un Bescherelle des prédicats nominaux*, 2004, p. 343-358
[online].[cit.2014-03-15].Dostupný z
< <http://halshs.archives-ouvertes.fr/docs/00/16/85/56/PDF/Bescherelle.pdf>>

GROSS Maurice. *Sur la définition d'auxiliaire du verbe*. In: Langages, 33e année, n°135, 1999. pp. 8-21.

LACA, Brenda. *Les catégories aspectuelles à expression*. In: Langue française. 2004, č. 1, s. 85-98. DOI: 10.3406/lfr.2004.6591

LAMIROY Béatrice. *Les compléments nominaux dans une perspective typologique et la question de l'auxiliarité*. In: Langages, 28e année, n° 115. Septembre 94. Sélection et sémantique. Classes d'objets, compléments appropriés, compléments analysables. pp. 64-75

LEEMAN Danielle. *Le passé simple et son co-texte: examen de quelques distributions*. In: Langue française. N°138, 2003. pp. 20-34.

LE QUERLER Nicole. *Quelques remarques sur l'aspect dans À rebours de Huysmans, Chapitres IV à XI*. In: L'Information Grammaticale, N. 52, 1992. pp. 31-34.

PEETERS B. *Commencer et se mettre à : une description axiologico-conceptuelle*. In: Langue française. N°98, 1993. pp. 24-47.

PICABIA Lelia. *Morphologie autonome et morphologie verbale du français : une représentation de l'auxiliaire*. In: Langages, 33e année, n°135, 1999. pp. 46-62.

POHL Jacques. *L'expression de l'aspect verbal dans le français contemporain*. In: Revue belge de philologie et d'histoire. Tome 36 fasc. 3, 1958. Langues et littératures modernes — Moderne talen en letterkunden. pp. 861-868.

PONCHON Thierry. *Remarques sur la notion de périphrase verbale en français moderne*. In: L'Information Grammaticale, N. 38, 1988. pp. 20-24.

ROCHETTE A. *A propos des restrictions de sélection de type aspectuel dans les complétives infinitives du français*. In: Langue française. N°100, 1993. pp. 67-82.

VASSANT Annette. *À propos de « l'aspect verbal » dans la Nomenclature*. In: L'Information Grammaticale, N. 2, 1979. p. 1.

VIVÈS Robert. *La prédication nominale et l'analyse par verbes supports*.

In: L'Information Grammaticale, N. 59, 1993. pp. 8-15. doi : 10.3406/igram.1993.3136

Data pro korpusovou analýzu byla získána z paralelního korpusu InterCorp, který je přístupný z webových stránek Ústavu Českého národního korpusu: [online].[cit.2013-09-27].Dostupný z <<<http://ucnk.ff.cuni.cz/>>>

PŘÍLOHA Č. 1 PŘEHLED INFINITIVŮ POJÍCÍCH SE S FÁZOVÝMI PERIFRÁZEMI

Č.	COMMENCER A	COMMENCER DE	ÉCLATER DE	ENTREPRENDRE DE	EN VENIR A	SE METTRE A
2	ABORDER	AGIR		BOULEVERSER	ACCÉLÉRER	ACCUSER
3	ACCEPTER	COMPRENDRE		CLARIFIER	ACCEPTER	AFFLUER
4	ADAPTER	CRAQUER		CONCRÉTISER	ADOPTER	AGIR
1	AFFICHER	CROÎTRE	RIRE	BÂTIR	AFFIRMER	ACCORDER
5	AFFLUER	DÉBATTRE		COOPÉRER	AIDER	AGITER
6	ACHETER	DÉSESPÉRER		CRÉER	APPRÉCIER	ACHETER
7	AIDER	DÉVELOPPER		DÉBATTRE	ATTAQUER	AIMER
8	AIMER	ÉCRIRE		DÉFENDRE	AVOIR	AIMER
9	ALLÉGER	ENSEIGNER		DÉFINIR	CAUTIONNER	ANTICIPER
10	AMOINDRIR	ÊTRE		DÉMANTELER	COMPRENDRE	APPRENDRE
11	AMORCER	EXISTER		DÉMOLIR	CONCLURE	ATTAQUER
12	AMORTIR	FAIRE		DÉMONSTRER	CONSIDÉRER	AUGMENTER
13	APPARAÎTRE	FÉLICITER		DÉNIGRER	CRAINdre	BÂILLER
14	APPLIQUER	GRANDIR		DÉNONCER	CRÉER	BAISSER
15	APPORTER	CHOIR		DIFFUSER	CROIRE	BATTRE
16	APPRIVOISER	LIRE		DIRIGER	DÉBATTRE	BÉGAYER
17	ARMER	OBTENIR		DISSOUDRE	DÉCLASSER	BOIRE
18	ARRACHER	ORGANISER		DISTRIBUER	DEMANDER	BOMBARDER
19	ASSURER	OUVRIR		DIVULGUER	DÉPENDRE	BONDIR
20	AUGMENTER	PARER		FABRIQUER	DOUBLER	BOUGER
21	AVOIR	PENSER		FAIRE	DOUTER	BOURDONNER
22	BÂILLER	PERDRE		FERMER	ÉCRIRE	BRAILLER
23	BAISSER	PRÉPARER		FINANCER	EMBAUCHER	BRÛLER
24	BÂTIR	PRÉTENDRE		FORMULER	ÉMETTRE	BULLER
25	BOMBARDER	RÉAFFIRMER		FOUILLER	ESPÉRER	CADENCER
26	CASSER	RÉCITER		FOURNIR	ÊTRE	CLIGNOTER
27	CIRCULER	RÉFLÉCHIR			EXCLURE	COMMENTER
28	COINCINÉRER	RELÂCHER		GARANTIR	FAIRE	COMPRENDRE
29	COLLECTER	REMERCIER		CHANGER	FIXER	COMPTER
30	COLONISER	REPRENDRE		LEVER	FONCTIONNER	CONDUIRE
31	COMBLER	S'ÉCLAIRER		MANIPULER	IDENTIFIER	CONSIDÉRER
32	COMMERCIALISER	SALUER		MARTELER	IMITER	CONSTRUIRE
33	COMPRENDRE	TIRER		MENER	INTRODUIRE	CONTESTER
34	COMPROMETTRE	TOURNER		MESURER	JOUER	COULER
35	COMPTER	TREMBLER		METTRE	LÉGIFÉRER	COURIR
36	CONFECTIONNER	TRICOTER		MODIFIER	MANQUER	CRACHER
37	CONNAÎTRE	UTILISER		NATIONALISER	MÉPRISER	CREUSER
38	CONSTRUIRE	VÉNÉRER		NÉGOCIER	METTRE	CRIER
39	COURIR	VIVRE		NETTOYER	MODIFIER	CRISSER
40	COUTER			PASSER	MOURIR	DANSER
41	CREUSER			POURSUIVRE	NATIONALISER	DÉBOURSER
42	CREVER			PROCÉDER	OUBLIER	DÉCLAMER

43	CROIRE			PRODUIRE	PARLER	DÉCRIRE
44	DANSER			PROMOUVOIR	PARTAGER	DÉFAIRE
45	DÉBATTRE			PROTÉGER	PENSER	DÉFENDRE
46	DÉBITER			PUBLIER	PORTER	DÉFIER
47	DÉCLINER			PUNIR	PRENDRE	DÉFINIR
48	DÉCROÎTRE			QUESTIONNER	PRÉSIDER	DÉGOULINER
49	DÉFINIR			RACONTER	RECONNAÎTRE	DÉGURGITER
50	DÉGAGER			RAPPROCHER	REGRETTER	DÉCHIRER
51	DÉLOCALISER			RASSURER	REPRÉSENTER	DEMANDER
52	DEMANDER			RÉALISER	RESSEMBLER	DÉPENSER
53	DÉMANTELER			RECENSER	RESSENTIR	DÉPLOYER
54	DÉPOSER			RÉDUIRE	S'EXPRIMER	DESCENDRE
55	DESCENDRE			RÉFORMER	SONGER	DÉTERRER
56	DÉVALER			RÉGLER	SOUTENIR	DÉTESTER
57	DÉVELOPPER			RÉGLER	SUIVRE	DÉVELOPPER
58	DEVENIR			RELEVER	SURÉVALUER	DIFFUSER
59	DIFFUSER			REMÉDIER	SYMBOLISER	DIRE
60	DIMINUER			REMETTRE	UTILISER	DISCERNER
61	DISCERNER			RENCONTRER	VOIR	DONNER
62	DISCUTER			RENDRE	VOLER	DOUTER
63	DISPARAÎTRE			RENFLOUER		ÉCLAIRER
64	DISTINGUER			RÉPONDRE		ÉCOUTER
65	DISTRIBUER			REQUALIFIER		ÉCRIRE
66	DONNER			RESTREINDRE		ÉLABORER
67	DORMIR			RÉVISER		ÉMIGRER
68	DOUTER			RINCER		ENGUEULER
69	ÉCRIRE			SIMPLIFIER		ENVAHIR
70	EFFECTUER			SOUMETTRE		ÉPELER
71	ÉGRENER			SOUTENIR		ESPÉRER
72	ÉLABORER			SURVEILLER		ESPIONNER
73	ÉMETTRE			TRAVAILLER		ÉTABLIR
74	ENTRAÎNER			TRAVERSER		ÊTRE
75	ENVISAGER					ÉTUDIER
76	ÉPROUVER					ÉVOLUER
77	ESPÉRER					ÉVOQUER
78	ESQUISSE					EXISTER
79	ESSAYER					EXPLIQUER
80	ÉTABLIR					EXPORTER
81	ÊTRE					FAIRE
82	ÉTUDIER					FERRAILLER
83	ÉVOQUER					FONCTIONNER
84	EXÉCUTER					FONDRE
85	EXERCER					FORER
86	EXPLOITER					FOUILLER
87	EXPORTER					FRAPPER

88	FABRIQUER					FREDONNER
89	FAIBLIR					FRONCER
90	FAIRE					FUMER
91	FATIGUER					GICLER
92	FINANCER					GLISSER
93	FLÉCHIR					GONFLER
94	FONCTIONNER					GOUILLER
95	FOUILLER					GRÉSILLER
96	FOURNIR					GRILLER
97	FREDONNER					GROGNER
98	FUMER					GUEULER
99	GEINDRE					HURLER
100	GÉRER					CHANCELER
101	GLANER					CHANGER
102	HÉSITER					CHANTER
103	HURLER					CHAUFFER
104	CHANGER					CHERCHER
105	CHANTER					IMITER
106	CHAUFFER					INTERROGER
107	CHERCHER					INVENTER
108	IDENTIFIER					INVESTIR
109	IMAGINER					INVITER
110	IMPORTER					JALOUSER
111	IMPRIMER					JAPPER
112	INSCRIRE					JOUER
113	INSTALLER					LIMOGER
114	INTÉGRER					LIRE
115	INTERPRÉTER					MARCHER
116	INVESTIR					MIAULER
117	JOINDRE					MIGRER
118	JOUER					MONTER
119	LANCER					MORDILLER
120	LAPER					MURMURER
121	LIBRÉRER					NEIGER
122	LIRE					NOCTAMBULER
123	LIVRER					OBSERVER
124	MANGER					ORGANISER
125	MARCHER					OSCILLER
126	MENER					PALPITER
127	METTRE					PANIQUER
128	MODIFIER					PARLER
129	MONTER					PARLOTER
130	MONTRER					PENSER
131	NOMMER					PESER
132	NOTIFIER					PHOTOGRAPHIER

133	OPÉRER					PICOLER
134	OPÉRER					PIÉGER
135	OPÉRER					PISSER
136	OUVRIR					PLAIDER
137	PÂLIR					PLANER
138	PARLER					PLEURER
139	PARTICIPER					PLEUVOIR
140	PARTIR					POINTER
141	PAYER					PORTER
142	PÉNÉTRER					POSER
143	PENSER					PRENDRE
144	PERCER					PRÉPARER
145	PERCEVOIR					PRODUIRE
146	PERDRE					PROLIFÉRER
147	PESER					PROTESTER
148	PHOTOGRAPHIER					PUER
149	PLANTER					PUISER
150	PLEURER					RACONTER
151	PLIER					RAMPER
152	PORTER					RÉCLAMER
153	POSER					RECONSTRUIRE
154	PRATIQUER					RÉDUIRE
155	PRENDRE					REFAÇONNER
156	PRÉPARER					RÉFLÉCHIR
157	PRÉSENTER					REFUSER
158	PRESSENTIR					REGAGNER
159	PROCÉDER					RECHERCHER
160	PRODUIRE					REMUER
161	PROGRESSER					RENDRE
162	PROMENER					RÉPRIMER
163	PROSPECTER					RÉSILIER
164	PURGER					RÉSONNER
165	RALENTIR					RESPIRER
166	RÂLER					RETIRER
167	RAPPLIQUER					RÊVER
168	RASSEMBLER					RIVALISER
169	RECEVOIR					ROULER
170	RÉCOLTER					SANGLOTER
171	RECONSTRUIRE					SARCLER
172	RECULER					SAUTER
173	RECULER					SÉCRÉTER
174	REDÉCOUVRIR					SIFFLER
175	REDRESSER					SIGNIFIER
176	RÉDUIRE					SONNER
177	RÉFLÉCHIR					SOUFFRIR

178	REGARDER					SOURIRE
179	REGRETTER					SPÉCULER
180	RÉINVESTIR					SPONSORISER
181	REMARQUER					SUIVRE
182	REMONTER					SURVEILLER
183	REEMPLACER					TANGUER
184	REMUER					TAPOTER
185	RENÉGOCIER					TÉMOIGNER
186	RENFORCER					TENIR
187	RENTRE					TIRER
188	REPRÉSENTER					TOUSSER
189	RESPECTER					TRACER
190	RESPIRER					TRADUIRE
191	REVENIR					TRAÎNER
192	RÉVISER					TRANSPORTER
193	RIGOLER					TRAVAILLER
194	RIRE					TREMBLER
195	RÔDER					TROTTER
196	S'AMUSER					TROTTINER
197	S'ÉNERVER					TUER
198	S'INQUIÉTER					UTILISER
199	S'OUVRI					VACILLER
200	SAISIR					VENDRE
201	SARCLER					VIVRE
202	SAVOIR					VOCIFÉRER
203	SERVIR					VOIR
204	SÉVIR					VOLER
205	SIGNER					VOULOIR
206	SILLONNER					ZIGZAGUER
207	SOUFFLER					
208	SOUMETTRE					
209	SOUTENIR					
210	SUBIR					
211	SUIVRE					
212	SURMONTER					
213	SWINGUER					
214	TANGUER					
215	TIRER					
216	TOURNER					
217	TOURNOYER					
218	TRANSMETTRE					
219	TRAVAILLER					
220	TRAVERSER					
221	TREMBLER					
222	TRITURER					

223	TROUVER					
224	UTILISÉ					
225	UTILISER					
226	VACILLER					
227	VANTER					
228	VIVRE					
229	VOIR					
230	VOMIR					
231	VOTER					

PŘÍLOHA Č. 2: PŘEHLED SUBSTANTIV POJÍCÍCH SE S KATEGORIÁLNÍMI SLOVESY

č.	ÉLEVER + DET + N	ENTRER DANS	METTRE +DET+N	OUVRIR + DET + N	PRENDRE + DET + N
1	ACCÈS	ALLIANCE	ACCENT	ACCES	AFFAIRE
2	ADHÉSION	AMPHITHÉÂTRE	ADVERSAIRE	AÉROPORT	AIR
3	AFFAIRES	DÉBAT	AMBITION	AGENCE	ALLUMETTES
4	ÂGE	ÉLABORATION	AN	ANTENNE	ALLURE
5	ÂME	ÈRE	BARON	APPÉTIT	AMANT
6	ANIMAUX	ESPACE	BARRIÈRE	ARMOIRE	ÂME
7	ANNÉES	ÉTAT	BASSIN	ARRIERE	AMPHORE
8	APPEL	EURO	BÂTONS	AUBE	AMPLEUR
9	BIEN-ÊTRE	EUROPE	BILLET	BOUCHE	APÉRITIF
10	CITOYENNETÉ	HISTOIRE	BOUT	BOUTEILLE	APPAREIL
11	CONNAISSANCE	INDICE	BOUTON	BRAS	APPARENCES
12	CONTRADICTION	ISOLOIR	CADAVRES	BRÈCHE	ARGENT
13	CONTRIBUTION	ORBITE	CALENDRIERS	BUFFET	ARCHE
14	COÛT	ORGANISATION	CAP	BUREAU	ASCENSEUR
15	CRITÈRE	OTAN	CAP	CARNET	AVANCE
16	CROISSANCE	UE	CAPORAL	CENTRE	AVANTAGE
17	DÉBAT	UNE	CAPOTE	CLASSEUR	AVION
18	DÉFICIT	UNION	CLAQUE	COFFRE	AVIS
19	DEGRÉ		CLÉ	COFFRET	BAGAGE
20	DÉMENCE		COMBLE	COLIS	BAIGNOIRE
21	DIVERSITÉ		COMMISSION	COMBAT	BAIL
22	ENFANT		CONDITION	COMPTE	BAIN
23	ENFANT		CONNAISSANCE	COMTE	BALLE
24	ENFANTS		CONTACT	CONTROVERSE	BATEAU
25	ENJEUX		CORPS	CUISSEUR	BÂTON
26	ENSEMBLE		COUP	DÉBAT	BILLETS
27	EXEMPTION		COUVERT	DEVANT	BOÎTE
28	FAMILLE		DANGER	DIALOGUE	BOUCLIER
29	FLANC		DENRÉES	DYNAMIQUE	BOUQUET
30	FOIS		DÉTERMINATION	ENQUÊTE	BOUQUIN
31	FRÉQUENCE		DINER	ENTRAILLES	BOUTEILLE
32	GÉNÉRATION		DISQUE	ENTREPRISER	BRACELET
33	GENRE		DOIGT	FABLES	BRAS
34	GLORINETTE		DOS	FACE	BUS
35	CHANCE		DOUZAINES	FENÊTRE	CAFÉ
36	CHOSE		EMPHASE	FEU	CANICHE
37	ILOT		ENFANTS	FLACON	CANNE
38	IMPÉRATIF		ENVELOPPE	FRONT	CARTE
39	INSTRUMENT		ÉPERVIER	GRILLE	CERCUEILS
40	LIBÉRALISATION		ESPECE	HORIZON	CIEL
41	LIMITE		ESSUIE-GLACE	INTRODUCTION	CIGARETTE
42	MACONNERIE		FERME	JEUX	CODE

43	MAIN		FEU	LENDEMAIN	COFFRE
44	MONTANT		FIGURE	LÈVRES	COMMANDE
45	MONUMENT		FICHU	LIVRE	COMMANDEMET
46	MURAILLE		FORMES	LONG DE	CONTRE
47	NIVEAU		FOULÉES	MALLE	CONTREPIED
48	NOMBRILISME		FOURMI	MAXIMES	CONTRÔLE
49	NORME		FREIN	MISSIONS	CORDE
50	NOUVEAU-NÉ		GARNISON	PARAPLUIE	COULEUR
51	OBJECTIF		GENOU	PASSAGE	COUP
52	OCCASION		HAUT-PARLEUR	PISTE	COUPE
53	PAGODE		HÉROISME	PLACARD	COURANT
54	PART		HISTOIRE	POIGNÉES	COURONNE
55	PLAFOND		HOLA	POIGNETS	CRÂNE
56	PLAINTÉ		HORREUR	PORTES	CRAQUEMENTS
57	POLITIQUE		CHARBON	PORTIÈRE	DÉCISION
58	PRÉTENTION		CHEVEUX	POT	DÉFENSE
59	PRIX		CHOSÉS	PROFONDEURS	DEHORS
60	PROFIL		LARMES	RIDEAUX	DÉPART
61	PROTESTATION		LIT	ROUTE	DÉPUTÉS
62	PUBLICATION		LIVRE	SAC	DESSUS
63	QUALITÉ		LOUIS	TÉLÉVISION	DEVANTS
64	QUALITÉ		MAGNÉTOPHONE	TIROIR	DÉVIATION
65	QUESTION		MAIN	TIROIR	DIMENSION
66	RÉUNION		MAISON	VEINES	DIRECTION
67	REVENU		MOIS	VENTRE	DOIGTS
68	SÉCURITÉ		MONDE	VOIE	DOSSIER
69	SENTIMENT		MORCEAU	YEUX	DOUCHE
70	SMOLT		MORT-AUX-RATS		DROIT
71	SOLIDARITÉ		MOT		EAU
72	SOMME		MOUVEMENT		ÉCRIVAIN
73	STANDARD		NEZ		ENFANT
74	STATUT		NOM		ENGAGEMENT
75	TAUX		OEUFs		ENNEMI
76	TEMPLE		OPÉRATEURS		ENVOL
77	TRAHISON		PANCARTE		ÉPAULE
78	TRAVAIL		PAQUET		ÉPOUSE
79	TROUPEAU		PAROLE		ESCALIERS
80	VOIX		PARTIE		ÉVÉNEMENT
81	VOIX		PIED		EXEMPLE
82	VOIX		PIED		EXTENSION
83	VOIX		PLAQUE		FACTURIER
84	VOIX		PLÂTRE		FEUILLE
85	VOIX		POINT		FIL
86			PRESSION		FILLE
87			PRODUCTEUR		FLACON

88			PROPHÉTIE		FLÛTE
89			PULL		FORME
90			QUESTION		FUITE
91			RENONCEMET		GANT
92			RÉPUBLIQUE		GARE
93			RÉSOLUTION		GIN-FIZZ
94			SACRÉ		GOUTTE
95			SEMAINE		GRATTOIR
96			SERRURE		GUENON
97			SIGNET		GUIRE
98			SOULIER		HABITUDE
99			SOUS-TITRE		HASARD
100			TALONS		HUMANITÉ
101			TEMPS		HYPOTHÈSE
102			TERME		CHASSE
103			TERME		CHAMBRE
104			TÊTE		CHAPEAU
105			TURBAN		CHEMIN
106			TURBO		CHEVAL
107			UNS		CHIENS
108			VALEUR		CHOSE
109			VICTOIRE		IDÉE
110			ZELE		IMPORTANCE
111					INITIATIVE
112					INSTANT
113					JOUR
114					KIT
115					LIBERTÉ
116					LIGNE
117					LINGOT
118					LIVRE
119					LONGUEUR
120					LUMIERE
121					LUMIÈRE
122					LUSTRE
123					MAILLET
124					MAIN
125					MAL
126					MALLE
127					MANTEAU
128					MARCHÉ
129					MASQUE
130					MENTON
131					MER
132					MESSAGE

133				MESURE
134				MÉTRO
135				MINUTE
136				MOITIÉ
137				MORCEAU
138				MORNIFLE
139				MOT
140				MOUTARDE
141				MOUVEMENT
142				NÉGOCIATION
143				NOM
144				OBÈSE
145				ODEURS
146				OFFENSIVE
147				ORDRES
148				OUVRIÈRES
149				PAGAFANTAS
150				PAPIER
151				PAQUEBOT
152				PAROLE
153				PART
154				PARTI
155				PARTIE
156				PAS
157				PASSEPORT
158				PASSERELLE
159				PATINS
160				PEINE
161				PHOTO
162				PIEDS
163				PILULE
164				PINCEAU
165				PLACE
166				PLAISIR
167				PLI
168				PONT
169				PORTE
170				POSITION
171				POTION
172				POULS
173				POUVOIR
174				PRÉCAUTION
175				PRÉSIDENTE
176				PRÉTEXTE
177				PRUNEAU

178				QUAI
179				QUART
180				QUEUE
181				RAMES
182				RAPIDE
183				REBEU
184				RECUEIL
185				RELAIS
186				RELÈVE
187				RELIEF
188				RÉSOLUTION
189				RESPONSABILITÉ
190				RÉSULTATS
191				RETRAITE
192				REVOLVER
193				RHUM-MONTANT
194				RIS
195				RISQUE
196				RÔLE
197				ROND
198				ROUSSE
199				ROUTE
200				RUE
201				RYTHME
202				SAC
203				SAMEDI
204				SAN
205				SECOURS
206				SENS
207				SÉRIE
208				SERVIETTE
209				SIÈCLE
210				SIEUR
211				SIGNIFICATION
212				SITUATION
213				SOIN
214				STYLE
215				STYLO
216				SUCCESSION
217				SUITE
218				TASSE
219				TAUREAU
220				TAXI
221				TEE-SHIRT
222				TÉLÉPHONE

223					TEMPÉRATURE
224					TEMPS
225					TÊTE
226					THÉ
227					TISONNIER
228					TITRE
229					TOME
230					TON
231					TORCHON
232					TOUR
233					TOURNURE
234					TRAIN
235					TRANCHÉE
236					UN
237					VEILLE
238					VENT
239					VERRE
240					VÊTEMENTS
241					VIE
242					VIRAGE
243					VITESSE
244					VOILE
245					VOITURE
246					VOLANT
247					VOLUME
248					VUE
249					YAOURT

SEZNAM GRAFŮ:

Graf 1: Velikost francouzského subkorpusu

Graf č. 2: Celkový počet výskytů jednotlivých opisných perifrází ve francouzském subkorpusu

Graf č. 3: Počet výskytů jednotlivých konstrukcí v jádře

Graf č. 4: Počet výskytů jednotlivých konstrukcí v kolekcích

Graf č. 5: Srovnání frekvence výskytů jednotlivých konstrukcí (v hodnotě i.p.m.: vztaženo k celému korpusu)

Graf č. 6: Přehled výskytů jednotlivých slovesných časů v korpusu (jádro + kolekce)

Graf č. 7 Porovnání frekvence výskytů kategoriálních sloves v jádře a v kolekcích

SEZNAM TABULEK:

Tabulka 1: Rozdělení aspektu

Tabulka č. 2: Zmínky o opisných perifrázích v jazykovědných příručkách

Tabulka 3: České ekvivalenty perifráze *commencer + à + infinitiv*

Tabulka č. 4: České ekvivalenty perifráze *se mettre + à + infinitiv*

Tabulka č. 5: Způsob překladu konstrukce *mettre + det + substantivum*

Tabulka č. 6: Způsob překladu konstrukce *prendre + det + substantivum*